



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

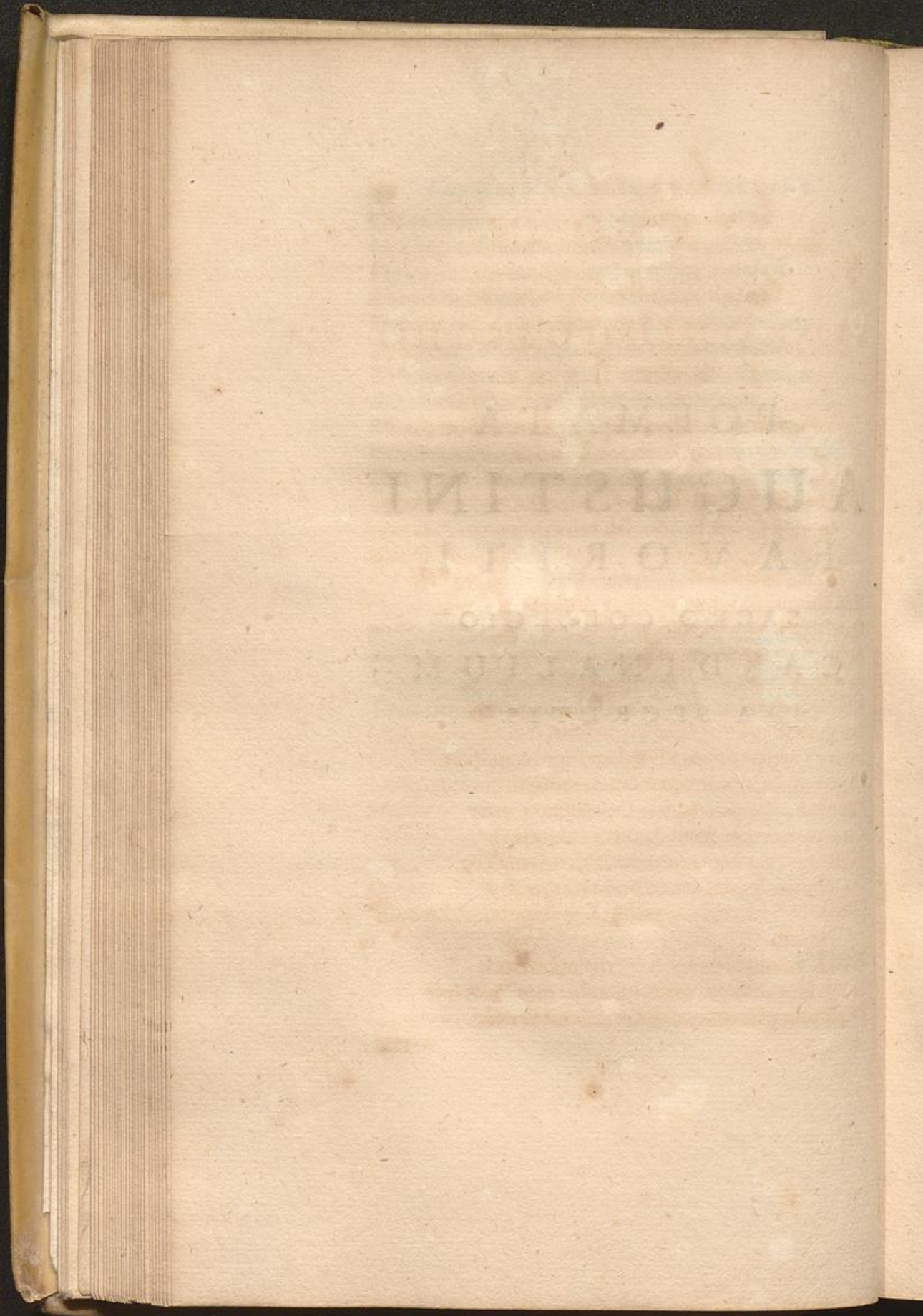
Septem Illustrium Virorum Poemata

Amstelodami, 1672

Poemata Augustini Favoriti, Sacro Collegio Cardinalium A Secretis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11215


POEMATA
AUGUSTINI
FAVORITI,
SACRO COLLEGIO
CARDINALIUM
A SECRETIS.



Æ G O N,

Sive de obitu

SIDRONII HOSSCHII
E SOC. JESU.*Menalcas Fabium Chisum Cardinalem ;
Lycidas Poëtam refert.*

LYCID.  U i te sollicitat luctus, quæ cura,
Menalca,
O & pastorum decus, & solatia
ruris?

Non animus tibi, non vultus, velut antè, serenus,
Quo blandos audire soles ac reddere versus.
Atqui nunc lætos cum tempore sumere vultus,
Perque vices aliquid, curas quod fallat agrestes,
Ludere conveniat. Jam formosissimus annus,
Jam grati soles, motisque à frondibus aura
Lenior: herba torum, silvæ dant frigus & umbras.
Et peream, si non invitant omnia cantum.
Quin huic nos clivo pariter succedimus, unde
Cernere prærupti fas est de vertice montis
Muscosum per iter rapidas descendere lymphas,
Dum subter ludunt saturæ per præta capellæ.

MEN. Ah! Lycida, Lycida, scires modò, quàm mihi
laxum

Pectore vulnus hiet, mcestum ridentibus agris
Haud, reor, objiceres vultum mihi: mcestus & ipse
In gemitus planctusque oculis rorantibus ires.

Hic

Hic cæli nitor ipse, anni hæc vernantis imago,
 Hæc antra, hi fontes, ipsa hæc juga frondea tantùm
 Me capiunt, quantùm densis nox atra tenebris,
 Aut, cùm improvisâ cælum ruit omne procellâ,
 Percussæ nimbis segetes, & grandine vites.
 Usque adeò premit, ac mentem dolor improbus haurit.
 LYCID. Quidquid id est, ne conde sinu : medicina do-
 lori est

Illius indicium. Quæ non fluit unda, putrescit,
 Et ruit objecto violentior aggere torrens,
 Et compressa parit majorem flamma ruinam,
 Inclusique Euri tellurem atque oppida quassant.
 Sic quoties celat causas, altâque repostus
 Hæret mente dolor, damno est sibi : pectore clausæ
 Marcescunt lacrimæ, spirantque in viscera tabem.
 Occidit hoc nuper morbo Lycus, occidit Alcon.
 At si quid fortuna tibi crudele minatur,
 Antè luem pecori, aut stabulis incendia mittat,
 Aut capiti nostro quæ sint mala cumque reservet.
 Te sine magna Pales squalentia linqueret arva,
 Lugerent armenta, armentorumque magistri,
 Fistula nec cuiquam curæ foret. Hæc mea certè,
 Ludibrium ventis piceâ penderet ab altâ.
 Nec pulsæ valles, vocisque referret imago,
 Quod mihi cantandi cupido dictare solebat
 Carmen Apollineâ demissus origine pastor.
 Quin ego digressus silvis, lucemque perosus,
 Ætatem in duro traherem miser Apennino.
 MEN. Si tibi tantus amor luctus cognoscere nostros,
 Teque adeò tangit dolor hic meus, accipe. Venit
 Verus ab Arcadiâ nuper mihi nuntius, eheu!
 Ægonem occubuisse meum : meus occidit Ægon,
 Ægon,

Ægon, quo pastor totâ præstantior alter
 Non fuit Arcadiâ dulci perfundere cantu
 Mœnala, seu patrii saltus mulcere Lycæi.
 Cui me præclaris captum virtutibus olim,
 Cùm daret hospitium nobis illa aurea tellus,
 Fœdus amicitiā nexu devinxerat arcto :
 Quicum sæpè morari, ac ludere sæpè solebam,
 Quamquam vicinis fremerent regionibus arma,
 Nostraque finitimæ turbarent otia gentes.
 Quis casus mihi te, vel quis Deus abstulit, Ægon ?
 O nimis in miserum crudelia fata Menalcam !
 Infelix pecus ite, nihil moror, ite capellæ.
 LYCID. Anne erat ille Ægon, cujus tu carmina quon-
 dam

Infandam, nimiùm infandam referentia cædem
 Ipse mihi celsâ (memini) de rupe canebas,
 Unde omnes latè turres ac Roma videri ?
 Sic inflectebas inter suspiria vocem,
 Ut mihi visa iterùm fuerit discedere tellus,
 Atque iterùm mœstâ involvi caligine cælum.
 MEN. Ille erat : illum atro merferunt funere Parcæ,
 Aurea divino modulantem carmina plectro.
 Esse quid hoc dicam, quòd tam breve ducimus ævum
 Mortales, vivunt cervi, corvique tot annos ?
 Vidi ego succifas iterùm revirescere quercus,
 Exutosque annis juvenescere sapius angues.
 Quin & avem fama est, sæclis jam quinque peractis,
 Oppetere, eque rogo, quem, quo nutritur, amomo,
 Et nardi calamis, & odoro cortice myrrhæ
 Extruit ipsa sibi, vitam instaurare recentem.
 Ast hominem nec fata sinunt producere vitam,
 Nec semel extinctum remeare in luminis auras.

Nym-

Nymphæ, immortales Nymphæ, succurrite nobis :
 Dicite, si qua viret vestris in montibus herba,
 Quæ gelidos animam revocet vitalis in artus.
 Dicite: tum memor hîc vobis altaria ponam,
 Et tenerâ faciam meritis pro talibus agnâ.
 Quid loquor? abripiunt venti mea vota protervi,
 Et prece nequidquam Divos atque astra fatigo.
 Ægon hinc abiit, nec quisquam Ægona reducet.
 Crudeles Divi, crudelia sidera, Nymphæ
 Crudeles! sed tu cunctis crudelior Ægon,
 Cedere qui vitâ potuisti absente Menalca,
 Immemor heu nostri! Licuisset lumina saltem
 Claudere, & extremum lacrimis perfundere nostris,
 Et dare, si quid id est, frigentibus oscula labris.
 Sed forsan, cùm tu loquerere novissima verba
 Languidus, ac dulces raperet dolor ultimus auras,
 Ipse inter lætas ducebam pocula mensas
 Nescius, aut queruli dirimebam jurgia Codri.
 Quamquam, si penitus mihi mens non cæca fuisset,
 Certus ego hos olim potui prænoscere casus.
 Sæpè etenim esculeâ captanti frigus in umbrâ,
 Dum tacitus sedeo, dum spirat amicior Auster,
 Lævam nescio quid pepulit mihi protinus aurem :
 Cumque admovissem teretes ad labra cicutas,
 Diffona feralem reddebat fistula cantum :
 Sæpè & spontè suâ manibus delapsa cadebat.
 Quod superest, tumulum extincto statuemus inanem,
 Quà Tiberis sacrum velatus arundine crinem
 Pacato Latias interluit amne ruinas.
 Dein viridi in trunco nostri monumenta doloris
 Inscribam lacrimans: quæ fortè notabitur arbos,
 Non illam venti eruerint, non frigore bruma

Læferit, aut ardens inimicis solibus æstas.
 Fixa solo stabit, facietque nepotibus umbram,
 Æternùm testata meos hoc carmine luctus:
 SALVETE ÆGONIS CINERES, QUÆCUMQUE TENET
 VOS

IN TERRIS REGIO. VOBIS HIC JUSTA QUOTANNIS,
 QUI VICINA TENENT PASTORES PASCUA, SOLVENT.
 VIVENTEM COLUIT, NUNC RAPTUM LUGET, ET AB-
 SENS

ABSENTI TUMULUM POSUIT TITULUMQUE MENAL-
 CAS.

LYCID. Sed tu desine plura: vetat se quippe querelis
 Urgeri nostris, qui nunc, ut credere fas est,
 Exceptos cælo vates, exceptus & illo,
 Cantantes audit, pariterque auditur ab illis.
 Et tua dum mulcet nos fistula, pronus abit sol,
 Compellitque greges in septa reducere pastos.
 Cras facere exequias, manesque vocare licebit.

A D

P. S F O R T I A M
 P A L L A V I C I N U M S. J.

Nicander.

N Uper ad Albunæ silvam, quæ rupe sub altâ
 Spumanti præceps Anio devolvitur amne,
 Tityrus & Lycidas læti florentibus annis,
 Ambo pastores, ambo cantare periti,
 Carmine certavere. Locus certaminis antrum,
 Antrum umbrosum, ingens, pumex cui plurimus arcum
 Effi.

Efficit : at juxtà læto se gramine tellus
 Vestit , & æternùm violis vernantibus halat,
 Alluduntque leves avium concentibus auræ.
 Hïc pueris locus : hïc , cùm sol altissimus umbras
 Fecerat exiguas , steterunt cantantibus illis
 Pastores gregis immemores , grex immemor herbæ.
 Quin & Hamadryadum chorus affuit , affuit ipse
 Pan Deus , ac fremitu Satyri plausere secundo.
 Horum ego certamen , mihi quod narravit Amyntas ,
 Carmine non vano referam , nisi vanus Amyntas.

Tu modò , si Musam non dedignaris agrestem,
 Sfortia , stirpis honos magnæ , quo sospite sacrum
 Tollit adhuc supra gentes caput Itala virtus,
 Huc ades ; hïc molli mecum confidere in herbâ
 Intereà , ac lentus poteris captare beatam ,
 Quam Zephyris quercus ludentibus explicat , umbram,
 Dum rabidùm latrat Canis æstifer , arvaque findit
 Torrida , dum tibi sudantur quæ Bætis & Ister
 Miretur , serique legant monumenta nepotes.

Ergò ubi propter aquam viridanti in gramine ripæ
 Procubere , prior Lycidas : En Tityre nobis
 Illa dies tandem , benè quæ decernere possit ,
 Quis nostrùm melior cantu sit , & arte cicutæ.

TIT. Quo me cumque vocas adsum : sic adfit Apòllo.
 Non ego detrecto certamina : non ego , forsan
 Ut reris , canere indoctus. Scit victus Iolas ,
 Scit Dorylas , scit Acon , scit Tybridis accola Daphnis.

LYC. Tu mentem hïc adverte , Mycon : nec sit grave
 nostras

Audire , arbitrioque tuo componere lites.
 MYC. Ludite quæ vultis , cantuque exolvite curas.
 Pastori licuit semper , semperque licebit ,

Cùm

Cùm benè pavit oves, geniales dicere versus.

At si unquam licuit calamis, si versibus unquam
Ludere, nunc pastor calamis, nunc carmine ludat,
Quando suas sibi pascit oves, oviumque suarum
Vellera securus sibi tondet, & ubera mulget.

TIT. Incipe tu primùm Lycida: nos deinde sequemur.

LYC. Nulla mora est: tua iussa sequor. Sed nequa sit isti,
Vel mihi suspicio meditati carminis, omnem
Materiem præscribe, Mycon, legemque canendi.

MYC. Et dubitatis adhuc, cùm laudes, claraque facta
Nicandri montes resonent, vallesque profundæ?

Plaudite Nicandro, Nicandrum tollite ad astra,
Cui Divùm imperiis magni custodia templi,
Et gentes latè in Latias commissa potestas.

LYC. Non opis est nostræ Nicandri dicere laudes;
Sed vatium, quibus est animus divinius, & vox.
Nos humiles humili res dicere carmine sucti,
Ac miscere leves per mutua jurgia lites.

MYC. Non semper leviora decet resonare cicuta
Pastores Latios; sed ut ipsa armenta gregesque
Pascuntur nunc valle cavâ, nunc montibus altis,
Sic decet interdum gracili nos promere cantu,
Quid faciat pingues pecudes, quid pabula læta,
Munera quæque leves vincant Amaryllidis iras;
Concipere interdum validos sub pectore motus,
Et canere heroas, & numina magna Deorum.

TIT. Audebo: obsequium Nicander fronte serenâ
Accipiet, si non carmen laudabit & artem.

LYC. Nos quoque, nos quanquam tenui conabimur ore
Grandia: conanti veniam dabit ille, finetque
Me laudi, meritisque suis, & grandibus ausis,
Dum majora paro, facili proludere versu,

Illi nostra quies, illi gratissima ruris
 Otia debentur: quin ipse hic spiritus illi
 Debitus: ille meos calamos non passus inertes,
 Hospitiumque dedit, collemque habitare Quirini.
 Et quamquam minimè liceat mihi, ut antè licebat,
 Sancta impressa notis cælestibus ora tueri,
 Antè, Mycon, versâ in cælum radice videbis
 Tendere Chaonias quercus, terramque subire
 Frondibus, antè nigro manabunt lacte capellæ,
 Quàm facer è nostro labatur pectore vultus.
 Myc. Ergò agite, & celebrate virum: sed gentis honores
 Mittite Nicandri propriis adjungere factis.
 Longa retrò series, quos illa recenset, avorum.
 Hi pacis clari studiis; hi Marte feroces
 Addiderunt patriis ingentia nomina factis.
 Fundarunt alii regali splendida luxu
 Atria; sollemnes alii cælestibus aras,
 Ipsi olim decorandi aris: ingentibus illi
 Muneribus fovère Deas Heliconis, & omnes
 Egregias artes. Gens auri dives & agri,
 Ausoniasque domos claris complexa Hymenæis,
 Et latè quondam Tusco dominata profundo,
 Quà facer Alcidæ portus. Sed nescia virtus
 Crescere majorum titulis. Erit hic vir, hic unus
 Argumentum ingens, messisque uberrima laudum.
 Vos canite, ut studiis major puerilibus infans,
 Cùm vix à caræ depulsus lacte parentis
 Figeret incerto dubius vestigia gressu,
 Templâ celebrarit Superùm, imbueritque tenellum
 Relligione animum: ut fugiens contagia vulgi
 Hauserit augustos intra documenta penates,
 Queis ille insistens summa ad fastigia rerum

Surgeret, ac fesso tandem succurreret orbi.
 Inde, ubi virgineas primæ lanuginis umbræ
 Conspersere genas, ut famâ impleverit Urbem,
 Et gravibus curis virides addixerit annos,
 Munera per populos obiens: ut sæpè potentum
 Limina, & augustas jussus penetraverit aulas,
 Quarum vestibulum ante ipsum manus excubat atra,
 Invidia, insidiæque truces, fraudesque dolique,
 Nec tamen attigerint illum fraudesve, dolive,
 Aut aliæ scelerum pestes. Ut namque per altos
 Ionii fluctus, & amaræ Doridos undam
 Integer evadit Siculas Alpheus ad oras:
 Sic magnam intactus mentem, fugiendaque certus,
 Quamvis blanda forent, non immiscere petendis,
 Ad patriæ sese vertit cælestis amores.
 Testes, quos olim divino percitus igne
 Corticibus teneris ætate tenerrimus ipse
 Inscriptis versus, & quos jam firmior ætas
 Ore alio indictos è venâ divite fudit
 Per numeros omnes, quidvis imitante Camcenâ.

Dicite, quot vigili versaret pectore curas,
 Cùm victum miseris tellus irata negaret
 Gentibus, & crebræ viduarent oppida mortes,
 Bellaque vicino fremerent infana tumultu,
 Quà centum Eridanus fluviis, luctuque fororum
 Dives init Libycis regnatum flatibus æquor.
 Quid non Ionio in magno, quà nota trophæis
 Insula Sicanium contra jacet alba Pachynum,
 Quid non & Rheni sinuosum gessit ad amnem,
 Dum pacem indignam Superis inhonestaque damnat
 Fœdera, frustra hominum testatus jura Deûmque?
 Hunc si sancta prius tribuissent numina terris,

D 2

Non

Non toties luctu impleffet Germania cælum,
 Quòd trunca heu toties provolvens buſta, virùmque
 Cæde calens Albis glaciale resolveret æquor,
 Triftiaque alberent inhumatis cladibus arva.
 Non dulci patriâ extorres inopesque Britanni
 Errarent terras omnes, maria omnia circùm;
 Nec tam bella diu premerent, bella impia Cretam,
 Quâ fatum Europæ pendet; nec inulta doleret
 Civibus exhaustas urbes, cultoribus agros
 Italia infelix, prifcos oblita triumphos.
 Quin & Sarmatiam ferro quæ vaſtat & igni
 Barbara gens, rebusque novis elata ſuperbit,
 Cederet, ac verſis dudum in contraria fatiſ,
 Ardentis patriæ buſtum, cinereſque fuorum
 Ipſa gemens, fuſo lueret commiſſa cruore.

Dicite, uti tandem poſt hæc diſcrimina rerum,
 Poſtque tot exhaustos pelago terrâque labores,
 Romuleas iterùm meritorum plenus ad arces
 Venerit. Haud mora: vix aderat, cùm vidimus ipſi
 Murice fulgentem Tyrio ſuccedere curiſ
 Jam ſeniſ Ægoniſ, rerumque aſſueſcere habeniſ,
 Donec ad imperii culmen fatale trahentiſ
 Nicandrum Superi ſacratâ in Sede locarunt.
 Hæret adhuc animo haud oblivifcenda per ævum
 Illa dieſ, quæ prima virum mortalibuſ ægriſ
 Sublimem folio oſtendit, cùm pectore clauſum
 Spiraret Numen, vultuque immobilis alto
 Divideret ſacrâ cæleſtia munera dextrâ.

Hinc canite, ut redeant noſtriſ felicia ſilviſ
 Sæcula, & antiqui mores: ut Copia pellat
 Læta famem Latio, cælumque Aſtræa relinquat:
 Ut, cogente Deâ, tandem fuorū impiuſ arma

Ponat, & agrestem gladii curventur in usum ;
 Quæque tulere diu patrio procul ab lare durum
 Exilium tristes inhonoratæque Camœnæ ,
 Excutiant mœrorem animo , Phœboque canente
 Sollemnes ducant choreas per amœna vireta ,
 Rursus & incipiant herôum dicere laudes.
 Sic ubi tempestas nil tale timentibus arvis
 Incubuit , stragemque dedit , si nubila cedant ,
 Si lenes redeant Zephyri , solemque reducant ;
 Ridet ager , curvumque nemus se rursus in auras
 Explicat , & fulco seges inclinata refurgit.

Nec finite indictum , ut passim decora alta Latini
 Nominis informes inter defossa ruinas
 Erigat : ut priscum templis instauret honorem ;
 Vellat ut è nostris dumos , herbasque nocentes
 Providus , & lætas inducat montibus umbras ;
 Utque suas , Divûmque sacras inscripserit ædes :

NULLI FAS CASTUM SCELERATO INSISTERE LIMEN.

Tempus erit , quo facta dehinc majora canetis ,
 Cùm , suadente illo , positis civilibus armis ,
 Cessabit tandem quod Gens Feronia bellum
 Upiliâ cum gente gerit. Tum tota repentè
 Tempestas belli Ionium descendet in æquor :
 Tum populum latè victorem , ac fata ferentem
 Ultima , & Ægæi rumpentem claustra profundi ,
 Quò meritas repetat pœnas , gentemque superbam
 Ryp hæas hyemes ultra , Tanaimque releget ,
 Pallidus Odrysiâ spectabit ab arce Tyrannus.
 Sic ubi longa fames aquilam , cædisque cupido
 Acrior ad terram speculâ dimisit ab altâ ,
 Tum qui se novus ad solem circumspicit aureo
 Fulgentem tergo , squamisque recentibus anguis.

Vicinâ condi properat sub rupe ; sed illum
 Improvisa super volucris venit , & premit ungue ,
 Nidorumque dolos , aviumque ulciscitur iras.
 Tum demum exuerit vinclis sese inclyta tellus
 Divini servans monumentum ac pignus amoris.
 Tum caput attollet Silois , Tybrimque parentem
 Jordanes , jaculisque colet crinitus Orontes.
 Tum dulcem nobis longo pòst tempore tandem
 Fas erit Arcadiam , lucosque revifere sacros ,
 Taygetique nemus nigrum , fontesque Lycæi.
 Nec minùs Arctoo properat quæ litore Pallas
 Romanum ad Tiberim Patribus spectanda Latinis,
 Graiorum decora , & caras invifet Athenas ,
 Frigus & ad sacri ripam captabit Iliffi.
 Tum mores hominum mitescent , tum pecus omne
 Unum Pastorem , atque unum cognoscet ovile.
 At tu, SANCTE PARENS , hominum celebrabere votis,
 Africa quæ longè pluvium porrecta sub Austrum
 Ambustum Oceani mediis caput inferit undis ,
 Quaque Caledoniis Thule pulsata procellis
 Prospicit ignotos curvo de litore fluctus.

Tale Mycon certare volentibus argumentum
 Tradidit , hanc rerum seriem : quam deinde secuti
 Tityrus & Lycidas , nemorum plaudente coronâ ,
 Plurima sub sacrâ fuderunt carmina quercu ,
 Quæ tacito secum meditari examine mentem
 Convenit , ut meliùs referamus in ordine quicquid
 Tityrus & Lycidas sacrâ cecinere sub umbrâ.

ALEXANDRO VII.
PONT. OPT. MAX.
RENUNTIATO.

UT ad vireta Pindi ab Urbe Romulâ
Bono profecta Fama venit alite,
Tenere sceptrâ CHRIſTUM, novem Deas
Comam ferunt ligaffe fronde Delphicâ,
Eburneoque collo eburna barbitos
Ut alligata, conſtitiffe protinus,
Ubi perennis unda prata dividit
Odore læta graminum virentium.
Ibi decenter implicaffe mutuas
Manus, pede impuliffe & arva libero:
Ibi increpantē peſtine aureas fides
Diu negata condidiſſe carmina.

Dies beata ter quaterque, vatibus
Canenda ſemper, & colenda gentibus,
Vetuſta ſæcla quæ reducis aurea,
Fidemque cum ſorore ab axe devocas!
Vides, redux ut Africis ab areis
Latina jam revifat arva Copia,
Famemque pellat Africas ad areas?
Ut alma Pax neces & arma ſubmovens
Gravi cruenta bella compede alliget?
Tuo, beata lux, favente numine
Loqui ecce rurfus antra, rurfus incipit
Tegi erudita lætiore frondium
Honore ſilva, largiorque Pegafi
Sonante rivus exilire ab unguâ.

D 4

Ubi

Ubi hæc dedere dicta, nona Virginum
Chorum iubet filere, & una concinens
Lyram maritat altiore carmine.

D E E O D E M.

ERgò inexpleto miseras flagello
Diræ agunt gentes? Piget heu finistram
Tam diu sortem doluisse, & orbis

Fata ruentis.

Vidimus campo Libitinam aperto
Huc equis illuc volitare nigris,
Quæque Gradivi solüisset ardor

Offa legentem.

Decolor tabo Sicoris, Padusque
Testis, & ripâ Thamesis cruentâ,
Magnaque adversus Thamesim resolvens

Ostia Rhenus.

Turbine hinc nostras Oriens citato
Acer in clades ruit, hinc avorum
Cimber ulcisci cupidus Latino

Sanguine manes.

Hinc levi frontem redimita culmo
It Fames circùm, sequiturque Pallor
Tristis, & scisso pavidus capillo

Luctus euntem.

Sed per hæc ardens init astra Virtus,
O datum Europæ decus, & levamen
Dulce, ALEXANDER, miserante fessas

Numine terras!

Monstra si tellus manibus negasset
Herculis, magnus latuisset heros,

Nec

Nec suo audisset resonare Tuscum

Nomine litus.

Tu bonæ fructus revehes benignus
Pacis, & plenis Cererem manipulis;

Te sacrum doctæ Tiberim revifunt

Vindice Musæ.

Flectere infuetum tibi cerno victos

Poplitem Parthos, Arabasque fracto

Supplices arcu dare thura nostris

Mascula templis.

Nam comâ latè viridante **QUERCUS**

Montis infedit juga Vaticani,

Totum ut humanum genus hospitali

Protegat umbrâ.

Vos **ALEXANDRO** gladium sequestro

Ponite, & motus animi calentes:

Jam satis cædis, cinerumque: ferro

Parcite Reges.

Cur in infontùm malè pertinaces

Urbium casus acuuntur enses,

Justiùs Thracum quibus imminentùm

Turba periret?

Qui super campis glacialis oræ,

Italùmque arvis, pelagoque fufus,

Barbaram fanguis potuiffet omnem ex-

Scindere gentem.

Jam pio tandem sociate fortes

Fœdere in Creten, Solymamque dextras.

Ite victores pia vota magno

Solvere buſto.

Ite: Naupaſti recubans in antro

Nuper auditus graviore Triton

Præscius conchâ cecinisse fracti
Colla Tyranni.

Thraciæ vobis animæ faventes
Carbasa in Syrtes inimica vertent.

CHISIUM fidus reget omne certâ
Luce periculum.

D E E O D E M.

CLades furentis quisquis Europæ graves
Abominatus, atque Christiadûm (nefas!)

Contaminatas scelere civili manus,

Multâ rogasti Numen iratum præce,

Rediret ægris alma pax mortalibus,

Et qui profanis mutuam in stragem duces

Aguntur odiis, fœdere inter se pio

Juncti in superbos arma Thracas verterent;

Quisquis reversam cernere optasti diu

Cornu beantem divite arva Copiam,

Reducefque cum sorore Pietatem ac Fidem,

Et ad antra Cyrrhæ jam diu silentio

Tristi jacentes, & recusantes lyram,

Rursum canentes fontis ad caput sacri

Audire Musas; quisquis Urbem redditam

Decori intueri, prisca quod virtus patrum

Paravit, artibusque florentem bonis;

Aras corollis, eia, consternas pius,

Summoque gratus vota perfolvas Deo:

MAXIMUS habenas rerum ALEXANDER teneb.

IN EJUSDEM S. D. N.
DIEM NATALEM.

VENIT ALEXANDRI natalis. Supplicet aris
 Turba frequens: flammis fumet acerra piis.
 Nec citharæ fileant, citharis nec carmina desint:
 Huc, age, qui citharâ, carminibusque vales.
 Vos quoque, felices animæ, pia nomina, Vates,
 Quos Latium, quos & Græcia terra tulit;
 Seu vos æternùm retinent Parnassia Tempe,
 Seu choream in silvâ ducitis Elysiâ;
 Quandoquidem manes imâ tellure repostos
 Arte ferunt, vivi quam coluere, capi;
 Cingite fronde comam, & Troiâ Thebisque relictis,
 Natalem magni concelebrate Patris.
 Et dum, VIVATIO, resonamus, amabile carmen
 Integret Elysiùm, Pieriumque nemus.
 At vos, Aönides, quarum sub numine sacro
 Læta virent doctæ jugera Castaliæ,
 Flectere queis animos, & inexorabile pensum
 Parcarum citharâ carminibusque datum est,
 Si puerum arcana faciles fovistis in umbra;
 Si juvenem purâ sæpè rigastis aquâ;
 Illius ob carmen nostri si gloria sæcli
 Tollit se vestris ardua verticibus;
 Si plausum tripodes, vocaliaque antra dedere,
 Cùm Deus hunc magnum misit in imperium:
 Dum lucem hanc colimus, cantu fidibusque favete,
 Ac pede, res agitur vestra, favete Deæ.
 Fallor? an excitæ veniunt ad sacra sorores,
 Fronde coronatas expediuntque lyras?

Et

Et numeris certare parant? Certaminis hujus
Signa dat è summo Calliopeia jugo.
Ergò diem faustis celebremus nos quoque votis:
Annus enim nobis sæpè canendus adest,
Quo Christum accipiant ultrò regna invia nautis,
Litoraque argenti siqua sub axe jacent;
Quo tandem à miseris rubigo turpis aristis
Telorum duram transeat in fegetem.
Tu modò dexter ades, tantisque allabere cœptis,
Qui flectis nutu regia corda tuo.
Quæ rabies armet populos, quæ prælia poscant,
Quæ scelerum, quæ sit Martis imago, vides.
Hinc premit Helvetiam strictris furor impius armis;
Hinc luget patrio Sarmata pulsus agro.
Heu conjuratis etiam sociata Britannis
Arma metum populis exitiumque ferunt!
Heu iter infaustum relegens feralis Enyo
Itala pugnaces ducit in arva manus!
Ceus Padus Insubres cùm turbidus invehit imbres,
Quos miseri luctus augeat agricolæ.
Hinc etiam ferrum Odrysi crudele Tyranni
Per Venetum clades imminet Italiae.
Scilicet Italiam contra bella impia surgunt:
Huc inhiant diræ crimina barbariæ.
Tu tamen ô populis tellus assueta regendis,
Ingenio atque armis inclyta, parce metu.
Maxima ALEXANDRI virtus tibi militat, altis
Alpibus & gemino firmior usque mari.

A D E U M D E M,

de hesterno fulmine.

Cesserat atra fames Latio, T E, Maxime Princeps,
 Vindice, & horribilis, sed sine clade, lues;
 Cùm miseræ nondum placatus Jupiter Urbi,
 Illam majori devovet exitio.
 Pallentem immittit morbum, quo Flavius æger
 Detinuit multos anxia corda dies.
 At Juvenem egregium populis donare coactus,
 Arripuit tandem tela trifulca manu.
 Irrita sed pariter ceciderunt fulmina, & iram
 — Numinis ante tuos deposuere pedes.

A D

FLAVIUM CHISIUM
 ALEXANDRI VII.
 PONT. OPT. MAX.
 FRATRIS FILIUM.

Phœbus ubi primùm revehit cum luce labores,
 Redux ab orbe suaveolentis Indiæ,
 Ejus ab aspectu pendet prænoscere sollers
 Ligur magister atque arator Appulus,
 Quid pelago campisque niger denuntiet Eurus,
 Orionisque triste sidus apparet.
 Nam si nubilus obducat caligine vultum,
 Uterque cautus abstinet periculo;

Sint

Sin autem extulerit nebulis rosea ora fugatis,
 Hic alligare vomerū boves, at hic
 Solvere velivolam properat de litore puppim,
 Rates & æquor execrante conjuge.
 Haud aliter te, qui priscum genus indole pulcrâ,
 Et ore, suavibusque moribus refers,
 Ut nitidum os, FLAVI, divino lumine vidit
 Recentis extulisse more fideris,
 Suspexit Roma, estque animo prudente futuri
 Dies sibi augurata candidissimos.
 Latè humiles terras animo nam despicias altò,
 Cupidinūque vulgus impotentium
 Sub pedibus premis, infelix quibus acta juvenus
 Tūmet furente pejus Adriatico.
 Unus amor recti, virtutis te decor unitis
 Juvat, pudorque comitasque Chisia:
 Degeneremque vocas, veterum qui jactat avorum
 Iners propago nomen atque imagines.
 Quare hominum studia, ac dulces ante omnia Musæ,
 Novam micare quando spem vident sibi,
 Erexere animos. Tu Divas excipe blando
 Domesticam secute gloriam sinu.
 Scilicet Augusti referentem nomen & artes
 Virum memento sanguinis decus tui.
 Qui nisi regali jussisset mente beatum
 Patère limen hospitale vatibus,
 Egregios ut avos, & avos numeraret avorum,
 Ut esset ampla res, opesque Chisæ,
 Frigidus, heu, mutusque foret sine nomine pulvis,
 Per ora nec volaret inclytus virūm.
 Quamquam operæ precium priscorum ingentia non est
 Referre facta Patrum, ubi præit suis

Maximus auctor ALEXANDER, qui cum pietate
 Suâque forte robur æquat ingenI.
 Ille vides ut sapè jubet secedere curas,
 Onusque ponit, & reclinat in finum
 Musarum. Hæ folio nimirum cum Themide ipsa
 Sororibusque pulcer assident chorus.
 Credo equidem: neque enim ingeniis fuit hospita sacris
 Pudor vireta linqere & jugum biceps
 Pro Vaticano, pro dulci colle Quirini,
 Ubi perennis aura veris intepet.
 Nec minùs interè populis assuesce regendis,
 Id approbante, qui benignus imperI
 Te vocat in partem rerumque arcana, secutus
 Quod omnium supremus arbiter Deus
 Suadet, ALEXANDRI qui res, & facta reliquit
 Sibi, suoque temperanda numine:
 At regere imperio volucres elementa ministros,
 Polumque jussit, & rotare sidera.
 Jamque decus, patrio tibi quod promittitur astro,
 Et expetita fervidis Quiritium
 Votis alma dies aderit, cum Romula pubes
 Metu soluta, tristibusque naniis,
 Te proceres inter Latios, spem Tybridis altam,
 Honore cernet eminere debito.
 Mox linquentem urbem comitabitur omine læto
 Iter precata molle; seu jubeberis
 Ire Alpes ultra, seu te committere ponto,
 Etrusca præter & volare litora.
 Olim namque tibi Regum componere dextras
 Deus reservat, & ligare mutuo
 Fœdere in excidium Thracum, tua jussa sequente
 Per æquora alta me, per Alpium juga.

Tum

Tum mihi, tum magnis pia vatibus arma viciffim
 Canentur arma, fortiumque dexteræ,
 Queis feret auspicius Solymæo dona sepulcro
 Ab occidente vectus hospes ultimo.
 Medus ALEXANDRO tunc demum ac Thracia supplex
 Sacros fidelis osculabitur pedes.

C L E O P A T R A
 I N H O R T I S V A T I C A N I S

A D

C H R I S T I N A M,

Suecorum, Gothorum, Vandalorum Reginam.

S I te spectaclum infelix, si tristia tangunt
 Fata meæ duro benè sculptæ in marmore sortis,
 O nostros dignata lares invifere mundi
 Cardine ab extremo, patriâ regnoque relictis,
 R E G I N A, herôum nulli virtute fecunda,
 Aurea quos olim tulit ætas, maxima Olympi
 Numina cùm humanos non dedignantia cætus
 Tecta frequentabant mortalia, castaque gentis
 Pectora non falsæ complebant laudis amore;
 Huc ades. Illa ego sum Latiis celeberrima fastis
 Femina. Nosti angues, animumque in morte ferocem,
 Quò properas? Saltem alloquio solare dolentem
 Reginam Regina; nec est indigna videri
 Forma loci, & sacris regio gratissima Musis,
 Quæ nemo hoc, fontesque colunt, jugaque alta, viretis
 Cyrrhæ posthabitis, & verticibus Parnassi.

Hic

Hic ubi Graiorum artificum miranda videbis
 Signa antiqua, tuæ gentis quibus ira pepercit,
 Abstinentque manus artem mirata vetustas.
 Ut de me fileam, vident' hos, qui robore multo
 Luctantem, ingratosque Deos, arasque vocantem
 Arrecti miserum spiris ingentibus hydri
 Laocoonta ligant? Ut anhelat! ut ore supremum
 Ingemit! ut socios implorat, opemque propinqui
 Herculis! Ipse quidem casum dolet, & cupit angues
 Elifisse manu, ac primos iterare labores
 Phidiacus labor Alcides; sed enim aspera Juno
 Heroa immeritum dum grandine pulsat & imbri,
 Non tantum orbavit clavâ, exuviisque leonis,
 Verum & poplitibus nervos, humerisque torosa
 Brachia divellit, fecitque ex Hercule monstrum
 Informe, ignaræque (nefas!) ludibria turbæ.
 Ast illum informem licet, & sine nomine truncum
 Miratum huc Ararim veniunt, Rhenumque bibentes,
 Et vivos illinc discunt effingere vultus.
 Cetera quid memorem? Nilum, Tybrimque parentem
 Spirantes docto in silice, Eridanumque Tagumque
 Nativo fulgentem auro, Gangemque superbum
 Eois opibus, quos omnes dædala, & ipsi
 Æmula Naturæ finxit manus? Hic habitant Dii.
 Aurato hic Phœbus percurrit pectine chordas:
 Hic gelidam fundit proles Semeleia lympham,
 Pocula, deliciasque tuas: hic otia degunt
 Mercuriusque, minaxque rubenti casside Mavors,
 Et magni Æneæ genitrix, & candida Phœbe,
 Omnes aut Divi, aut Divum genus: unaque deerat,
 Quam studiis, vultuque refers, factisque, Minerva.
 Huc & ALEXANDER (Fabium tunc nomine dici

E

Au-

Audieram) indocti fugeret cum murmura vulgi,
 Nobiliumque manus juvenum comitata solebant
 Ferre pedem, hinc tristes animo deponere curas,
 Dulcia securæ ducentes gaudia mentis.
 Vidi ego, & in cubitum surrexi oblita doloris,
 Incessumque viri observans & lumina, dixi:
 Aut Babylon ignara futuri; aut hic erit, hic vir,
 Olim qui Latiam regnando restituat rem,
 Qui veteres artes, & sæcula prisca reducat,
 Iratasque pio componat fœdere gentes,
 Quamquam animi flecti indociles, & vulnera tactu
 Crudeſcant, medicamque manum impacata recusent.
 Quò properas? ne, Diva, oculis te subtrahe nostris:
 Namque ego te rerum seriem, eventusque docebo,
 Qui super heroum sedes, super æthera tollent
 Nomen ALEXANDRI, sub mortem plurima quando,
 Et longè faciem venientis cernimus ævi.
 An te proxima silva trahit, studiumque ferarum?
 Non ibi torvus aper, non duris unguibus urſi,
 Quos jaculo cecidisse tuo sæpè horruit Arctos
 Utraque; sed cervi imbelles, capreæque fugaces,
 Pictarumque cohors non invadenda volucrum.
 Quin etiam casus, & mors ingloria ab altis
 Imminet arboribus: nam quæ nux pinea curvo
 Strata jacet campo, Satyros quam ludere circum,
 Metirique vides thyrsos, suâ ab arbore nuper
 Decidit, & magno tellurem perculit ictu.
 Adde, quòd inclusus Boreas, Eurufque, Notufque,
 Et quotquot sævis agitant plangoribus æquor,
 Illâ turre fremunt everſuri omnia latè:
 Quàmvis sub tanto cohiberi Principe venti
 Non indigentur, veniantque ad jussa volentes,

Jam-

Jamque parent iterum Scythicas illidere puppes
 Leucatae. Ah diram Leucatam, & conscia luctus
 Saxa mei! heu dolor, heu cladis monumenta nefandæ!

IMMINENTE JAM AUTUMNO
 INVITAT AD RUSTICANDUM.

Recitatum in Academia Humoristarum.

Pater Quirine, tuque Mater urbium,
 Strepente semper æstuans negotio,
 Diu valete; tuque lymphæ nobilis,
 Ubi erudita Pallas ora proluit,
 Paterque Phœbus aureum lavit caput.
 Vocant enim beata ruris otia,
 Chorusque mollis innubarum Oreadum,
 Ioque Bacche, Mœnadum frementium,
 Quibus reclamatione ore Bacchus ebrio
 Caput corymbo amictus, atque pampino
 Decora vinctus implicante cornua;
Bibamus, eia, tempus, eia Mœnades.
 Eamus ergò. seu vetusta Tiburis
 Juvat videre tecta, sive Tusculum.
 Sed omnis antè cura acerba pectoris
 Recedat usque ad ultimam Britanniam,
 Laborque durus inquietus exulet.
 Amor sit unus, una cogitatio,
 Carere amore, cogitationibus.

Eminentissimo Principi

B E R N A R D I N O
C A R D I N A L I S P A D Æ,

Ineunte anno M DC LI. bene precatur.

O Pars altior inclyti Senatûs,
Cujus Romula gens ab ore pendet
In lætis simul, arduisque rebus,
Nostri præsidium decusque sæcli,
Qui patrocínio tuo fideli
Omnes ingenuas tueris artes,
Artes ingenuas adeptus omnes;
Vultu illo excipe blando, amabilique,
Quo tamquam in folio suo renidet
Majestas Latii, decorque priscus,
Propensum obsequium meæ Camcænæ,
Dum Jani redeuntibus Kalendis
Vota concipit, aureosque soles
Tibi, ac Nestoreos precatur annos.
Dexter atque utinam Deus secundet,
Quæ cum solibus aureis Camcæna
Et cum Nestoreis precatur annis.

*Aulæa à fulmine illæsa, aureo tantum
limbo correpto.*

A Urum corripuit fulmen; nil cetera læsit,
Non aliàs cecidit justiùs ira Jovis.

*Faber ferrarius diurnum questum scenicis
ludis impendens.*

Postquam lassavit miseros incude lacertos
Forcipibus versans æra recocta faber,
Scenica ridendi studio spectacula quærit,
Quosque locat populo mimica turba jocos.
Hinc cœna infelix torquentes lumina cepæ:
Sic illi risus vertitur in lacrimas.

*Cum inhabitaret cubicula, quæ sunt
in fornice Vaticano.*

Quas imminentes fornici vides curvo
Ædes inæquali ambitu, sed arcano
Sacras recessu, hortis virentibus lætas,
Miroque hyeme mediâ tepore vernantes,
Me summa Principis benignitas iussit
Incolere; me, qui nuper improbæ nutu
Sortis reductum in angulum relegatus,
Quà bubo, quà diræ striges catervatim
Ferule ab altis carmen integrant nidis,
Longè à fodalium atque solis aspectu
Vitam in tenebris ac timore ducebam.
Succede tectis hospes, & loci felix
Genio fruare, dum recolligis vires,
Quas longa passus mille porticus fregit.
Hic Phidiæ non signa, non Apellæas
Tabulas require: non teguntur aulæis,
Tyrio nec ostro splendidi lares fulgent;
Sed omnium instar vultus est ALEXANDRI.

E 3

A D

A D

ALEXANDRUM VII.
PONT. OPT. MAX.*Ineunte Pontificatus anno quarto.*

Non indigna Tui canerem nunc, Maxime Princeps,
Sed cohibet iustus me, retinetque pudor.
Nam recolens lucem, TIBI quæ dedit Orbis habenas,
Natalem celebrat nostra Thalia fium.

A D

VILLAM PERETTAM
IN AGRO TUSCULANO,*Cum Flavius Chisius S. R. E. Cardinalis lentè
inibi febris detineretur.*

Villa decus Latiae telluris, candida Villa,
Credita cui domini vita salusque mei;
Salve ô deposito felix, & pignore tanto
Factura egregiis urbibus invidiam.
Quòd si quàm felix, si quàm formosa vocaris,
Vis quoque tam nobis dicier esse pia;
Redde illum precibus tandem mitissima nostris,
Et Romæ assiduis vocibus incolumem.
Spes fuit, his Juvenem recreatum dulcibus auris
Non multos intra posse valere dies.

Urbis

Urbis propterea grave murmur , & aëra lentum
Deferuit , cœlo posthabuitque tuo.
Irrita ne facias quæ tu sperare jubebas ;
Sed fac quod medicæ non valuere manus.
Omnia præsidia , atque artem consumsimus omnem :
Morbi evellendi nulla relicta via est.
Secta bis ardentem venis fudere cruorem
Brachia , nec pedibus sæva pepercit acus :
Non tamen idcirco penitus deserbuit ardor
Indomitus : per enim viscera serpit adhuc.
Omnes experti succos , quos Appula tellus ,
Pinguibus & venis India dives alit ;
Non tamen Appuliæ , nec quos alit India succos
Attulerunt , ægrum quæ relevaret , opem.
Nil non tentatum nobis : nil profuit ægro :
Quæque juvat cunctos , huic fuit herba nocens.
Hæret adhuc siccis vis morbi infixæ medullis ,
Nescius & stomacho cedere languor iners.
Jamque dies illum decies , heu ! quinque jacentem
Lectulus ingrato detinet hospitio.
Scilicet est illi sedes invisa quietis ,
Pluma gravis misero est , ipsaque dura quies.
Nos verò interea , FlavI cum posceret ægri
Lapsa valetudo publica damna queri ,
Colle super viridi , nigraque sub ilice lenti
Ludimus imparibus carmina juncta modis.
Et nunc insidias avibus , nunc tendere damis ,
Nunc juvat Albanos currere lintre lacus.
Ire nec aërii piget ad fastigia montis ,
Unde humiles terras cernimus , & maria.
Sæpè suburbanas amor est lustrare ruinas ,
Quæque jacent veterum tot monumenta virum.

Atque hîc obliti curarum , Urbisque laborum ,
 Dicimus : O hominum gloria , spesque breves !
 Vivamus dum fata sinunt , dum sanguis & ætas
 Firma : venit celeri cana senecta pede.
 Inde super mensâ discumbitur ordine longo ,
 Et loquimur multo libera verba mero.
 Me tamen hæc inter domini languentis imago
 Admonet in magnâ vivere tristitiâ ;
 Nec tantùm precibus Divos onerare , sed ipsis
 Ferre jubet faxis vota precesque dolor.
 Tu nostro , tu , Villa , precor , succurre dolori :
 Istic jam luces bis jacet ille novem.
 Pallor eat , maciesque omnis procul , & mala febris
 Desinat alterno corripere ossa gelu.
 Fac redeat pedibusque vigor , sensusque palato ,
 Occupet & totâ lumina nocte sopor.
 Fac revocent vires excusso membra veterno ,
 Floreat & læto pristinus ore color.
 Sic tibi ne pinguem lædant mala gramina messem ,
 Nec timeat ficos vinea culta dies.
 Sic quæ perpetuò velat nebula improba Romam ,
 Exulet æternùm finibus illa tuis.
 Sic tristes hiemes , & scetos grandine nimbos
 Jupiter intactis arceat arboribus.
 Sed , cùm opus est , placidum demittat ab æthere , sensim
 Qui sole arentem temperet imber humum.
 Ipsa tuos colles vivaci Pallas olivâ
 Vestiat , & Baccho certet amica Ceres.
 Quique coloratos reditum meditatur ad Indos
 Pomorum nullo vinctus honore caput ,
 Hinc legat Autumnus semper sibi poma , suasque
 Conferat huc omnes fertilis annus opes.

Præterea si fama tibi, si gloria cordi est,
 Villarum fies tu quoque nobilium.
 Nam tibi munera læta, tibi annua sacra feremus
 Instructi citharâ, carminibusque sacris.
 Huc ego cum Musis Parnassia templa potenti
 Carmine traducam, Pieriosque lacus.
 Hic edera surgent, hic laurus digna Poëtis,
 Hic se victores cingere fronde volent.
 Tunc tibi Telegoni cedit locus omnis, & udo
 Quotquot spectantur Tibure delicia.
 Cedet & ipsa Paphos, semperque virentia Tempe,
 Et fies hortis notior Alcinoi.

A D

FELICEM ZACHIAM,

In funere

NATALIS RONDININI FILII.

Ex Albano secessu.

S Ecretæ nemorum valles, mutique recessus,
 Et deferta loca, & taciturna querentibus antra,
 Quæ priscos habitasse ferunt (& credere dignum est)
 Mortales, sine lege pios, sine messe beatos,
 Accipite hos ægro proruptos pectore questus,
 Quos pietas, quos æger amor, luctusque requirunt.
 Et vos frondoso surgentes vertice fagi
 Me finite, erepti lugentem funus amici,
 Illius æternum vestris incidere nomen
 Corticibus: meus hinc saltem, dum stabitis, unâ

E 5

Vi

Vivet amor, luctusque mei monumenta manebunt.
 Me finite hîc viridi carmen, lacrymabile carmen,
 Tristibus ad citharam numeris disperdere in umbrâ,
 Quod recinant, qui se querulis solantur avenis.
 Dulce queri miseris: dedit hoc natura levamen.
 Hoc animi, quæ vix umquam coitura putares,
 Vulnera dictamno curat, mulcetque dolorem.
 Plorat Ityn Progne; consortem turtur ademtum;
 Cæyca Alcyone; casum Phaëthontis olores.
 Scilicet & mœstis implet nemus omne querelis
 Flebiliter quærens absentem bucula matrem:
 Et nunc hæret inops animi, nunc arrigit aures,
 Si quâ fortè procul crebris mugitibus instet,
 Errantem admonitura sui: nunc acta furore
 Dat gemitus incompósitos, & in avia fertur,
 Terror Hamadryadum, stragesque miserrima filvæ.
 Illa peregrinum, natorum oblita, juvenum
 Per saltus sequitur, vel festa altaria circùm
 Flore revincta caput magnis cadit hostia Divis.

Justa quidem caræ jam pridem solvimus umbræ:
 Nec cineri amplexus, largus nec defuit imber
 Funeri, ubi casu perculsi, ac vulnere primo.
 Sed præstans animi Natalis, & indole pulcrâ,
 Constantique fide primis mihi junctus ab annis,
 Triste sui desiderium luctumque reliquit.
 Ut me nulla dies solari, nulla queat res,
 Cogar & in longos absumere lumina fletus.
 Ergò sive aperit rebus lux alma colorem,
 Sive aufert, umbrâ involvens nox humida terras;
 Dilecti manes, dilecta occurrit imago,
 Pallida, languenti violæ, vel grandine tacto
 Narcisso similis, frigentique ore videtur

Oscula

Oscula ferre genis, & brachia tendere collo
Cara meo, qualem supremo in funere vidi,
Cum jam frigida mors oculis induceret umbras,
Me quarentem oculis, & pectore singultantem.
Cum Fernandus, amicitiae pars tertia nostrae,
Astaret lacrymans; sancto mox cedere jussis
Officio lacrymis, Superos in vota vocaret,
Difficilesque obitus, animamque exire parantem
Caelesti firmaret ope, ac prece fervidus omni.
Haec rerum species animum noctesque diesque
Infelix subit; haec sensus mihi surripit omnes,
Nec finit à tristi curâ requiescere mentem.
Nam neque Castalides, mihi dulcia nomina quondam,
Quae me illi ad laudem comitem, quamquam impare
gressu,
Addiderant, & amore pio, paribusque ligarant
Auspiciis, possunt miserum lenire: nec ipse,
Quae relevent aegrum, Phœbus pater invenit herbas.
Cetera, quae pariter quondam oblectare solebant,
Omnia sunt ingrata: nihil juvat. Haec loca certè,
Ipse hic formosi nemoris gratissimus horror,
Et fortunati gelidus fons graminis altor;
Ipse lacus ridens, avium secunda voluptas,
Sylvarum decus, & Latiae telluris ocellus,
In lacrimas questumque trahunt. Haec ille solebat
Mecum animis, studioque pari loca adire quotannis;
Hic pariter mecum fugientes condere soles
Alloquio dulci, curarum oblitus, & Urbis.
Haec illi regio dilecta: hic saepius illum
Naiades pulchrae, pulchrae stupuere Napeae,
Casta Philetæis sociantem carmina chordis.
Non tamen astrorum cursus, non abdita terris

Pro-

Prodigia , aut ortus ventorum , vel maris æstum,
 Omnia adhuc hominum studiis ignota , canebat :
 Sed Christi Heroas , immoto barbara vultu
 Supplicia expertos , ignominiaſque Tyranni ;
 Sed laudes Superûm , & diæ virtutis honores ,
 Quæque docet verax , & fallere neſcius Auctor ,
 Humanâ majora fide penetralia rerum.
 Inde ad ALEXANDRI deſlectens inſculta facta ,
 Commemorabat , uti Saturnia ſæcla redirent ,
 Et probitas , & ſancta fides , jam Præſide terris ,
 Qui ſciret regni hanc molem non ære , nec auro
 Stare , nec arte hominum , ſed religionis amore ,
 Sed virtute animi , & veterum pietate parentum.
 Illius auſpicio Latii è finibus actam
 Eſuriemque gravemque luem ; decora addita templis ;
 Reddita virtuti ſua præmia ; reddita Muſis
 Otia , & erectas artes : illoque ſequeſtro
 Venturam populis poſt triſtia bella quietem.
 Omnia , quæ ſummi quondam præſaga Dei mens
 Cùm fore proſpiceret , noſtræ miſerata labores
 Gentis , ALEXANDRO mandaffet fulmina , & orbis
 Imperium , quamquam magnis virtutibus impar.
 Talia non ficto referebat carmine vates ,
 Si quando à gravibus curis , ſtudiisſque ſeveræ
 Palladis , & doctis animum revocaret Athenis ,
 Rudera vel Latii , & priſci monumenta Senatûs
 Luſtrabat , veterum gaudens incifa metallis
 Ora virûm , & ſculptas à tergo noſcere pugnas ,
 Gnarus & armorum . Nemo nam certiùs illo
 Norat , quæ belli ratio circumdaret urbi
 Mœnia , quæ victrix aperiret machina muros .
 Illum ego sæpè equitum ſtantes peditumque maniplos ,

Et

Et pugnae instructas acies, & Martia castra,
Præliaque in docto scribentem pulvere vidi.

Tunc igitur dulces auras, & dulcia nostræ
Pignora amicitia, tantarum in limine rerum,
Deferis, inque tuo surgentes nomine cunctas
Spes Latii perdis? nihil ergo ars docta medentum,
Nil herbae valere? nihil flos vividus ævi?
Nec fratrum te cura vigil, nec sedula mater,
Nec dilecta Deo soror eripere periclo?
Utque tuas parco delibem carmine laudes,
Non tua te pietas, non culta altaria, non te
Candida mens animi, aut doctæ facundia linguæ,
Non vis ingenii præstans, & ducta per omnes
Ingenuas artes, leto subduxit acerbo;
Cum gentem innumeram, telluris inutile pondus,
Non nisi post seram mactet Libitina senectam?
O semper damnata pati fata aspera virtus!
Vidi ego perjuras, prædæque nocentis onustas,
Post longos pelagi errores, casusque per omnes,
Incolumes tamen ad patriam remeasse carinas:
Naufraga cum gemeret puppis, quæ litore ab Indo
Tunc primum niveis pacata per æquora velis
Ibat ovans, Divumque aris pia thura ferebat.

Interea casum ingemuit Romana juvenus,
Fassa suum decus extinctum: ingemuere relictæ,
Et tibi ferali crinem cinxere cupressu
Pierides, fluvioque dolens Tiberinus ab alto
In mare visus aquis Tuscum dilabier atris.
Ipsam etiam dolor invictum tot casibus, ipsum
Flexit ALEXANDRUM, lacrimisque in funere crudo
Pænè profanari cælestia vidimus ora.
Quippe acre ingenium Pater æquus norat, & altæ

Se-

Semina virtutis, patrioque fovebat amore.
 Nimirum ille, sacro folium stipante Senatu,
 Principibus, te vate, dabat responsa benignus,
 Voce tuâ solitus populos armare fideles,
 Sive laboraret Venetus, seu tristis Enyo
 Verteret Helvetiam, seu bello assueta nefando
 Suecia Sarmaticos vastaret milite campos.

Sed jam cesset inops dolor infelicia verba
 Fundere. Tu felix, Divorumque unus, Olympi
 Securâ de parte, nigris Aquilonibus actam
 Serpere sacrilegam, populosque exurere flammam,
 Perque omnes volitare vides bella impia terras,
 Pauperiem circum, miserâsque ferentia clades.
 Indè hominum genus, & casuras despicias urbes
 Altior invidiâ, & Regum capita ardua calcas.
 Quod tibi, si celsam mortalis gloria mentem
 Tangit adhuc, non tu tabulis, nec marmore Lunæ,
 Æreve, quod Siculis miscent Cyclopes in antris;
 Sed merito ipse tuo, & vatum sacrabere chartis.
 Illa ruunt ævo tandem consumpta, vel igni:
 His Lachesis, rerumque vices, & fulmina parent.
 Nempè tuum posthac nulli violabile fato
 Illorum fidibus vivet decus: hi tibi famam
 Longiùs extendent vitali carmine, quàm si
 Marmore de Libyco, aut Ephyreio duceret ære
 Graia tuam manus effigiem, vel barbara moles
 Ægypti ad cælum saxis audacibus iret,
 Infanus labor & solamen inane sepulcri.
 Quin etiam (qui rarus honos) tibi Belgica plorans
 Sollemnes struit exequias, & funera Clio:
 Carminibusque sacris inscriptas litore in illo
 Pyramidas statuit, laudum monumenta tuarum,

Æter-

Æternùm mansura ; licet sæpè illius oram
Litoris implacidum latè voret æquor & urbes.
Sed neque me immemoris , si vera recepit Apollo,
Arguerint animi venientia sæcula : nomen
Quippe tuum, nofterque dolor, lacrymæque manebunt.
Nec tibi quæ mœsta inferias , ac debita mittit
Munera ALEXANDRI multùm sublata favore ,
Iverit ad feros ingloria Musa nepotes.

Tu verò Latias inter clarissima matres ,
Atque olim numero doctarum addenda sororum ,
Urbis honos , Felix , lacrimis absiste profanis :
Neu nati turbare velis ingrata quietem.
Cùm Vaticanam facerem pullatus ad aram ,
Servari quâ certa fides ossa inclyta Petri ,
Et requiem dulci , veniamque precarer amico,
Reddita , vel mihi visâ sacro vox reddier antro :
Dic bona verba : procul feralia vota , sacerdos.
Jam pridem cœtu Superùm , folioque receptus
Egregius juvenis : scelerum vix flamma piatrix
Distulit æternæ pereunti gaudia vitæ.
Nunc ille ætherio graditur spectandus in ostro ,
Effigiemque Dei , cujus fulgore beantur
Cælestes animæ , multùm sub imagine pulcri
Quæsitam in terris , manifestâ in luce tuetur.
Jam cælo apparet medio , fidusque benignum
Collibus affulget Latiis , & lumine certo
Signat iter , quo nisa polum subit ignea virtus.

Cùm

*Cùm ad Aram Apostolorum in Vaticano novus
Sacerdos primam hostiam Deo offerret.*

SI te fassa graves mortalia corda labores,
Tactaque non fictâ religione movent,
Magne Deus, lacrimâque dolor tibi supplice victor
Iratam exarmat fulmine sæpè manum;
Respice, meque tuæ trepidantem accumbere mensæ
Ipse tuâ in sanctum duc penetrare manu.
Immunem posthac animum servabit ab omni
Labe Calix, succis qui scatet æthereis.
Sic mihi fas illinc potare obliviam rerum,
Quas avido appetiit gutture nostra fitis.
Si fallo, feriat læsas me fulmen ad aras,
Nec dantem pœnas pallia sacra tegant.
Si fallo, subito mihi terra dehiscat hiatu,
Tuque preces surdâ supplicis aure bibas.
An violare nefas legem cum quolibet içti
Fœderis, atque hominum sit mihi sancta fides,
Pro quâ nil verear Siculis occurrere flammis,
Et media impavidum pectus in arma ruat;
Quæ tibi præfenti tactis juravimus aris,
Ferre leves patiar irrita verba Notos?
Mox aderis niveum crusti conclusus in orbem,
Me pavidò arcanas ore canente notas:
At tibi ne grave sit nostris succedere tectis,
Sint licet innumeris hospita criminibus.
Quæ genio, & mensis vasa assuevere profanis,
Sæpè vides aram ponier ante tuam.
Multa, quibus coleris, cæcis mortalibus olim
Templa Parætonios exhîbuere Deos,

Forfan & hic cineres servans locus, ossaque magna
 Heroum, arcano quos habet urna sinu,
 Vel scelerum addictus pœnis, rudibusve Latinis
 Infandâ fuerat religione sacer.
 Hic veteres sisto exuvias novus hospes, ut Indæ
 Surgit odoratis ales ab inferiis.
 Tristes exuviæ, vitæ miseranda peractæ
 Effigies, animo luridaque umbra meo!
 Sic horret maculas, nuper quas exuit, anguis,
 Atque ipsum infelix terret imago sui.
 Hei mihi! primævæ faciem, casusque juventæ
 Dum tuor, & dubiæ cæca pericla viæ,
 Quo surgunt horrore comæ! quàm frigidus artus
 Sudor, & occultum permeat ossa gelu!
 Talis, naufragium passus grave, respicit altum
 Æquor, & in sicco navita pallet adhuc.
 Quòd si ille, impatiens inopem traducere vitam,
 Subducit quassam, restituitque ratem,
 Tempestate iterùm, & casu doliturus acerbo,
 Denique Carpathiis præda futurus aquis:
 Vos ô adeste mihi, Superi, vel tu mihi nigras
 Injice casuro Mors, precor, æqua manus.
 Me tantas evectum ad res, tot honoribus auctum
 Æquo animo juvenem tollere fata feram.
 Jam mihi, florentes ex quò malè perdimus annos,
 Ter decimam supra tertia fluxit hyems.
 Pars igitur vitæ melior, lucisque peracta est;
 Quamprimùm incipient membra caduca mori.
 Et jam (me miserum!) procul apparere senecta
 Incipit, antiquum stipite fulta latus:
 Hanc Morbi, tristisque Metus, Curæque sequuntur,
 Quorum agmen claudens Mors quatit atra facem.

Et nunc quòd vivo, quòd spiritus hos regit artus,
 Munus id, ò Custos Aliger, omne tuum est.
 Pars ea noctis erat, quâ solvere pectora curis
 Incipit, & pigro spargere rore sopor;
 Ecce Quirinalis nec opino murmure tractus
 Intremittit, hortorum septaque lapsa ruunt.
 Dumque ruunt, simili ad terram traxere ruinâ
 Secum unâ stantes è regione domos.
 Quòd nisi visum esset Superis servare nocentem,
 Hos ego debueram tunc habitare lares.
 Sæpius infelix tectum, multùmque poposci,
 Nemo & poscenti dixerat: Æqua pete.
 Non tamen exiguos exoravere penates,
 Aptâ vel æratas verba movere fores.
 Quique omni facilis fuerat mihi tempore, durum
 Hac in re sensi, difficilemque virum.
 Ergò ut visa loci facies, disjectaque saxa,
 Dirigui: cecidit vox, steteruntque comæ.
 Nam mihi sum visus pars illius esse ruinæ,
 Et dici à populo prætereunte miser.
 Tum mihi visa parens cadere exanimata dolore;
 Mox hæc singultus inter anhela loqui:
 Hæc igitur de te miseram sperare jubebat
 De rebus toties fama secunda tuis?
 Tunc jaces subitâ discerptus, nate, ruinâ,
 Quem suevi columen sæpè vocare meum?
 Sancta, quid in vestras tantùm commisimus aras,
 O mihi perpetuâ Numina culta prece?
 Nate jaces? nec te genitrix deserta videbit
 Ampliùs? ah diro funere rapte mihi!
 Scilicet hoc magnis est inclarescere factis:
 Huc te mortalis gloriæ adegit amor,

Nonne fuit fatius vota inter cara tuorum
 Ignotum patrio consenuisse lare ?
 Quod si tollere te juvenem , mediumque secare
 Debuerat vitæ stamen acerba dies ;
 Ipsa tibi saltem clausissem lumina : saltem
 Venisses oculis lætior umbra meis.
 Infelix ! & adhuc vivo tibi , nate , superstes ?
 Et meus , ut moriar , non habet arma dolor ?
 Hæc super extincto sudisset perdita nato ,
 Quæque solent matres dicere verba piæ.
 Interea Superis tanto pro munere grates ,
 Debitaque æterno solvere vota Deo
 Attonitus casu meditabar. Cetera nosti
 O Loiolæ gentis , Oliva , decus.
 Tu , quem acri ingenio , & laudis nullius egentem
 Ipsa suo Pietas imbuit eloquio ,
 Jussit & augusti moderantem frena theatri,
 Ad templi Proceres ignea verba loqui.
 Tu mihi cælestes monitus , & dicta reportas :
 Hæc ego jam miles , te duce , castra sequor.
 Te duce monstra Erebi vici , nexusque resolvit ;
 Fas est victorem ferre trophæa Jovi.
 Irarum fibræ , fractique Cupidinis arcus ,
 Pendebunt sancto Teiaque plectra tholo.
 Jam mihi , quò tenues umbras , & cæca viarum
 Dispiciam , præfert lampada Dius Amor.
 Ille suas etiam nobis accommodat alas ,
 Unde humili possim me quoque tollere humo ;
 Ireque trans cæli metas æterna tuentem
 Gaudia , mortali non referenda sono.
 Quòd me siqua trahent terræ contagia , siqua
 Subjiciet cordi dira cupido faces ;

Te, CHRISTE, amplectar, lacrimisque tepentia supplex
 Figam sacratis oscula vulneribus.
 Illa dies subeat, quâ te Judæa per omnes
 Traductum pœnas extulit exanimum :
 Cùm medio Phœbus defecit in æthere, & ipsum
 Fœdavit tenebris nox adoperta caput :
 Seu totum involvit nigrâ formidine mundum ;
 Seu tantùm vultus, impia terra, tuos.
 Impia, quandoquidem robur fatale tulisti,
 Unde Sator rerum triste pependit onus.
 Tunc refers spinas, tibi qui dat poma benignus,
 Et gravidas vites, & fata læta facit ?
 Tunc tuis ferrum fovisti immane latebris,
 Divinum potuit quod penetrare latus ?
 Et meritò, scelerum tantorum conscia tellus,
 Indigno vivis subdita servitio :
 Jordanesque (nefas) facer ille argenteus amnis,
 Et Silois collo turpia vincla gerunt.
 Quodque nefas auget, tumulto, qui vicit Avernum,
 Obscœni insultant, Thracia turba, canes.
 Heu pudor Hesperia, sæclique infamia nostri !
 Degener à proavis tuque juvena tuis !
 Scilicet æternis Europam involvere bellis,
 Urereque immeritos gloria major agros.
 Intereà miseris Pax suspirata colonis
 Exulat, & Latium vix tenet ægra suam.
 Ter sedare faces belli conata ; ter illi
 Absumsit pennas bellica flamma sacras.
 Hinc meritò luget, nec adhuc se candida Virgo
 Audet ALEXANDRI proripere è gremio ;
 Quò Christi pariter signatas nomine gentes
 Mittat in æternæ fœdus amicitiaë :

Armaque bellantūm civilia vertat & iras
 Threïciæ tandem gentis in excidium.
 Nunc quando alternas in clades armat Erynnis
 Christiadūm, oblitā relligione, manus;
 Nec Venetis longo fractis certamine quisquam
 Audet ALEXANDRUM ferre secutus opem:
 Tu, Melite, Odryfio nomen fatale Tyranno,
 I celer, & Latiis puppibus adde tuas.
 Hellepontiacas audax invade procellas,
 Infer & Euxino candida signa mari.
 Barbaricos latè ferro lustrate recessus,
 Et Scythicā puppes clade referte graves.
 I, decus Europæ, pubes assueta triumphis:
 Gloria vos illuc non moritura vocat.
 Placati nobis invertent Thracibus Euri
 Æquor, & in Syrtes impia vela ferent.
 Auspice ALEXANDRO solvat pia litore classis:
 Fuderit hæc hostem, fundet ut ILLE preces.

I N

P H I L O M A T H I S
 M U S A S J U V E N I L E S.

TAndem pudori pone modum tuo
 Falsusque vultus exere. Tu licet
 Et nomen occultes & ortus,
 Dicere quem prohibebis: *Hic est?*
 Laus una vatum nomina fortium
 Flectente Ditem tollere barbitō
 Ab jure Parcarum; sed ipsos
 Musa mori vetat æqua vates.

F 3

Te

Te fama Thule novit ab ultimâ :
 Te spreta prodit gloria : te colit
 Germana pubes : te canentem
 Itala jam celebrat juvenus.
 Seu ludis arguto pede ; seu tubâ
 Majora pandis ; seu lacrymabili
 Sublimis incedis cothurno ,
 Dum Pharium scelus in severos
 Producis actus ; sive pericula
 Diræa tentas , Phœbus in ardua,
 Terrisque limosoque vulgo
 Abripit impavidum relictis.
 Latère Virtus nescia præpete
 Sublime pennâ fertur , ut ignibus
 Jungatur æternis. In auras
 Nonne vides ut avita surgat
 Quercus vetusto stipite nobilis ?
 Nam sub profundam quò latet altiùs
 Demissa tellurem , supernas
 Fronte ferit propiore sedes.
 Non illa cladem sibila Thraciæ
 Latura campis , damnave Pontici
 Furoris , aut Cauri procellas
 In segetem pavet irruentis :
 Immota sed se mole regit suâ ,
 Annosa centum brachia proferens ,
 Thracumque sustentat cruentas
 Exuviis onerata clades.

VILLA FARNESIA
IN JANICULO,
AD PORTAM AURELIAM.

Hospes optime, qui sacros penates
Et læta ingrederis vireta, salve.
Illa hæc est regio beata, nomen
Cui Janus dedit, aureumque sæclum,
Quò Curæ nequeunt graves subire,
Non Morbi, aut pede debilis Podagra:
Sed Pax candida, sed Quies fidelis,
Et locum colit innocens Voluptas.
Hic molles, Boreâ furente, mulcent
Afflatu Zephyri rosæta blando.
Hic, cum Sirius arva findit, ilex
Cubanti gelidam ministrat umbram.
Non hos inficiunt luto recessus
Fontes turbiduli, gravesque ventri,
Quales finitimis scatent in agris,
Fœdarum soboles iners paludum:
Sed fruges alit uberes aquæ fons
Telluris scatebris petitus imis,
Vitro purior, & salubris haustu.
Hinc altâ nive candidum tueri
Soractem juvat, & rudes Sabinos:
Hinc Tibur vetus, Algidoque juncta
Albani juga, Tusculosque colles:
Hinc latè maria, Antiumque priscum,
Et Circes vada carminum potentis.
Ac tandem ut redeamus, Hospes, ad nos,

F 4

Hinc

Hinc totas licet æstimare villas,
 Quis totam licet æstimare Romam.

A D

F E R D I N A N D U M
 F U R S T E N B E R G I U M,

de Burda medico.

Q U O D , Fernande , suo vulgari nomine versus
 Sarbievi , Burdam mitte redarguere.
 Nam soleat cùm passim homines impunè necare ,
 Furari nullum credidit esse nefas.

Incunte anno quinto Pontificatus

A L E X A N D R I V I I .
 P O N T . M A X .

L U X rediit , lecto terrarum Præsidi , felix :
 Lux itidem Christi funere tristis adest.
 Altera Pierios plausus amat , altera luctum :
 Unde hæret tacitâ Calliopeia lyrâ.
 At nos suppliciter lucem veneremur utramque,
 Attulit afflictis utraque rebus opem.

A D

A D

F E R D I N A N D U M
F U R S T E N B E R G I U M ,*Neapolim iturum.*

ERgò agè felici discedas alite, quando
 Ire apparas Neapolim,
 Dulcis ubi æternùm spirat clementia veris,
 Lætumque crispantes mare
 Floribus illudunt variis Zephyritides auræ,
 Coluntque citrium nemus.
 Multa quidem tibi Parthenope miranda sub ipso
 Monstrabit urbis limine,
 Eductas cælo moles, atque aurea tecta,
 Et signa Phidiacæ manus.
 Sed tibi, quo tegitur tumulo, sit cura videndi,
 Maronis inclytus cinis,
 Quem memorant (credi si digna est fama) furorem
 Afflare sacrum vatibus:
 Quare ibi posthabito castas Helicone Sorores
 Fixisse mansuram domum.
 Illæ te excipient venientem, ac fronte benignâ
 Sic alloquentes audies:
 O nostris addicte sacris, generosa propago,
 Tuæque flos Germaniæ,
 Lætus ades, nostrosque velis lustrare recessus,
 Vatum feraces grandium:
 Seu Surrentinos amor est invisere colles,
 Dulci virentes pampino;

F 5

Seu

Seu magis arridet pulcherrima Mergilline,
 Dilecta Syncero domus;
 Seu juga Pausilypi pelago prætenta sereno,
 Quà cœrulæ Nereides
 Sæpè leves ducunt choreas Tritona sequentes
 Curvâ sonantem buccinâ;
 Seu juvat irati tonitrus audire Vesuvi
 Latèque nigrantes globos,
 Sparfaque per campos ambusti viscera montis
 Candente mersos sulphure.
 Sed tibi scrutandi veniat ne dira cupido,
 Quæ causa venis abdita,
 Pabula inexhaustis tot jam per sæcula flammis
 Tellure ab imâ suggerat.
 Te miseri subeat fatum crudele Secundi
 Undante fumo hîc obruti;
 Namque Deus, rerumque vices, venturaque fata
 Latère mortales jubet.

A D

F E R D I N A N D U M
F U R S T E N B E R G I U M.

De nocturno bubonis cantu in Albano secessu.

QUòd carmen ferale canit sub nocte silenti,
 Tristibus & bubo perstrepit auguriis:
 Ne nos sollicitos teneat, Fernande, futuri.
 Hic timor infantes, & leve vulgus agat.
 Num quæ nec notis Babylon deprendit in astris,
 Nec potis aspicere est provida mens animi;

Sed

Sed sibi seposuit mortalibus in via curis,
Celat & obscurâ nocte premitque Deus,
Semiruto residens volucrum fœdissima tecto
Efferet, attonitis fata canens populis?
Quæ sit an hæc nosti, quibus orta parentibus ales?
Accipe, & in risum verte jocumque metus.
Nympha fuit Stygiis Orphne notissima pratis
(Namque suas Nymphas, prataque Avernus habet)
Furva quidem, torvoque inamabilis ore: sed atrox
Forma decet Stygias, & color ille Deas.
Ergò illi tædâ jungi cupiere jugali
Numina, quæ magni regia Ditis habet:
Elysi cupiere Proci. Sed Numina Ditis
Sprevit, & Elysiis Nympha superba procos.
Sæpè Linus vatumque pater Musæus, & Orpheus
Aggressi duram flectere voce Deam.
Aggressi frustra Linus, & Musæus, & Orpheus
Molliri blandâ nescia corda prece.
Quippe ferox Hecatæ virgo sacraverat annos,
Infernas jaculo figere docta feras.
Fortè Acheron, incauta suæ dum margine ripæ
It gravidam multâ cæde gerens pharetram,
Dirarumque striges dirum genus Harpyiarum
Sternit, agens forti spicula certa manu,
Nempe Acheron securam animi, & nil tale timentem
Observans, cupidis nexibus implicuit.
Amplexu ex illo concepit Nympha, novemque
Mensibus exactis edidit A scalaphum.
Jamque annis puer addiderat duo lustra duobus,
Cum petiit manes acta dolore Ceres:
Et: Mihi reddite, ait, raptam mihi, Tartara, natam,
Unica quæ matris spes, sobolesque suæ est.

Red-

Reddite maternis, Erebi pia numina, votis
 Quæsitum toto pignus in orbe diu.
 Munere terra meo fruges parit. Hæc mihi merces
 Redditur, ut sterilis dicar, & orba parens?
 Reddite: tuque redi. Quis te, Proserpina, casus,
 Vel qui te nobis eripere doli?
 Motus erat Stygius miserandâ voce tyrannus,
 Et Cereris justis annuerat precibus.
 Fata sed ad cælum reditus immota negabant,
 Gustasset Stygios si Jove nata cibos.
 Punica nuper eam carpentem ex arbore poma
 Vidisse Aſcalaphum, nec tacuisse ferunt.
 Interdicta via est: sed testem Diva profanum
 Supplicio culpæ dicitur ulta pari.
 Ter caput invisum devovit carmine diro:
 Corpus Avernali ter madefecit aquâ.
 Ilicet Aſcalaphus, contractis carmine membris,
 Vertitur in plumas, furripiturque sibi.
 In rostrum nares, digiti sinuantur in ungues,
 Brachiaque in pennas versa abiire leves.
 Turpe caput multum, multum cava lumina crescunt,
 Vixque potest pigrum tollere corpus humo.
 Ille hic est bubo, quem rerum ignara pavet gens;
 Tu ride mecum, qui sapis, omen avis,
 Westphaliæ flos, deliciæ, Fernande, Quiritum,
 Tempora cui lauro non pereunte virent;
 Et mecum cape plectra manu, junctisque canamus
 Carminibus silvas, silvicolasque Deos.
 Neu Romæ desiderio moveare relicta:
 Quidquid habet magni Roma, dat Alba tibi.
 Hic Pollinus, honos Graiæ Latæque Minervæ;
 Holsteniusque, Indis notus & Hesperii;

Hic Bandinellus, Tyrrhenæ gloria Musæ;
 Et Phœbi geminâ Naldius arte valens;
 Et carus Themidi ac Musis Rasponus; & unâ
 Vizzanus, Sophiâ clarus & ingenio:
 Hic decus Italiæ, & Romani Sfortia vindex
 Nominis; ac fidus Nerlius, Arne, tuum;
 Rospiliosus & augusti pars magna Senatus,
 Virtute egregius consilioque Pater:
 Hic & ALEXANDER præses, tutelaque rerum,
 Cui Deus ingenium par dedit impetio:
 Et Patruï divina legens vestigia magni
 Spes, & servatæ Flavius Urbis amor;
 Pro quo debet ALEXANDRO res publica, quantum
 Propter ALEXANDRUM debuit illa Deo.
 Ergò sub hac mecum platano, Fernande, solutus
 Carmina jam Latæ dic socianda lyræ.
 Felix qui curis, & iniquo scœnore liber,
 Exercet bobus rura paterna suis,
 Ordine nunc æquo gaudens disponere vites,
 Nunc oleis sobolem substituisse novam.
 Interdum juvat arboribus decerpere poma:
 Interdum nemoris fingerè falce comam:
 Irriguosque jugo rivos inducere campis,
 Cùm pluviam tellus poscit hiulca Jovem.
 Non illum vigiles curæ, non somnia turbant,
 Pestis & humani pectoris ambitio:
 Nec metuit fraudes, nisi quas caper improbus uvis,
 Aut parat è nimbo grandis inimica satis:
 Limina nec Regum trepidanti poplite calcat,
 Irati metuens damna supercilii.
 O mihi si rupes has inter vivere detur!
 Sorderet rubri gaza colorque maris.

O ego

O ego dum possim tam leni vescier aurâ,
 Et liquidos fontes, & nemora alta sequi;
 Si qua mihi à Latiis speratur gloria Musis,
 Occidat, & venti nomen inane ferant.
 Hæc ubi luserimus, nos curis reddat & Urbi
 (Jam fatis arvorum est) præpete currus equo.

A D

F E R D I N A N D U M
 F U R S T E N B E R G I U M

in Albano rusticantem.

EX humeris pendebat ebur, lætusque parabam
 Dicere Sarmaticâ confossum cuspide Gotthum,
 Ossaque per campos immania, signaque templis
 Barbara quæ patriis affigit victor, & ipsum
 Ducentem proavos Casimirum in prælia Divos:
 Sed digiti torpent, & inertia reddere tantum
 Fila negant, nullisque calent præcordia flammis.
 Scilicet Aönides mihi quæ dictare solebant
 Carmen, Alexandrum, teque, ô Fernande, secutæ
 Certatim, strepitu infano fumoque relicto
 Urbis, Aricinos gaudent habitare recessus.
 Lucus ubi facer Hippolyto, quem rursus in auras
 Fabula Pæoniis revocatum credidit herbis.
 His tu Telegoni claras monstrantibus arces,
 Albanumque lacum lustras, qui sæpe sine ullis
 Imbribus exuperans ripas, aut sanguine multo
 Decolor instantes clades, & fata monebat.
 Seu fortis bellator, avoque superbus Achille

Ar.

Arma recudisset recidiva in Pergama Pyrrhus;
Seu Latio fatale malum perrumperet Alpes
Hannibal, aut magno ruerent examine Galli.
Roma quidem hos olim domuit; verùm ipsa pavet nunc
Anxia, ne magni sibi conscia Principis Alba
Excitet antiquam litem, gentique togatæ
Auferat imperium in populos rediviva Latinos.
Nec minùs Ægeriæ fontem, qui lege feroces
Composuit veterum mores, & corda Quiritum.
Quà steterit sus alba; ubi Troicus arserit ignis,
Et Scythicæ quæris monumentum immite Dianæ.
Hæc fuerant noscenda tibi, postquam ordine cunctas
Lustraras miserâ pendentes urbe ruinas,
Quas Hunni fecere, Hunnisque immanior ætas.
Nunc illæ revocant animos, & ponere turpem
Post tot lustra situm incipiunt, tristemque senectam
Exuere, ut quondam serpens, quem frigidus annus
Ventique pluviaeque diu tenuere latebris,
Sole novo redeunte ferox, in gramine vivo
Emicat, & positus tollit sese arduus annis.
Nec tantùm hæc oculis, verùm quoque pignora nosti,
Quæ Latiâ tellure latent inclusa cavernis
Reliquiæ, & veneranda virùm monumenta piorum.
Effluet illa animo nunquam lux aurea nostro,
Quâ fido hærentem lateri, dextrâque prehensum
Cui dignatus amicitiae est me scedere sancto
Jungere, qui nutu superis mortalia jungit,
Duxisti magnæ subter penetralia matris.
Quos ibi Christicolæ luctus, quæ funera gentis
Vidimus! heu quot busta virùm! qui sanguine leges,
Et Christi sanxere fidem cùm Numinis acti
Afflatu subiere rogam, vel fortia læti

Colla

Colla sub immiti passim posuere securi,
Illa pati audaces quæ nec Mezentius author
Extuderat, nec qui furiis agitatus iniquis
Jusserat in Siculo mortem mugire juuenco.
Quæ ne monstra oculis hauriret Tybris, opacâ
Velavisse ferunt nebulâ caput. Ibat in ignes
Certa mori Heroum manus; indignante Tyranno,
Quod paribus flammis unâ morientis obiret
Læta viri in gremio conjux, & funus acerbum
Natorum sicco spectarent lumine matres.
Multi etiam, poscente fero spectacula vulgo,
Pavere Armenias tigres, aut dente leonum
Consumpti vitam in mediis fudere theatris:
Ferales ubi nunc gemitus sub nocte silenti
Sæpe exaudiri fama est, ac dira nocentûm
Supplicia, & portenta modis ululantia miris.
Hic merita infandos exercet pœna Tyrannos,
Hic Antonini lugent, sævique Neronis
Maternâ exululant agitati lampade manes.
Nec tamen ætherei spectant quod luminis auras,
Mitescunt ideò pœnæ. Nam Tartara secum
Lugentesque trahunt campos. It Cerberus ultor
Latratum ingeminans circum, Diræque relictis
Titanum fibris, venientûm terga sequuntur.
Ast illi, magnis permixti Heroibus, inter
Cælestes ignes aurata sedilia complent,
Respiciuntque suam felici fidere Romam.

LUSUS ALBANUS,

SIVE

PORTICUS VATICANA:

*Ad Stephanum Gradium Ragusinum, Bibliothecæ
Vaticanae Custodem.*

Collibus en iterum longæ confedimus Albæ,
Mens ubi fessâ, velut Nilo huc advecta per altum
Nuper avis, gravibus respirat libera curis.
Salve Nympha lacûs vitrei: salvete recessus
Fortunatorum nemorum, quò noster Iolas
Ducere oves pastum, pastas mulcere solebat
Carmine, quod curvis habitans in vallibus Echo,
Cumque Echo nivei referabant carmen olores.
Nostra quoque hîc olim juvenilis lusit avena:
Stridula avena quidem; tamen illam Principis aures
Dignatæ, atque ovium soliti laudare magistri,
Et, nisi fallit amor, Latio regnare ferebant.
Hunc tibi Pieridum lusum, Vatum optime, Gradi
Sospite quo, nunquam subito telluris hiatu
Mcenia versa, & opes Epidauri stare putabo;
Offerimus magni quanquam leve pignus amoris.
Huc ades, & rudibus nostris tua culta vicissim
Carmina junge, graves animi minuentia curas.
Mox Graiûm studia, & Sophiæ monumenta resumes;
Utque voles, tetricæ studiis Te redde Minervæ.
Urbs in prospectu est. Pulcrâ dabit illa canenti
Materiem Vati, cum sit pulcherrima rerum.

G

Mull

Multa quidem occurrunt oculis decora inclyta nostris
 Digna cani; hunc sed præcipuum sibi poscit honorem
 Quæ Vaticano dat se de colle videndam
 Tercentum niveis moles operosa columnis.
 Hanc ego carminibus molem, si dexter Apollo
 Magnanimos audit nisus, super ardua Cyrrhæ
 Inter odoratum lauri nemus, æmulus Orphei
 Traducam, Ausoniis spectaclum dulce Camænis.
 Illæ ubi miratæ sumptus, operisque laborem
 Immenfum, merito laudarint carmine saxa,
 Artificesque manus, incident marmore in omni
 Nomen ALEXANDRI, quod nulla injuria, nulla
 Vis abolere queat: Nam tempus & invida Clotho,
 Et situs & caries, pomisque nocentibus orta
 Pallida mors, longè felicibus exulat arvis.
 In medio simulacrum ipsi de marmore Lunæ
 Constituent, quod Tarpeia ter in Arce quaterque
 Ponere servati Cives voluere merenti.
 Sed renuit mortale decus, perituraque dona,
 Atque unum hoc votis non annuit Ille Quiritum.
 Res inopina trahet veteres ex ordine Vates,
 Cognita qui famâ præsentis ora tueri
 Gaudebunt, cupidi vultu cognoscere in uno
 Quisque suum, floresque novos, mansuraque magno
 Serta ferent capiti, laudesque & carmina dicent.
 Postquam Arces Solymæ victor Romanus ab imo
 Diruit, ac dudum sceleratis debita terris
 Supplicia explevit læsi ætheris ultor, & illud
 Tot florens opibus quondam, luxuque superbum
 Regifico templum extremos confedit in ignes;
 Sanctius hoc aliud Latiis sibi destinat oris
 Æthereus Pater, & ritu meliøre colendum,

Quo collectæ omnes utroque ab litore gentes ;
 Mitescant animis, & verum Numen adorent.
 Nimirum hoc animo reputans ab origine rerum ;
 Non solum mare per vastum, per inhospita regna
 Jufferat huc Petrum solium transferre verendum,
 Et Vaticano fidei primordia nostræ
 Firma locare jugo, cum tristia fata subiret
 Prodigus innocui pro religione cruoris ;
 Verum etiam invictos animis, belloque feroces
 Fecerat Æneadas, tuleratque in luminis auras
 Scipiadas, Marios, acres & ad arma Metellos,
 Sub juga qui Cimbro traherent, Garamantas & Indos ;
 Ut cum olim veterum lapsâ virtute Quiritum,
 Sequana, & Albis, & infidi septem ostia Nili
 Jura recusassent ruptis Tarpeia catenis,
 Ferre sacrum Imperium, vellent pia vincula, dulci
 Vi Superum gentes, & religione subactæ.
 Ergo ubi post cædes atque effera facta Neronum
 Ad secura gregem collegit ovilia Pastor
 Maximus, & Christi se Constantinus ad aras
 Prodigis actus cælestibus, amne piavit ;
 Condere mansurum, cæloque educere templum
 Cura fuit, labor huc omnis consumptus, & omne
 Ingenium, quantumque artis rude protulit ævum :
 Huc Arabum gazæ Numidumque exhausta metalla :
 Donec temporibus miseris felicior ætas
 Successit, centumque hyemes perpeffa malignas
 Tybridis in gremio puppis Galilæa quievit.
 Tum verò, veteris disjecto culmine tecti,
 Julius antiquos animo prægressus Iulos,
 Majus adortus opus, quod post tot lustra, tot auri
 Flumina sudorisque virum diffusa, peractum

Cernimus, immanemque tholum miramur & artem
 Ignotam Proavis. Stat vasto machina dorso
 Horribilis visu: Nec solùm despicit omnes
 Quot Latio surgunt nebuloso vertice montes;
 Sed super aërias sacrum caput extulit Alpes.
 Deerat adhuc operi tanto par ambitu & arte
 Porticus, in magni formam sinuanda Theatri
 Ante fores templi; sed enim vix tempore prisco
 Cæsaribus tentanda, togæ cum paruit orbis,
 Molibus & Latiis rerum est famulata potestas.
 Unus ALEXANDER sæcli tutela ruentis,
 Ausus se dignam regnante capeffere laudem,
 Regificasque manus operi citus appulit, in quo
 Septima jam sudat magnis conatibus æstas.
 Ordine jamque pari surgens, paribusque recedens,
 Hinc atque hinc spatiis latè protenditur ingens
 Porticus, inque orbem redeuntia brachia curvat;
 Ceu curvat, fratrem fugiens argentea Phœbe
 Cornua, vel chelas cælestis Scorpius aureas:
 Apparent simili surgentes mole quaternis
 Ordinibus, Divûmque ferunt simulacra columnæ
 Arte pari, paribus spatiis distincta supernè.
 Altera pars, quorum sublimi in culmine contra
 Partem stare aliam, & concurrere velle videntur.
 Ut eùm se ad Scaldim, ripamve binominis Istri
 Adversæ sistunt acies; stat utrimque paratis
 Prælia deposcens animis ærata juvenus:
 Vir viro, equi minitantur equis, inimicaque signis
 Signa vides, ac tela micant contraria telis.
 At parte ex illa, quæ templum adversa tuetur,
 Mole minor, formâ nec eâdem, terminat orbem
 Porticus exterior, populoque utrinque relinquit

Ingentes aditus. Sic notus ad ostia Macræ
 Portus oliviferos curvato littore colles
 Explicat, ingentemque sinum maris insula claudit :
 Insula myrtetis lætissima, quam Venus oræ
 Accola Atlantæis avulsam fluctibus olim
 Creditur hîc instar clypei posuisse, tridentem
 Neptuni contra, sævumque Orionis ensem :
 Quò dilecta sibi regio, dum vertitur æquor,
 Servaret placidam ventis secura quietem :
 Triplex porticibus fornix includitur altis,
 Amplior & sanctos medius servatur in usus.
 Hîc verax, fictæ Cereris sub imagine, Numen
 Ostendit populo celsa de sede Sacerdos
 Maximus, & superis instaurat vota quotannis,
 Agmine Lanigerûm sacro, simul agmine sacro
 Linigerûm præeunte, modis, & passibus æquis ;
 Et post agmen utrumque Patrum incedente senatu,
 Hinc atque hinc, genibus positis ac supplice vultu,
 Cardine terrarum gentes ab utroque receptæ,
 Immotis cernunt oculis solemnia pompæ,
 Insolitosque cient imo de pectore sensus,
 Falsæ hic regnare, hinc populis dare jura Tonantem.
 At campi in medio moles Ægyptia in auras
 Tollitur, Alpheæ metas imitata palæstræ.
 Hæc immane latus magicis variata figuris
 Littore Niliaco steterat devota perustis
 Numinibus ; nunc auspiciis felicibus alium
 Ad Tiberim nostræ fert aurea signa salutis ;
 Ipsa quidem cùm cæsa putet nova Tiburis udi
 Marmora, quò facerent sibi ab omni parte coronam,
 Lætitiæ cupit arcanos expromere sensus,
 Fatidicasque notas sæclis aperire futuris.

Sed speciem augustam properatæ molis & artem
 Egregiam mirata filet, collataque celsis
 Porticibus tacitè ridet monumenta Sefostris.
 Quattuor hîc magni vasto sub pondere anhelant
 Linguam exertantes Ephyræo ex ære Leones,
 Mentoris, aut docti spirantia signa Myronis :
 Illorum effigies sæclis metuenda futuris,
 Quos Nero crudelis ludorum pavit in usus.
 Ah quoties juvenesque pii, castæque puellæ
 Numinibus dum thura negant adolere profanis,
 Dente fero vitam in mediis fudere theatris!
 Qui tamen impavidi lethum subiere : necemque
 Natorum sicco spectarunt lumine matres.
 A dextra lævaque pari discrimine & arte
 Assurgunt gemini, Nympharum gloria, fontes;
 Qui cæcum per iter longoque errore viarum
 Advectas jaculantur aquas : It ad astra perenne
 Flumen agens nimbos, tempestatemque serenam.
 Inde ruit, niveâque cadens aspergine circum
 Spargit humum pariter diffuso rore; sed ingens
 Urna procellosam subjecta recolligit undam.
 Ergo hîc Nympha omnis crinem lavit, atque ubi cælum
 Destituunt imbres, ex hoc Thaumantias iris
 Fonte bibit, radiisque novis ornatur, & arcu
 Gaudet ovans augere suo miracula Circi :
 Propterea non solùm operis molimina tanti
 Laudat ab extremo veniens Oriente viator;
 Ipsa sed attonitæ similis miratur & hæret
 Urbs, nihil in terris ævo mirata priori,
 Ornatuque recenti & honoribus Amphitheatri
 Lætatur, ceu sponsa novo ditata monili.
 Quin etiam hâc unâ compensat mole ruinas

Antiquorum operum, septem quæ collibus Urbis
 Strata jacent, quondam Imperii decora alta Latini,
 Nunc ignominie ignari obnoxia vulgus,
 Tenuia vix veteris servant vestigia formæ.
 Sive illa exedit sensim longæva vetustas,
 Aut pessum insultus terræ cælique dedere;
 Seu notos vultus Atavorum, & onusta catenis
 Colla recognoscens titulis insculpta superbi
 Victoris, ferro disjecit barbara pubes.

Magna quidem sunt ista tuæ, ter maxime Princeps,
 Facta manûs; sed Musa tuas hoc ducere laudes
 Fonte negat: majora vocant, quibus illa canendis
 Veridicam plectro citharam percurrat eburno,
 Teque novum fortunatis decus inferat astris.
 Hæc ævo tandem vel fulmine victa labascunt;
 Et laudem si saxa queant, nomenque parare;
 Clarius atque alias inter sublimior urbes
 Memphis erit. Neque Pompeium fecere verendum
 Gentibus eductæ cæli ad confinia moles;
 Sed Libye, victusque Oriens, & Ibericæ laurus;
 Sed purgata metu maria, & servire coactus
 Parthus: eritque tuo dehinc notior ille cothurno,
 Quàm fuit ante suo Romana per ora teatro.
 Hæc monumenta ruent. Sed quantum dente maligno
 Molibus his audax paulatim deteret ætas,
 Ingenuâ tantum linguâ (crede) afferet olim
 Laudibus æqua tuis. Nam rerum fama tuarum
 Vivet, & occulto crescet felicior ævo.
 Non etenim ad meritos patefactum limen honores
 Artibus egregiis, templa instaurata, decusque
 Antiqui Latii, servatam sæpius Urbem,
 Sparsum aurum in populos, tectas tela impia contra

Sarmatiam Helvetiamque, & pulsa pericula terris,
Auspiciis opibusque tuis Thracum arma repressa,
Pacatas latè gentes, nec cætera dextræ
Tot benefacta tuæ venientia sæcla silebunt
Interea si atram longè confurgere nubem
Impia portantem forsan Laurentibus arvis
Bella vides, dirumque nefas Acheronte moveri;
Parce metu; (quamvis ex alta despicias omnes
Arce metus, magnæque animæ formidinis expers
Robur inest) neu Thracis equos sibi nata negantis
Jura pave: si degenerem timor arguit omnem
Hesperiam, veterique audet nihil indole dignum
Italia, assueta imperio frenare superbam
Barbariem: tibi miles erit, qui conterit arma
Indomitæ Babylonis, Achemeniasque sagittas
Vertit in auctoris jugulum: quo vindice in altis
Concidit Assyrium thalamis, dextrâque pependit
Fœmineâ caput, & Pharias bibit unda cohortes.
Stipabit manus Aligerûm pia castra, tuisque
Accedet signis Virtutum exercitus ingens.
Te pietas, Te dia Fides, Te sancta sequetur
Relligio: sed Perfidia, & Furor impius hostem,
Iraque mentis inops, atque auri cæca Libido,
Infelix comitatus, & omen triste suorum,
Quas contra ducet sacros Astræa maniplos,
Principe Te Latiis Virgo quæ præsidet oris,
Dextrâ immane gerens telum exitiale Tyrannis,

A D
 FLAVIUM CHISIUM
 CARDINALEM
 EMINENTISSIMUM,

in Galliam navigaturum.

Lux ea, quæ lectum manifesto numine Divûm
 Jussit ALEXANDRUM nutantia Regna subire,
 Quantum illi tristis, tantum mihi læta refulsit.
 Tempus Io, Musæ, choreas, de more, per umbram
 Ducere Castaliam, Latiique & Phocidos arva
 Carmine Dircaeo, fidibusque implere canoris.
 Annua debentur geniali carmina luci,
 Ingenium vestro quæ fecit & otia Vati:
 Munera parva quidem; sed & ipsi parva Tonanti
 Munera dat Pastor, nec Juppiter illa recusat.

Hanc pater ipse diem Phœbus canit ore quotannis:
 Jamque fides plectrumque parat; sed gaudia differt
 Nostra Deus, citharamque jubet fervire dolori,
 Ostendens digito stantes in littore puppes
 Romuleas, Dominumque meum transferre paratas,
 Me sine, quæ Rhodanus rapido subit æquora cursu.
 Ergo omnis mecum digressu mœsta dolensque,
 FLAVI, Roma tuo, qualis nova nupta remotos
 Ad Morinos abeunte viro, quem observat amatque
 Perdita; conqueritur, seque atra in nocte relinqui,
 Dum Latium tanto viduatur fidere cœlum,
 Clamat. ALEXANDER lacrimis vix temperat æquis,
 Quem corde impavido, nec habenti nubila vultu
 Res magis adversæ, quàm res videre secundæ.

G 5

Quidni

Quidni ego crudeles Divos & fidera dicam,
 Quæ tua me vetuere sequi vestigia, Princeps?
 Non tamen, in vacua quod inutilis urbe relinquo,
 Nec mihi Sequanicas fas est invifere Athenas;
 Sed tantum doleo, quod pectora nostra, fidemque
 Æquoreis faltem non experiare periculis.
 Quamvis, Neptuni imperiis, tibi cæcula Triton
 Æquora jam sternat: jam Glaucus, amataque Glauco
 Nereidum Galathæa chori pulcherrima, Opisque,
 Et formosa Lycorias, & quæ plurima ponti
 Numina certatim Musis memorantur Achivis,
 Præsidio accurrant magnæ obsequiosa carinæ:
 Inter quæ mirata novæ spectacula pompæ
 It Thetis, Iliacum nunc primum oblita dolorem.
 Nec minus hinc roseo Zephyrus pede temperat undas;
 Thracius hinc Boreas glacie exarmatus & imbri
 Se paribus circum cava lintea librat in alis.

Ergo age, quandoquidem sine me vis ire per altum,
 I decus Aufoniæ, felicibus utere ventis:
 Dum flentes reditumque brevem, memoremque rogamus
 Nostri animum: Longas hac spe solabimur horas.
 Quod superest, vastum fugientia vela per æquor
 Albana de rupe oculis, votisque sequemur.
 Tu quoque verte oculos, & mutua concipe vota.
 Jamque mari placido, Zephyrisque faventibus exit,
 Tyrrenamque Thetin dextrâ secat alite puppis.
 Occurrit primus fluviorum Marta paternis
 Auctus aquis, lætoque rates clamore salutat.
 Hinc regio apparet prisca habitata Graviscis,
 Et Cereri dilectus ager; scopulosa leguntur
 Jam tibi, Medicæ parent quæ litora Genti.
 Scilicet hæc illa est cunctis Gens inclita terris,

Quæ, Mahumethæis ubi Græcia subdidit armis
 Immeritum caput, exulibus fuit hospita Musis,
 Graiaſque invexit Latio quas noverat artes.
 Multa vides noſcenda ævi monumenta prioris,
 Urbesque, fluviſque, ſinus, & ab æquore circùm
 Undique perſuſas terras: ſed in Hercule fige
 Lumina præfertim, cujus de nomine portus
 Dicitur (hunc olim tenuit GENS CHISIA portum)
 Partem aliquam in Divo laudum inventure tuarum.
 Juppiter haud illum pater & cæleſtis origo
 Tot Jove majorum deducta ab origine Divûm;
 Sed caput objectum pulcra pro laude periclis,
 Et domitæ peſtes, & monſtra immania forti
 Victa manu fecere Deum, cæloque locarunt,
 Servatæque illi poſuere altaria gentes.
 Ante illum multi vixerunt ab Jove nati,
 Qui quòd in amplexu jacuere ignobilis otû,
 Vilia ſectantes, & inertis commoda vitæ;
 Inſleti periſſe ſuis, ævoque nepotum
 Ignoti, nomenque tegit quod & oſſa ſepulchrum.
 En tibi (ſenſit enim Deus adventare carinas)
 Lætus adeſt celiſ elatus cornibus Umbro,
 Per medioſque viam fluctus ſibi pandit ad alnum
 Quâ veheris, multis inopina ob gaudia vultum
 Perſuſus lacrimis. Tibi donat agreſtia poma,
 Te cupit amplecti, te carum dicit Alumnum:
 Litus & ad patrium, claramque invitât ad urbem:
 Invitant, feſtâque caput tibi fronde coronant
 Fluminis herboſo ſtantes in margine Nymphæ.
 Omnia quæ cernens obliquo lumine Tybris
 Triſtatur, gelidaſque metu jam contrahit undas.
 Apparent longè pendentia Macereti

Ru-

Rudera, fonte locus medicarum notus aquarum,
Atque alia has circa terras prisca Oppida & Arces,
Quas Atavi tenuere tui. Sic omnia passim
Tempus & assidui versant mortalia casus.
Classis abit, verritque salum, quà se pede lento
In mare fert Alma exiguis inglorius undis.
Mox Lynceus subit, & ferri gravis Ilva metallis,
Et celebrata diu Tuscis Populonia factis.
Unde autem exoritur subito tam festus in auras
Clamor? qui radiant ignes? quæ murmura læta
Excipiunt venientem, & amica tonitrua classem?
Portus adest (nostri nuper dixere Liburnum)
Puppibus Hesperis, & velis notus Eois,
Conditæ ubi servantur opes, quas utraque mittit
India, quas & Arabs, quas messibus Africa dives,
Et quæ Getulo veniunt de littore merces.
Venimus interea, citò vela ferentibus Euris,
Quà consanguineus Tiberi, nec degener Arnus
In mare se Tuscum spumantibus invehit undis:
Arnus opum dives, centum pater Arnus Olorum,
Quorum Itali cantum, gressumque sequuntur Olores.
Haud procul hinc Lucæ veniens de finibus Anxur
Olim Arno miscebat aquas; nunc solus in æquor
Lapsus ad extremas sua nomina servat arenas.
Hinc & Sardinia tractus pallentis, & ingens
Corsica prospicitur, tantorum causa laborum:
Et conjuratæ quondam pervertere Pisas
Amne superfuso Capraria, parvaque Gorgon,
Quæ fuit Æthiopum extremis in finibus una
Gorgonidum Euryale, fato huc delata maligno,
Inque maris scopulum cognatis versa colubris.
Namque ferunt, postquam fatali messuit ense

Victor Abantiades caput exitiale Medusæ;
Euryalen caræ mœrentem cæde fororis
Deseruisse locum. Sed jam ratis ostia Macræ
Præterit. Alta vides Lunæ monumenta vetustæ,
Nec procul albenti secundum marmore montem,
Quo dives Pietas Divûm sæpe imbuit aras,
Vel levis Ambitio Regales excitat ædes.
Invitat fessas longo discrimine proras
Lunæ olim dictus, Veneris nunc nomine portus,
Delitiæ Nerei, statio fidissima nautis.
Tu tamen ire jubes, ventosque urgere faventes:
Jamque aperit sese Ligurum clarissima tellus,
Hellepontiaco quondam dominata profundo,
Quantum frugis inops, tantum auro opulenta virisque.
Assurgit, sterilique jugo prætenditur undis
Horribilis visu rupes, quanquam arte magistrâ
Culturæ patiens, & amabilis ora Lyæo:
Quam prætervectus venies, ubi surgit, & amplo
Excipiet te læta sinu Tigulina Segesta;
Dehinc rutilas volvens Entella ad litus arenas;
Nec longè portum Delphini intrare licebit.
Alliciet vultu regio Te culta benigno,
Suadebitque rates lento suspendere remo;
Quippe ibi perpetuo scabras mirabere cautes
Vere tegi, & litus peregrinis fertile glebis.
Tu cave Sirenum infidias: fuge puppe citatâ
Dîs orbum pelagus, & litora surda carinis.
Et jam Porciferæ parvum pervenimus amnem:
Jam Merulam, fluviosque alios, quos dicere longum est,
Apennini omnes gelidis de rupibus ortos,
Omnes auriferâ redimitos tempora citro,
Plurima quæ passim formosis confita ripis

Fra-

Fragrantem latè pelago diffundit odorem.
 Sed vento tua prora volans, vento ocyor ipso
 Mauritii portum superat, portumque Monæci,
 Quos raptim refero, quia classem imitamur euntem,
 Quæque rapit naves, nostram rapit aura Camœnam.
 Jam mare decursum est Ligurum, jam panditur oræ
 Terminus Italicæ Varus, quem rura sequuntur
 Gallica, nimbiferis demissus ab Alpibus amnis.
 Stechadas interea velox post terga reliquit,
 Ac Te Massiliæ, FLAVI, ratis appulit arvis.
 Nunc rapidis in vectus equis ad mœnia perges
 Regia, quæ vitreo partitur Sequana fluctu:
 Læto ubi Te vultu excipiet Rex inclytus armis,
 Qui formidatum Turcis accingitur ensẽm,
 Et fatis aperire viam cessantibus audet:
 Dum face, dum ferro latè Serinius hostem
 Insequitur victor, Pietatis & ultor Avorum,
 Perque volat cædes, & ad altum fulminat Istrum,
 Salve Heros invicte animis, tutela ruentis
 Pannoniæ, Dux famâ ingens, ingentior armis.
 Relligio tibi se lugens commendat, & omnis
 Europæ, Vir magne, tuâ spes nititur hastâ.
 Tempus erit, cum te spoliis Orientis onusto,
 Solvet ALEXANDER votum, fractasque superbas
 Cernet opes Asiæ, debellatumque Tyrannum.
 Tunc te sudore illustrem, multoque decorum
 Pulvere, clarus aquis, sed famâ clarior amnis
 Jordanis, cedrique ferax Carmelus, & Hermon
 Palmifer excipient, lymphâque umbrâque recenti.
 Te Tanaïm quicumque bibunt, te Caspia Regna
 Victorem, ditisque colent septem ostia Nili,
 Et tibi prædatrix marium dabit Africa pœnas.

Interea duris solvetur Græcia vinclis.
 At Divæ bifidi cultrices montis, & ipse
 Turpi à servitio tandem, te vindice, liber
 Parnassus merito reddet tibi carmine grates.

A D

MATTHIAM NALDUM

S. D. N.

*Medicum, & Cubicularium intimum.**Ex lectulo.*

NAlde, peregrinis famâ jam cognite terris,
 Quem Phœbus pater eximio complexus amore
 Edocuit citharæque modos, artemque medendi:
 Fare age quî valeant herbarum tollere succi,
 Vel saltem lenire sitim ægrotantis amici,
 Quam mihi per cunctas paulatim didita fibras
 Ossibus implicuit nuper febricula ficcis;
 Ut sive Eoo nos Lucifer axe revisit,
 Seu convexa rubens accendit sidera Vesper;
 Irrequietus agar majori percitus cæstro;
 Quàm quod Apollinæ spirat cortina Sibyllæ.
 Ergo si quis aquæ frigens mihi rivulus olim
 Vifus ab aërio clivo descendere: siquis
 Muscum inter viridem gelido manare sub antro,
 Perque cavam leni vallem manare susurro:
 Quicumque infano fons fornice ductus in urbem
 Mole super tereti peregrinas explicat undas,
 Aut vulgo ignotus secretos irrigat hortos;
 Scilicet ille mihi semper se rivulus offert,

Illius

Illius ante oculos semper stat fontis imago.
 Uritur infelix, & imagine crescit in illa
 Nostra fitis, sequiturque fitim fitis altera major.
 Præcipuè menti desiderioque recurrit
 Qui Ligurum saxis Tuscos discriminat agros,
 Appenninigenas inter non ultimus amnes
 Macra parens, longæva falix cui litus inumbrat,
 Cui centum herbofo pascuntur margine Cycni
 Aëra tranantes liquidum pernicibus alis.
 Illius argentes ingressi sæpius undas,
 Squalida rimofus cum Sirius ureret arva,
 Vidimus innantes vitreo sub gurgite Nymphas,
 Et manibus nexus molles glomerare choreas.
 Macra per umbriferam vallem pellucidus ibat
 Flexibus incertis, atque inter cana volutus
 Saxa, sinus omnes nudabat pauperis alvei,
 Suadebatque manu latices haurire rigentes.
 Quamquam ubi contristat cælum nimbofus Orion
 Diluviem tonitrusque ciens; exuberat ille
 Spumeus, aggeribus ruptis, latèque Tyrannus
 In mare fert pinguem limum, quo vendicat arvis
 Litus, & antiquæ profert confinia Lunæ.
 Hæc vigilans. Quòd si fessos fopor alligat artus
 Albanos intrare Lacus, avido simul ore
 Exaturare fitim videor: nunc æthere aperto
 Impatiens æstus pluviam captare cadentem;
 Nunc per amœna sequi fugientem gramina rivum,
 Bacchatosque choris Nympharum accedere fontes.
 Haud secus afficitur, cum tacta cupidinibus mens
 Æstuat, atque illam specie seducit inani
 Ambitio præceps, & amor malefuadus honorum,
 Aut auri color, aut Erycinæ dulce venenum,

Quip

Quippe amens agitur, ceu Baccha concita Thyas,
 Ictaque imaginibus variis, huc volvitur, illuc,
 Dum fiat voti rea; dum sitis ægraprehendat
 Mortiferos latices, quos gutture ducat hianti.

Tu, cui secretas morborum pandere causas,
 Et morbos relevare graves concessit Apollo,
 Nalde, jecur seu lenta meis infixam edullis
 Pestis edit, seu lethiferi vapor igneus astri
 Inklusus venis arentia viscera torquet;
 Affer opem, ac nostro facilis succurre labori.
 Hæc ubi defierit miseram sitis urere fauces,
 Vitiferæ tractus Albæ, juga Læta, revifam,
 Prataque purpureâ nuper renovata juventâ:
 Pleetra manu, carmenque geram; stratique per umbram
 Montis, ALEXANDRI tecum referemus honores.

O P H I G E N I A

A D

SIGISMUNDUM CHISIUM

in Albano rusticantem.

C Arminibus nostris non indonatus abibit
 Pomifer Autumnus, cui rustica Musa quotannis
 Sacra facit, floremque novum suspendit ad aras.
 Nam mihi, dum dilecta tenent nos otia ruris,
 Ludere quæ vellem magnus permisit Apollo,
 Et cantare levi levia argumenta cicutâ.

Bufo, & maculis pictorum terga Draconum,
 Sed tamen infontum, viruque & dente carentum,
 Fertior quibus est, quàm glande & vitibus Alba,

H

Qui

Qui nos terrificant , passimque morantur euntes ;
 Natales dicentur , & ultima gentis origo.
 Non etenim cœli vitium , pelagive malignus
 Halitus hos edit fœtus in luminis auras :
 Sed magis insita vis , innataque semina terris
 Prodigio magno Divûm. Juvat ergo referre
 Carmine , quo Satyri stupeant , miracula rerum ,
 Indiçta ore alio , Graiis ignota Camœnis ,
 Olim quæ omnipotens his Juppiter edidit oris ,
 Cùm grave fulmen adhuc Titanum cæde caleret ,
 Inferretque pedem pacata in sidera victor.
 Nam neque Thessaliæ pulcris , nec Phocidos arvis ,
 Seu virtute virûm , seu relligione locorum ,
 Cesserit antiquum Latium ; nisi Martia sacris
 Prisca Latinorum caruisset Vatibus atas.
 Nos Albæ monumenta monet Thymbræus Apollo
 Pandere : res ævi densâ caligine mersas.

Tu modò , qui causas jussisti aperire latentes ,
 Et sterilem curvo scrutari vomere campum ;
 Doctarum , G I S M U N D E , decus columenque Soror-
 rum ;

Flos Juvenum ; Patruî curarum dulce levamen ,
 Atque hæres virtutis , ades. Tu , cui licet ætas
 Invida velet adhuc tenerâ lanugine malas ;
 Pectore in augusto vigor est , animusque virilis ,
 Et matura foro virtus. Tibi maxima rerum
 Roma favet plaudens animis , annosque morantes
 Increpat , indignans , Tempus differre malignum ,
 Quæ tibi jam pridem justo spes publica voto
 Destinât ad laudem decora , in quæ cæca fatetur ,
 Principe A L E X A N D R O , sibi nil Fortuna licere.
 Huc age lætus ades : & vati tu quoque Vates

(Hanc

(Hanc titulis patiare tuis accedere laudem)

Affer opem nova tentanti, & dignare canentem,
Dum vacat, & curas procul atras Alba relegat.

Tempore, quo terras Deus, æquor, & æthera fecit,
Ordine quæque suo, propriaque in fede locavit;
Quodcumque est spatii (quod montibus omne tenetur)
Telegoni fines inter, Laviniaque arva;
Æquatis longè campis, latèque patebat
Planities apprima ferax: loca & inclyta, quæ nunc
DI nemorum, Bacchusque colunt; seges alta tegebat,
Edidit aufuros manibus rescindere cælum
Tunc primùm Tellus Superis irata Gigantes,
Cæumque, & Lyparim, bellatoremque Typhœum,
Centimanumque Gygen, atque Oromedonta minacem,
Innumerosque alios, quos fama antiqua recenset:
Omnes sædifragos, prædæque & cædis amantes,
Rixarumque avidos, contemptoresque Deorum,
Immanes, sine lege. Fuit tamen unus in illis
Invitâ Genitrice pius, quem moribus æquis,
Et miti ingenio rectum servasse, fidemque,
Egregiâ virtute ferunt: nec viribus usum,
Ut nisi quæ Tellus tum passim monstra ferebat,
Nullaque mactaret metuentes jura Tyrannos.
Quin positis aris, & cæsis, sæpe juvencis,
Suppliciter coluisse Deos, ac thure piasse.
Cætera terribilis, fratrumque simillimus omni
Parte fuit, Graiis Oroccelus nomine dictus.

Hæc propter, quodque auctor erat, non temnere Divos,
Et, nisi consilia in melius malefana referrent,
Excidia in caput ipsorum ventura canebat;
Fratribus invisus Phlegræa reliquerat arva.
Inde pererrato bisseis orbe diebus,

Finibus à Mauris Nabathæa ad littora, quærens,
 Mitior esset ubi Tellus, & amantior æqui,
 (Nam simul infensæ fugiebat jurgia matris)
 Huc tandem flexit, sedemque his fixit in agris.
 Lætus ubi victuque famem pellebat agresti,
 Et venatrices pharetras, prædamque cruentam
 Finitimæ linquens Triviæ, vel sancta colebat
 Numina, vel pulcras animum revocabat ad artes:
 Præcipuè quas tradiderat, juvenilibus annis,
 Littus ad extremum Libyæ sibi cœlifer Atlas,
 Indole par animi, & consanguinitate propinquus,
 Illum ergo exoriens, illum, cùm mergitur undis,
 Humida Nox stantem vigili cervice videbat,
 Astrorum cursus, ortusque, obitusque notantem,
 Et cœli aspectus varios, quibus ordine sortem
 Cernere erat, quam fata parent mortalibus ægris:
 Eventus belli dubios, & funera Regum,
 Quidque ferant, Regum post funera, triste cometa.
 Quin cupidis anni prænoscere tempus & imbres
 Agricolis, responsa dabat non inficia veri.

Jamque dies infausta aderat, qua pendere pœnas
 Terrigenas scelerum tantorum fata jubebant,
 Ingentemque brevi dirimi certamine litem:
 Quem rerum Dominum acciperet Natura? quis orbem
 Imperio regeret, legemque imponeret astris?
 Præcipiti primùm ruere omnia visa tumultu
 In Chaos antiquum. Vocat ad fera prælia natos
 Mugitu horribili Tellus, ululatque profundis
 Vallibus. At cœlum caligine volvitur atrâ
 Exitiale fremens: dumque impia tela Gigantes
 In superos torquent, Superi jaculantur in ipsos,
 Sed potiore manu; populi videre paventes

Infandam sine sole diem, sine fidere noctem.
 Cùm tenebras tandem scidit, & se fulmine prodit
 Juppiter, impositumque nivali Pelion Ossæ
 Diruit, inque suis involvit montibus hostem
 Exanimum, & nigrâ solvit formidine mundum.
 Hunc premit Inarime: flammâ alit ille Vesevi
 Ultrices: Siculis illum coquit Ætna caminis.
 Ast alii variis, pro crimine quisque, flagellis
 Eumenidum torti lugent, & inania Ditis
 Regna metu insolito, vastoque cadavere complent.
 Senferat hos rerum motus Orocoelus, & alti
 Altior ipse jugum conscenderat Appennini.
 Inde omnem belli faciem, fraterna que busta,
 Sparfaque Phlegræis ingentia viscera campis;
 Et positos vidit tumulos, quamquam ordine cuncta
 Pridem illi volucres fuerant, stellæque locutæ.
 Vidit, & orbatæ tactus pietate parentis,
 Nec minus occasum fratrum miseratus acerbum,
 Pectora planxit, & in lacrimas pia lumina solvit:
 Unde iram magni potuit meruisse Tonantis.
 Sed fratrum casus, & funera dira tuentis
 Justus erat fratris dolor, & sine crimine luctus,
 Cui veniam Pater ipse dedit, majora daturus
 Juppiter & grege mactato, & prece cultus ab illo.
 Septimus extulerat rorantes Lucifer ignes,
 Ex quo magna feri luerant commissa Gigantes.
 Ille tamen, somno infelix dapibusque relictis,
 Tercentum stratus fessum per jugera corpus,
 Fratibus officium solvebat triste peremptis:
 Nec cessare Parens furiis agitata sinebat,
 Dum miserum expleffet nati per lumina fletum.
 Tum caput innocuum Rex cœli Juppiter idem

H 3

Ut

Ut forti eriperet duræ, neu posset oriri
 Illius olim aliquis magnis ex ossibus hæres,
 Indole qui Patruos, & eorum facta referret;
 In similem statuit, sub eodem nomine, montem
 Vertere: &, ô numen semper venerate Deorum
 Esse Deos inter, non inter digne Gigantes,
 Accipe munus, ait, dictumque Oroccæe supremum.
 Mons fies, ne te perimat dolor iste. Dolori
 Hæc finis lacrimisque tuis erit. Hæc tibi sedes,
 Hic locus, unde Urbem dominam, gentemque togatam,

Et pendere tua posthac de rupe videbis
 Oppida, cum magnis longè candentia templis,
 Quò fessus curis populorum olim inclytus Heros,
 Cùm revehit silvis, & cùm rapit annus honorem;
 Secedet: Vates illum, multisque sequentur
 Muneribus cultæ Aönides, quæ carmine sacro
 Inter ALEXANDRI referent tua nomina laudes.
 At mihi solennem, meritis pro talibus, aram
 Vertice sublimi statues, quam deinde quotannis
 Invisant fortes, habeantque in honore Quirites.

Sic ait, & formas vertentia verba locutus,
 Extemplo Latijs Oroccelum montibus addit.
 Monte sub hoc pingues campi latuere, latentque,
 Rursus & in terram rediit Tellure creatus.
 In glebas caro versa: in silvas barba, comæque:
 In scopulos dentes, in rupes ossa faceffunt:
 Ipsa locum servant cava corporis, antraque fiunt,
 In fontes venæ: duræ per brachia setæ
 In quercus abeunt: in apricos brachia colles;
 Quæ Pater omnipotens sinuosum flexit in orbem
 Ante sinum. Sinus irriguis (mirabile visu)

Manabat lacrimis, forsan sua funera flentis.
Creverunt lacrimæ scopulorum indagine clausæ,
Et facer hîc mansit lacus, æternùmque manebit,
Nympharum sedes, & piscibus aptus alendis.
Lacteolos dixere, quibus cava litora circum
Indigenæ pascuntur oves, oviumque Magistri;
Quâ Satyri intonsi gaudent dape: cùmque juencos
Relligio prohibet, turdosque apponere mensis;
Et rhombos, teretesque negant maria alta filuros;
Lacteolo Albani curant convivium Patres.
Totius implet spatium convallis, & altas
Unda superfuso superaret gurgite rupes,
In mare iter quærens; cuneo nisi cæca latenti
Romulides imi fodissent viscera montis.

Quæ gentes Latium, quâ lege, opibusque tenerent,
Talia cùm Superi patrarunt monstra, filebo.
Nam neque scire tibi, neque opus mihi dicere cuncta,
Vicinarumque vetant ludum proferre Kalendæ.
Hoc certè quodcumque vides, quod Aricia, quodque
Possidet Alba foli, nihil est nisi forma Gigantis
Collapsa, inversumque annis immane cadaver.
Illius inverfi tamen, & tellure jacentis
Trans nubes, aviumque vias sese ardua cervix
Tollit, & aërias multùm supereminet Alpes,
Mons Cavus Albanis, Graio de nomine, dictus.
Tu si animadvertas intento lumine circum
Omnia, deprendes veteris vestigia formæ.
Nam quæ olim natura fuit, quæ cura Giganti;
Cura eadem monti, atque eadem natura relicta est.
Ut catus astrorum, & venturi conscius ævi
Ausoniis dederat, sic dat responsa colonis.
Quippe ubi se profert, & in æthera surgit apertum;

Promittit nitidos soles , & læta serena :
 Cùm verò caput occultat , frontique galerum
 Induit involvens nebulâ ; denuntiat imbrem
 Lugendum agricolis , & furda pericula nautis.
 Utque erat ingenio pacato , & moribus æquis ;
 Ingenium quoque mite solo est , & amabilis aura
 Infantis cœli felicia temperat arva.
 Otia nos illi debemus dulcia ruris ;
 Illum Pallas amat , Bacchus colit : illius ergo
 Cum tonitru exercet gentes , imbellia lucos
 Vibrat in Albanos , irâque carentia tela
 Juppiter , atque suis parcit non immemor aris.
 Denique (Musa tuas teneat ne longiùs aures)
 Quòd Terrâ genitus, serpentipedumque Gigantum
 Frater erat , vitioque pedum non impare natus ;
 Quà fœdi jacere pedes , (qua scilicet Albæ
 Serpere parte vides obliquo tramite colles)
 Successit tellus serpentibus apta ferendis,
 Auctoremque suum squamosis indicat hydriis ,
 Tota quibus regio latè scatet , arvaque læta.
 Sive Notus venas & spiramenta relaxans ,
 Terrarum fibris abstrufos elicit angues ,
 Reddit ut ære filex ignem percussa latentem,
 Seu natura foli pluvio Jove concipit illos ,
 Tactaque Sole novo conceptos edit in auras ,
 Omnia qui sparsi repunt per membra Gigantis,
 Is quia mitis erat , mites quoque terra colubros
 Gignit & innocuos. Aliis tam lethifer oris
 Pullulat hîc placidus Bufo , atque ignara nocendi
 Vipera : Non tabo Natrîx inglorius undas
 Inficit , aut Aspîs nigrum vomit ore venenum.
 Lambit inoffensi ludens vestigia Dipfas

Pastoris : tollunt innoxia colla Ceraftæ,
Atque illos pavidæ calcant impunè puellæ.

A D

S F O R T I A M
P A L L A V I C I N U M

S. R. E.

C A R D I N A L E M.

A P R I C A T I O P O R T U E N S I S.

A Nnuâ dum vulgus renovat solennia Baccho,
Et temulenta Dei relegens vestigia pubes
Martia, degenerat formas induta ferarum;
Roma vale. Juvat arva sequi, & suspendere collo
Barbiton, & plectro geniali pellere curas.
Hic ubi Dis pelagi leges, & fata daturus
Amne Pater lento descendit in æquora Tibris,
Quaque fluit, pingues volvens ad litus arenas
Augēt agros: Urbesque mari, portusque recedunt.
Non Albæ juga semper, amat quoque litora Phœbus:
Carmen ubi nivei sacrum modulantur Olores
Dulcius, & lauro semper viret æmula myrtus:
Unde legit Tethys Nereo placitura coronas.

S F O R T I A, cui priscis virtus incognita sæclis,
Ipsa suis manibus Latium circumdedit ostrum:
Sospite quo, supra populos caput ardua sacrum
Exerit, & famam Capitolii Roma tuetur;
Pone graves curas paulisper, &, Urbe relicta,

H 5

Huc

Huc age (da veniam votis audacibus) adfis,
 Dum canimus, tenuem non dedignatus avenam.
 Sæpè & ALEXANDER summo de culmine rerum
 Descendens, faciles Musarum accommodat aures
 Lusibus, & nostris acclinat lumina chartis:
 Lumina, queis maria & terras, & diffusa longè
 Regna vigil, fessumque malis circumspicit orbem.
 Te nitidi Soles, placidi te litoris ora,
 Et secura quies, & amica silentia Musis,
 Quarum tu columen, quarum tu gloria prima es;
 Te mare piscosum, dilecta que silva Dianæ,
 Te regio formosa vocat. Tu latus adesto,
 Optatoque Deos vultu solare marinos.
 Scilicet & tempus veniet, cùm littus ad istud
 Colchide, semotisve advectus Gadibus hospes,
 Parcior Æneæ res, adventumque requirens,
 Scire volet, quâ rupe sedens prospexeris æquor,
 Quæque his prima pedum vestigia presseris oris.

Sed duo te nuper Latii clarissima cœli
 Lumina, Parcarum dextrâ intercepta malignâ
 Excruciant, ægramque vetant requiescere mentem.
 Nam penè obductum Corradi funere vulnus,
 Franciotto Libitina ferox rescidit adempto,
 Ausaque Romulei cladem geminare Senatûs.
 Hoc erat, eventurum olim quod dira canebant
 Auguria, hoc tempus fatale, hic lethifer ille
 Chaldæis toties promissus vatibus annus.
 Quique diu, dubiam terris metuentibus iram,
 Lumine sanguineo tristes arfere cometa; ;
 Scilicet hanc Latio cladem, hæc lamenta ferebant.
 Non ita sublatum ploravit Dardana tellus
 Hæctora vim Danaûm, Troianaque fata morantem,

Non

Non fratrem Heliades, non cærule mater Achillem :
Ut te morte Virûm pallentia vidimus ora
Manantem lacrimis, & publica damna querentem,
Damnantemque herbas, & falsam Pæonis artem.
Quos tibi non hilari vultu Fortuna renidens,
Non communis honos sociarat fœdere sancto :
Sed probitas, magnisque fides spectata periclis,
Atque animus contemptor opum, Themidisque palæstra
Excultum ingenium, & doctæ facundia linguæ :
Sed labor advigilans, & pectus stare paratum
Pro Latiis aris, certæque occumbere morti :
Dura, malis invicta, tuæque simillima virtus.

Tanta quidem rebus damna instaurare secundis
Conantur Superi, Hinc omnis pacata quiescit
Aufonia, unde virûm soboles, & copia frugum,
Et doctæ redeunt Artes, quas excitat, almo
Dum sinu ALEXANDER fovet, & præclara merentes
Respicit, attollitque viros : septem inde Trioni
Subdita gens tacito Romanas incipit aras
Obsequio colere, & ritus damnare profanos.
Hinc duo jungit Amor Divinæ germina gentis ;
Unde novum decus Hesperia, prolesque paretur
Ferro olim Europæ, atque Asia domitura Tyrannum.
Queis, Divûm imperio, proludens Westphalus Heros,
Insula cui sacris galeam terroribus armat,
Circumfert Batavûm victricia signa per Urbes ;
Quaque ruit, sequitur sublimi Gloria curru,
Luppiaque, Amisiusque, catenatusque Visurgis.
Non tamen idcirco minus illacrimare sepultis,
Jacturamque doles, & non reparabile damnum.
Quod superest (parva ingentis solatia luctus)
Hic ego Castalio signum de marmore ponam,

Am.

Amborum vivâ referens in imagine vultus,
 Cui splendor feris, pretiumque accedet ab annis,
 Fulminis invictum damnis, ævique futurum:
 Navita quod maria alta secans de puppe salutet,
 Et cui pro Glaucō, pro Leucothoës Melicerta,
 Sospes ab Ioniis persolvat vota procellis.
 Aut simulacrum ingens quintum statuemus eorum,
 Qui folium, subnixi humeris ingentibus, aureum
 Sub Vaticani diâ testudine Templi,
 Heroës magni subeunt, onus Hercule majus.
 Cernis, ut augusti quâ se venientibus offert
 Extremus Templi sinus, interiusque recedit,
 Nubibus è cœlo demissa curulibus, inter
 Aligerûm plausus, moles sese ardua tollit
 Supra & Dædaleos ausus, & barbara faxa
 Pyramidum, clarâque Rhodon post terga relinquit
 Aurea, nec bimari docta invidet æra Corintho!

Magna Parens, nunc primùm hominum mirata labores
 Roma loqui cesset prischorum opera alta Quiritum,
 Nec rerum dominos testantia rudera jactet.
 Miranda illa quidem. Ast omnes hîc Regia gaza
 Cæsareo minùs ausa ævo, atque ars dædala Graiûm
 Pandit opes, pandit pietas tua, Maxime Princeps,
 Sumere qui rerum meruisti sceptrâ rogatus:
 Nunc donis populos auges, altaria Divis.

Ne tamen hæc propter, ne tu, Bernine, superbi:
 Non tu auctôr tantorum operum: nec talia fingi
 Mortali potuere manu. Non ipse Pyragmon
 Ausit ab Ætnæis tantum sperare caminis.
 Sat tibi Phidiacos quòd Græcia cedit honores,
 Præripuitque Jovi Pisæo Sequana palmam.
 Hic Superûm labor: Hi se operi accinxere ministros,

Æva-

Æraque miscuerunt, & aperto in lumine, Divûm
Effigiem, & liquidi rivos duxere metalli.

Quattuor hos annis, & majestate verendos,
Fulgentesque sacro tonsum diademate crinem,
Qui certant oneri supponere colla beato,
Olim Oriens, Latiumque tulit, simul inclyta monstros
Africa, quæ mansueta Viro plus profuit uno,
Quàm nocuit quondam Tarpæis invida palmis,
Hannibale, & centum, quas intulit aspera, classes.
Heu quantis illi caput objecere periculis,
Pro re Romana, pro religione Parentum!
Heu quanto Solium hoc nobis peperere labore,
Donec pondere confecti periere sub illo!
Romula nunc cælo delapsi templa revifunt,
Munere ALEXANDRI reduces, qualesque videri
Cœlicolis, quantique solent. Stupet inscia turba
Romulidûm, & supplex venientum numen adorat.

Salvete Heroes, quorum sub numine Roma est.
Quorum ea virtuti debet, quòd inermis, & una
Religione potens, nomen, sine cæde, Latinum
Protulit, imperiumque, ultra Garamantas, & Indos,
Sanctaque per populos victrix dat jura volentes.
Salvete, & Sedem hanc, vestræ quæ credita curæ,
Quamque Erebi jurata manus convellere pridem
Molitur, servate pii. Procul horrida bella,
Atque famem, & tristes Latio depellite morbos:
Præcipuè qui animos, humanaque pectora turbant:
Seu nos dura premit, seu fors felicior inflat.
Crescat amor recti: pronasque ad prælia neçtat
Fœdere non ficto tandem Pax candida gentes.
Atque, ut cuncta uno populorum vota loquamur,
Regnet ALEXANDER sospes, te sospite, FLAVI,
Quem

Quem longè ingenio præstantem, & moribus, ipsa
Diligit Invidia, atque hæc dignum sorte fatetur.

JACOBO ROSPIGLIOSIO,
VIRO MAXIMO,
S O T E R I A.

PArce metu Clio. Jam rumor læta secundus
Segusia de valle refert. Vis effera morbi
Cessit, & ille nocens venis deferbuit ignis,
Quo penè Itala res, & spes arfere Latinæ.
Jam solitum membris robur, jam pristinus ori,
Depulsâ macie, decor, & cum munere somni
Fax oculis tranquilla redit: rursusque rubentes
Incipiunt meliore genæ florere juventâ.
Non opis id, Natura, tuæ: nec gramina tantum
Marforum, doctæque manus valuere medentûm.
Prodigii auctores Superi. Virgo, inclyta Virgo,
Cui super Exquiliis lecto de marmore templum
Æstivæ posuere nives, nomenque dedere;
Ipsa laboranti præsentem (credite) Virgo,
Dum nostri miseretur, opem tulit. Ite sodales
Ordine quisque suo, niveis in vestibus, omnes,
Thure plate locum, facilesque in vota precantûm
Cingite fronde novâ, fertisque recentibus aras.
Dumque sua Exquiliis testati gaudia colles
Ære cavo, festoque diem clamore salutant;
Reddite vos Superis grates (nunc tempus) & almæ
Virginis alterno modulantes carmine laudes
Solvite, io! mecum Domino pro sospite, votum.

Tu

Tu verò, Jacobe, tui qui litus Eöum,
 Litus & Hesperium famâ jam nominis implès;
 Lux Mundi nova, lapsarum spes altera rerum;
 Augustam conscende ratem, quam Regius hospes
 Tantum abeunte dolens, quantum te sospite lætus,
 (Officium triste, & spectati pignus amoris)
 Ad caput Eridani sacrum se sistere jussit.
 I nostrum decus, i felix: huc dirige cursum,
 Sollicitosque diu de te solare Quirites.
 Aspice ut Eridanus Pater, ut tua jussa capeßat,
 Populeam acclinat frontem, placido amne serenus;
 Teque jubens salvere, sinum tibi pandit amicum!
 Fluviorum Rex Eridanus, qui flumina centum
 In mare fert, centum magnas præterfluit Urbes.
 Is te, ne tardere vadis, collectus in undas
 Accipiet venientem, & devehet amne secundo,
 Piscosis quâ pulcra jacet Ferraria campis,
 Musarum domus, & niveis olim hospita cynis.
 Accipient unâ, fortunatamque carinam
 Deducent fluvio certatim dona ferentes,
 Abdua (nam cohibet saxa inter Cottia lymphas
 Digressuque tuo mæstus caput occulit antro
 Duria) Ticinusque cruori assuetus & armis
 Olim, nunc tacitus, purâque argenteus undâ:
 Lambrusque, & velox Scultenna, atque Ollius ingens,
 Et frâni impatiens Tarus, & quem Felsina mittit
 Rhenus inops undæ, nisi cùm nive turgidus exit
 Hybernâ sternens hominumque boumque labores,
 Stura, Orgusque rapax, fatus & Benacide Nymphâ
 Mincius, ille sacris dilectus oloribus amnis.
 Interea Heliades stantes in margine ripæ
 Adventum ratis expectant, tibi ferta parantes

Puro ex electo, choreasque in gramine ducunt
 Funeris oblitæ fraterni, & carmina dicunt.
 Quin etiam excitæ vitreis è sedibus omnes,
 Ostiferam Adriaci servant quæ littoris oram
 Succedunt fluvio, radiatæ puppis honores,
 Sed te puppe magis Nereides admirantes.
 In mediis Proteus venturi præsciis ævi
 Fata canit. Fore te, qualem sibi vota piorum
 Effingunt, priscis Heroibus anteferendum:
 Incolumemque diu, incolumi Clemente, gravesque
 Tecum partiri curas, tibi credere sancti
 Arcanos animi sensus gaudente, salutem
 Speratam populis, & mitia jura daturum.
 Quamquam non soli Proteo, Phœboque futura
 Pandere, sed verum de te, Heros inclyte, vatem
 Cuilibet esse licet, cui sit tua cognita virtus.

Te populi, per quos graderis, simul aspexere;
 Attonitis hærent animis, famamque fatentur,
 Ora licet centum exertet, virtute minorem
 Ire tuâ, de te mentitam plura, silendo.
 Votaque concipiunt pro te, tardamque senectam
 Caro optant capiti. Quod si te prisca loquentem
 Gallia, spargentemque manu regalia dona
 Vidisset, plenumque animis atque indole magnâ
 Pro re Romana caput objectare periclis;
 Sacra tibi pulso posuissent Hercule templa.
 Quin æterna tuis sculpisset sidera factis
 Ipsa suæ quamvis miratrix Græcia gentis.
 Et fera quæ Lernæ, quæ cœli parte renidet
 Victa sub Herculeis pestis Nemeæa lacertis,
 Fulgerent, Vir magne, tuæ decora inclyta dextræ,
 Debellata animi tercentum immania monstra,

Ulce

Ulcere quæ affiduo mortalia pectora vexant.
 Non agit Ambitio te, non amor improbus auri,
 Non illa Heroum domitrix, truculentior Hydrâ,
 Quæ tulit Alcidaæ spoliū, malefuada Voluptas,
 Non te fœta malis ingentibus otia, non te
 Per nemorum pelagique minas quæfita palati
 Crimina delectant: non Bacchi pocula Chii:
 Quæ propter Fortunam animæ venerantur inertes:
 Sed labor, & vigiles in publica commoda cura,
 Sed colere ingenuas artes, tribuisse merenti
 Præmia, complecti miseros, opibusque iuvare:
 Polliciti servare fidem, sanctumque vereri
 Nomen Amicitiaæ, atque ad laudem cuncta referre.
 Hæ tibi sunt artes: his tu pacare furentem,
 Et longum servare potes virtutibus Orbem.
 Nam quæ pro Latio, pro religione gerenda
 Clementi Pater omnipotens, tibi munia Clemens
 Mandat, magnanimus Clemens, quem tristia bella
 Rex Superum, horribilesque minas miseratus ab alto
 Demisit, columen fidum mortalibus ægris.
 Exercenda tibi nunc est sub Principe virtus,
 Sub quo illam solers studuisti haurire magistro;
 Artibus egregiis imbutam, & moribus aureis.

At tibi, dum magni perages mandata Parentis,
 Cura sit imprimis Regem exorare potentem,
 Augustum, invictum, sed non pietate minorem:
 Liberet Europam bello, quo justius Afer
 Ardeat: arma ferox Solymaæas vertat ad arces,
 Terroremque Asiaæ, patrum memor, induat ensem.
 Ni faciat; ruere huc Asiam, (ferat omina ventus)
 Et Cretæ everfæ renovatam cotibus hastam
 Barbaricam intendi jugulo nil tale timentis

I

Hespe-

Hesperiaæ flens aspicias : Thracumque superbas
Litoribus nostris volitare impunè carinas ;
Claudentes mare quod supra , quodque alluit infra.

Ergo ades , & vasta rerum sub mole labores
Volventi innumeros Patruo succurre : vigentem
Quamquam viribus invenies , viridique senectâ ,
Implentemque suâ venientia sæcula famâ ,
Dum patrio tellurem animo complectitur omnem ;
Non quæ surgentem solùm Titana , cadentemque
Aspicit , aut gelidâ longè porrecta sub Arcto est ;
Sed quæ muta , & adhuc remis ignota Batâvis ,
Axe sub opposito squalet pars ultima rerum.

Ille refert populis Saturnia regna Latinis ,
Pauperiem turpem ; fraudesque & bella relegans ,
Regificamque manum cunctas extendit in oras ,
Natus ad imperium : quamvis pia Præside tanto
Roma careret adhuc , si quid dare grata merenti
Majus in his miseris potuissent Numina terris.

Nunc Urbi populisque parat nova gaudia Clemens ,
Dum tibi Sidonio fucatur lana colore ,
Virtuti meritisque tuis quæ debita pridem ,
Non ullum trahet à consanguinitate ruborem .
Non tu illi charus , quòd eodem sanguine cretus :
Sed quòd idem sentis , quòd eodem duceres astro .
Hinc amor in te Clementis , quem turbinis atri
Nullo posse metu , nullâ pallere ruinâ ,
In communi Urbis docuit formidine nuper
Fama audita tui pacatâ fronte pericli .

Ipse ego magnanimi mores quoque Principis in me
Experior : sibi namque Salus ut publica semper
Magnaque curarum latus agmina circumstant :
Non tamen immemor est nostri , cui præbuit ultrò

Dona, Quirinalesque lares nil tale merenti
 Reddidit, & dare sæpe facris finit oscula plantis,
 Hac quoque re similis, cujus gerit arma, Tonanti;
 Qui tam humiles terras, & quæ nascuntur in illis,
 Quàm cœli immensos orbes, & sidera curat.
 Forsan & hæc olim, si qua illi immunis ab æstu
 Curarum brevis hora vacet; dignabitur aure
 Non furdâ, licet aspectum Clementis, & acre
 Judicium agrestis vereatur Musa subire.

A D

SIGISMUNDUM CHISIUM,
 ALEXANDRI VII. P. M.

ex fratre nepotem.

J Ampridem Gismunde tibi bene nostra precari,
 Et dare Musa cupit carminis obsequium.
 Nam tibi nec quicquam magis est in honore, neque illa
 Majus eo quicquam, quod dare possit, habet.
 Virtute ingentem fortunam & moribus æquas,
 Et celsâ veteres indole reddis Avos.
 Ingenio præstas, & robore mentis ad omnes
 Ingenuas artes, munus ad omne vales.
 Excitat hæc Phœbus cælestia femina cantu,
 Perque jocum Musæ seria sæpe monent.
 Carminibus prisca virtutem aluere parentes:
 Laudis & immensus carmine crevit amor.
 Ah pereat quicumque alios detorsit in usus
 Sancta verecundæ munera Castaliæ!

I 2

Nec

Nec puduit myrto sacras intexere laurus,
Nec Paphium Aönio fonte rigare nemus.
Tu chartâ ingenuos oculos averte profanâ;
Sed lætâ nugas accipe fronte meas.
Hæc loca carmen amant, & mens post ocia ruris
Acrior ad curas officiumque redit.
Nos priscâ reduces ubi Roma receperit Albâ,
Excutiet manibus pleetra lyramque labor.
Invisus labor ignavis, sed gratus honestis,
Et famæ cupidis imperiique Viris.
Nam cùm magna quies magno sic pugnet honori,
Nulla ut eos valeat conciliare fides;
Convenit egregiis animis & ad ardua natis
Irrequietus honos, non inhonora quies.
His erat Æacides, queis tu pubescis in annis;
Aulide cùm Danai vela dedere Duces.
Ille latens Schyro poterat securus in alta
Regales inter vivere blanditias;
Otia sive sequi lentus, quæ Thessala Tempe
Obtulerant domino, Phthiaque pulcra suo.
Iude gravis senio Thetide & Jove natus abire
In cælum poterat, vel maris esse Deus.
Non tamen hæc valere marem Chironis alumnum
Mollire, ac dulci dedere nequitia.
Sed simul inflavitque tubam longævus Agyrtes,
Vibratâque Ithacus cuspide signa dedit;
Se quamvis Paridis periturum ad Pergama telo
Noffet, Sigæâ contumulandus humo;
Arma rapit tamen, & Troiam petit acer in armis,
Magnanimæ gaudens obvius ire neci:
Nec matris lacrimæ juvenem retinere, neque illum
Regifico potuit Deïdamia thoro.

Sic magis illustres animas cum laude perire,
 Vivere quàm lætas, sed sine laude, juvat.
 Nec quisquam magnâ quòd vivat forte beatus
 Se dignum titulis obsequioque putet.
 Non Solum Regale facit nec purpura Regem,
 Rex est cui verè Regius est animus.
 Nil cupit aut metuit, vigilat, populi que saluti
 Audet in adversis posthabuisse suam.
 Impiger, à vulgi studiis alienus, avarus
 Temporis, ast auri prodigus, æqua jubens:
 Qui fontes punit, dignis favet, odit inertes:
 Qui nihil è Regno vult sibi præter onus.
 Testis ALEXANDER, quo nil habet altius orbis,
 Cardine nil majus sol ab utroque videt.
 Ille animum huc volvens illuc, seu tollat Eöo,
 Seu lavet Hesperio litore Phœbus equos.
 Publica per vigiles exquirat commoda curas,
 Una vacat magno in pectore cura sui.
 Quin Sophiâ, si quando animum, Musisque remittit;
 Avolat, & stimulis mens agitata piis
 Fertur ad Æthiopas, & inhospita Regna Tabascum,
 Diffitaque immitis litora Brasiliæ:
 Gentis ut obsequio Romanas imbuat aras,
 Et latè Christi proferat Imperium.
 Nec tamen interea nostri obliviscitur orbis:
 Sed tempestatum nubila prospiciens,
 Cogitat, Europam quâ subtrahat arte periclis;
 Nec finat Italiam barbara jussa pati.
 Italiam, mare quam geminum tutatur & Alpes,
 Et pace egregii militiâque Viri,
 Non tamen est illi mare sic Alpesque Virique,
 Fida ut ALEXANDRI dextera præsidio.

Hanc auro foetam nunc Ille extendit ad Istrum ;
 Nunc ad Cretensem porrigit usque Thetin.
 Hac cæli recludit opes mortalibus ægris :
 Hac tonat : hac Superos ad pia bella trahit.
 Ne quòd Is inciderit in tempora dura timeto ,
 Molliet hæc Virtus durior ipsa Viri.
 Cui rerum imperium nostri miserata dedere
 Fata Ministerii præscia difficilis.
 Sic ubi Lernæa caput extulit Hydra palude,
 Extulit Alcides magnus & ipse caput.
 Sic in spem Latiaæ Pæno crescente ruina
 Hannibale , in Patriæ crevit opem Fabius.
 Scilicet exercere cupit , non perdere gentes
 Juppiter , & sancto flectere corda metu.
 Qui nunc Pannoniam ferro populatur , & igni ,
 Ultimaque Europæ fata minatur Arabs ;
 Barbaries licet huc omnis confluerit armis ,
 Quique Tigrim , Tanais quique fluenta bibunt ;
 Nunc licet exultet successu læta secundo ,
 Terga dabit multis turpia vulneribus.
 Cæsar , & implicitus magnis pro Cæsare curis
 Solvet ALEXANDER plurima vota Deo ;
 Inter quæ vultu simulans malè gaudia Livor
 Cogetur cladem , damnaque flere sua.

A D

J O A N N E M B O N A M

Sancti Bernardi in Urbe Abbatem.

PAndit hiulca sinum Nemeæa lampade tellus ,
 Et populos æstas pulverulenta coquit.

Acrior

Acrior at Latiis infedit collibus ardor,
 Quem stipula infelix, & gravis Auster alit.
 Squalet ager: nigris rarefcunt faltibus umbræ:
 Frons perit: herbam humor defert, herba pecus.
 Tybris aquas inopes Tyrrhena ad litora volvit:
 Vix cava Naiadum fufficit urna fiti.
 Fonte carent volucres, & ficco gutture ceffant:
 Thracia vix lacrimas, queis fleat, ales habet.
 Sera venit, leve fubfidium mortalibus ægris,
 Nox brevis, & sterili nube adoperta caput.
 Aurora interea, nullis comitantibus auris,
 Eöo tacitum profilit Oceano.
 Non ea fparfa leves Nabathæo rore capillos,
 Non ea Punicei veris onufta finum.
 Cetera quæ infuetos testantur figna calores,
 Prætereo: aret enim fons quoque Pierius.
 Arent languidulæ Parnaffi in vertice laurus:
 Unde facer noftro fluxit honos capiti.
 Quæris, quo ftudio traducam tempora? Dicam.
 Tu veniam dicto, Bona diferte, dabis.
 Nos, ubi fol medium curru quatit æthera anhelò,
 Et rabida exertat latius ora Leo;
 Fefsi animo, fudore graves, in tecta redimus.
 Excludit calidum ftorea laxa diem.
 Detraçtis tunicis prandemus. feria ludus
 Excipit, & curas defidiofa quies.
 Nunc terimus Latiis, nunc Vatibus otia Graiis,
 Pangere nunc prifcis auribus apta iuvat:
 Nunc & Aricinæ reminifci frigora filvæ,
 Fontefque, & liquidos, quæ fuit Alba, lacus.
 Alba caput Latii quondam, nunc diruta, rurfum eft,
 In Latium Ænæâ quod veniente fuit.

Sæpe ibi nostra levi modulata est carmen avena,
Gestaque ALEXANDRI Pieris ausa loqui.
Plausit ALEXANDRO Dryadum chorus omnis, & alti
Reddiderunt colles, concavaque antra sonum.
Finitimi interdum miscent jucunda sodales
Colloquia, & ludo liberiore jocos.
Quos inter quandoque pedem Bonvisius infert,
Nescius atque æstum Spinula ferre gravem.
Clarus uterque atavis, & Phœbo carus uterque,
Indole præstantes ingenioque Viri.
Interea fessis obrepit somnus ocellis,
Sertimus ad sonitum lenè cadentis aquæ,
Quam prece, dilectum Superis, è pumice sicco,
Nudipedem fama est elicuisse senem.
Namque lares colimus sacros, quibus ante solebant
Pauperie læti vivere Nudipedes.
Artibus his lentè properantes fallimus horas,
Et stulti fugimus quas querimur fugere.
Tu tamen instabili pennâ fugientis avarus
Temporis, heu nullam das animo requiem.
Nec te dura valetudo, monitusque medentûm
Flectere, non Domini justa querela potest.
Tantus amor doctas majorum evolvere chartas,
Noscendæque omnis te tenet historiæ.
Dum caput inquiris, summumque, ab origine prima
Romani in populos Præfulis imperium.
Quid vates doceant, quorum Deus ore locutus?
Quæ fuerint Patrum Cœtibus acta piis?
Quis, cum Relligio primis adolesceret annis,
Ritus, quæ vitæ regula, mosque foret?
Aurea quæ nostræ collata redarguit ætas
Christiadum luxus, degeneremque togam.

Ambitio malefuadaque opum fitis omnia perdunt,
 Mortalesque vetant lumina tollere humo.
 Has Erebo Pestes Nox cæca emisit in auras,
 Cùm vititam ramis carperet Eva dapem.
 Ilicet in vitium flecti, & jus temnere cepit,
 Nullius ante sibi conscia gens sceleris.
 Sancta Fides, Pudor, & Pietas evanuit. At Mors
 Tunc primùm terris intulit atra pedem.
 Ex illo populos Discordia vertit, & Urbes,
 Civilisque movet bella cruenta furor.
 Nonne vides, ut in arma ruant miseræ undique gentes,
 Cladibus & clades addere semper ament?
 Bis Batavùm fractas adverfo Marte carinas
 Anglia festivis urit inulta focis.
 Nunc tamen in pugnam nova Trompius arma recudit,
 Classe ferox juvenum nil metuente mori.
 Martia non æquis confligit Iberia fatis,
 Et Lusitanum sanguine merfit agrum.
 Decolor Herculeas etiam nunc exit in undas,
 Et caput illacrimans sæpe recondit Anas.
 Non tamen absistent. è bellis bella renasci
 Cernimus: & campi femina cædis habent.
 Fessa malis cum Thrace iniit Germania pacem,
 Quam credat nullum Thrax violare nefas.
 Ferrum acuit Cimber: Venetus sub fasce laborat?
 Sarmatia æternâ seditione furit.
 Quæ tamen in se oculos trahit, in se vota Potentum,
 Nubilis ut centum virgo petita procis.
 Hos inter motus, atque hæc discrimina rerum,
 Mitia fas nobis Palladis arma sequi.
 Sed te Bernardi vestigia dia legentem,
 Roma suis digito indicat hospitibus,

Et te consulit in dubiis, ambitque vicissim
 Egregium quisquis nomen in Urbe gerit.
 Riccius, ingenii pretium cui divitis auget
 Virgineus, sancta cum probitate, pudor.
 Vecchius haud cuiquam merito ac virtute secundus,
 Maximus ingenuâ qualibet arte valens.
 Nerlius & Sophiæ magnus Themidisque sacerdos;
 Et Cafanatta suæ gloria Parthenopes.
 Tuque Leo, cujus per cunctas didita gentes
 Fama, senescenti tempore major erit.
 InclYTE Vir, doctæ cum quo morientur Athenæ,
 Munera cui Reges invidiosa ferunt.
 Nam de aliis fileo, qui nostræ haud laudis egentes
 Virtutem celebrant, Bona, coluntque tuam.
 Quos inter Medis Heros jam notus, & Indis,
 Sfortia divino eminet ingenio.
 Sæpe & ALEXANDER, quem dantem jura procellis,
 Suspicit immoto Fama supercilio;
 Cujus nutibus acclinant capita ardua Reges;
 Sæpe tuo curas sublevat alloquio.
 Sed me nota vocant jam munia. Plura licebit,
 Sistet ubi in viridi nos vetus Alba iugo.

A D

ALEXANDRUM VII. P. M.

Incunte Pontificatus anno undecimo.

Quæ rerum Domino multam dictura salutem;
 In Vaticanum tendere, Musa, paras;
 Si nescis, aditus duro custode tenentur,
 Stant vigiles Horæ, limine quæque suo.

H2

Hæ subeunt Orbis, partito munere, curas:
Nec potis est ullâ parte vacare dies.
Illa Asiæ explorat motus: ea respicit Indos:
Hæc Veneto, hæc fessæ consulit Hesperia.
Cogitat hæc Cimbros: reditum parat illa Britannis:
Vistula vult horam, Rhenus, Arar que suam.
Una est, quæ valeat sacrum tibi pandere limen;
Cum removet parcas Pallas amica dapes.
Nam quod per ludum tempus mortalibus ægris
Effluit, egregiis artibus ille tenet.
Prospicit huic Horæ addictum Latia arva cubile,
Cui subjecta novis area porticibus.
Illò inferre pedem non audet somnus inertem,
Stertere contiguus qui solet in foribus.
Sed Sophia, & pulcra Uranie, sed candida Pitho,
Quotque habet his similes Græcia docta Deas,
Quas inter Vati locus est, nec spernitur aptum
Carmen, & arguto pollice pulsa chelys.
His animum studiis curarum à mole remittit,
Acrior ad fuetum mox rediturus opus.
Ergo ubi magnificos intraris, Musa, penates;
Pone genu, & sanctis oscula da pedibus.
Quæque decem supplex fudisti vota per annos,
Ne dubita votis accumulare novis.
Vivat ALEXANDER! faveant, hoc Principe rerum,
Aurea Pax populis, Copia dives agris.
Cedat Turca ferox: utroque à cardine Mundi
Unus amor gentes nectat, & una fides.
Auro sæcla fluant: pandat nova littora Tethis:
Et non visa priùs fidera ab axe micent.
Excipiet vultu pacatus, & aure benignâ
Carmen ut Ille tuum; sic tua vota Deus.

A D

A D

S F O R T I A M
P A L L A V I C I N U M
C A R D I N A L E M A M P L I S S I M U M .

*De Petro Soavi in Historia Concilii
Tridentini confutato.*

SI te, magne Heros, tellus Argiva tulisset,
Cùm vacua adscripsit fortibus Astra viris;
Vidissetque tuâ confossum cuspide monstrum,
Sternere quod centum non potuere manus;
Qua Nemees, Lernæque feras posuere, trophæum
Herculis, arderet quæ tibi victa fera est.
Quodque habet Alcides, tu cælum invicte teneres,
Creditus hoc humeris sustinuisse tuis.

A D

A L E X A N D R U M V I I . P . M .

recurrente ejus natali die.

HÆc, quæ te, Princeps, in luminis edidit auras,
Alma dies, donis iret onusta meis.
Omnia sed mea rimanti mihi se nihil offert,
Quod non ipse tuum dicere jure queas.
Quò fit, ut ingratus videar, vel rusticus in te:
Seu tibi nil donem; seu tua restituum.

Donarem versus; sed & illos Musa fatetur,
 Cùm tu me Vatem feceris, esse tuos.

A. D.

JACOBUM NINUM
 ARCHIEPISCOPUM CORINTHI,

HOROLOGIUM CASTRI GANDŪLPHI.

JAcobe salve, ac Nestoris dies vive,
 Qui rebus animum maximis parem servas,
 Virisque vulgus semper invidum claris,
 Morum, ingenique suavitate vicisti.
 Si te familiæ Præsidem Palatinæ,
 Et cognitorem supplicum libellorum,
 Adire fas est flagitantibus curvæ
 Opem senectæ, aut claudicantibus membris:
 Tu si benignâ quemque sublevas dextrâ;
 Accipe secundâ TEMPORIS preces aure.
 Quòd sim tremens, edentulus, situ squalens,
 Pædore, macie, anhelituque confectus,
 Nil doleo: morbi sunt enim senectutis,
 Nec in orbe toto me senilius quicquam est.
 Doleo, quòd iste horarius faber, dum me
 Miserum tot inter ferreas rotas versat
 Malè temperatas, atque araneis plenas,
 Inersque plumbum, perperamque libratum,
 Deformat, ac ludibrium facit vulgi:
 Nam horis velut membris ter octo componor:
 Hæ sunt mihi pectus, caput, pedes, venter,
 Et reliqua. Dum ergo susque deque miscentur,

Et

Et inordinato motu aguntur huc illuc,
 Ut hora luci debita occupet noctem,
 Prandendi & horam trudat hora cœnandi;
 Invertitur mihi forma, & ordo membrorum,
 Monstrumque fio, mancus, ore distorto,
 Ut non eant tantùm impari pedes gressu,
 Verumetiam, ut audis, ipsa claudicet lingua:
 Nec turpius me quidpiam videt Sixti
 Pons hospitalis indigentium turbæ.
 O! qui nitère pulcrius loci vultum
 Istius, Urbe vel invidente fecisti,
 Foro expolito, ædibus, viis, templo,
 Denique dedisti rebus ordinem cunctis;
 Fac ipse quoque reducar in bonam formam,
 Ut nil fit hac in Arce non reformatum,
 Atque ego libens iterare sæpius possim
 Jacobe salve, ac Nestoris dies vive.

A D

J O A N N E M A N G E L U M

A L T E M P S I U M

ADOLESCENTEM ORNATISSIMUM,

Qui de Castaneis elegantissimo carmine luserat.

TE nostri hendecasyllabi salutant,
 O novem Juvenis decus fororum!
 Phœbi dignus amore, laureâque,
 Si non Castaneæ venustiore,

Gr.

Gratæ in Melpomenem tuam, pararent
 Lauream tibi frondium suarum.
 Nam quæ montibus aviis latebant
 Nuper vilia poma; te canente
 Inter Castaliæ vireta surgunt,
 Musis cara jocantibus propago.
 Et quæ pauper erant cibus popelli,
 Posthac intererunt potentiorum
 Mensis mûnera, cariùsque ementur.
 Nam cum illas celebraveris canendo
 Pulcris versibus, & Marone dignis;
 Vaser venditor, esse clamitabit
 Verè Castaneas Maronianas.

A D

LEONEM ALLATIUM V. C.

E X A L B A N O.

Alcidæ, Leo, comparande magno,
 Dum mactas calamo subinde monstra,
 Quæ fert in Latium Britanna tellus,
 Aut serpentigenæ palus Genevæ;
 Graiæ omnis Pater eruditionis,
 Cui quamquam Patria est, amata Baccho
 Graiarum Chios Insularum ocellus;
 Olim cum tamen atra, edax Vetustas
 Delérit monumenta literarum,
 (Hæc enim quoque diruet Vetustas)
 Certatim tibi Patriam fuisse
 Smyrna, Ios, Colophon, Rhodosque, & Argo,

Et

Et Pandionæ volent Athenæ :
O Vir candidior tuis capillis !
O vitâ mihi dulcior sodalis !
Si in ruris licet otio jocari ,
Farcimen tibi mittimus fuillum ,
Distinctum spatiis pares in offas ,
Lucani quibus indidere nomen ,
Quod fari hendecasyllabi recusant.
Vilem , atque è trivio (fatemur) escam ,
Quam paucis emit assibus popellus :
Anni si tamen intuere tempus ,
Et quâ facta sit arte , quo paratu ,
Inter Regificas dapes habendam.
Hic aromata fertilis Moluccæ ,
Hic baccas Arabum beatiores ,
Et quidquid peregrini odoris usquam est ,
Factoris manus erudita clusit :
Et , quod omnibus his magis placebit ,
Antiquas tibi litteras amanti ,
Sus , quæ conditur hoc sub involucro ,
Non de plebe suum est propago vilis ,
Verùm , ut hi referunt mihi subulci
A priscis sibi traditum subulcis ,
Jactat nobilium greges avorum ,
Ac Troiana genus refert ad usque
Clarum tempora , semine orta Porcæ ,
Quæ sub Illice fœta nomen Albæ ,
Et locum dedit Urbis. Extat Ilex
Tot post sæcula posteris videnda ,
Cujus sub placida solemus umbra
(In nos quæ Domini benignitas est)
Venâ fundere carmen affluentem.

Sed non hîc ego te diu tenebo
 Albæ inter monumenta, origineſque,
 Ne dicas, Leo docte: Sus Minervam.

A D

FLAVIUM CHISIUM
 S. R. E. CARDINALEM,

ex legatione Gallica redeuntem.

Priſca refers Latio, FLAVI, ſpectacula pompæ,
 Gallica cum Cæſar reddidit arma Jovi:
 Tu quoque Viſtor ovas: Titulus præfertur ovanti;
 Gallia virtute atque indole capta tuâ.
 Hoc à Cæſarea differt tua palma: ſalutem
 Illa quòd eripuit civibus; iſta dedit.

ALEARUM PRÆSTIGIÆ:

EN tibi qui magnæ renovat miracula Circes,
 Plus digito, virgâ quàm fuit illa, potens.
 In varios Proteo traducitur æmula vultus,
 Semper fœta novis Alea prodigiis.
 Altera in alterius tranſit converſa figuram:
 Inque ſuam, nulli tacta, repente redit.
 Quamlibet è multis lege, comprehenſamque teneto;
 Vertitur in manibus forma colorque tuis.
 Si tela in flores verti cupis; ille Sibyllam
 Invocat: & flores Alea verſa refert.
 Mutantur paria imparibus; quadrata rotundis:
 Et fraga in moros degeneraſſe vides.

K

Par-

Parva loquor. Tacitis designa sensibus unam :
 Illicet hanc digito vaticinante notat.
 Stat circum densa, atque oculos defixa corona,
 Thessalico exclamat carmine monstra geri.
 Tu ne crede nefas. Facit hæc ludibria menti,
 Infidias oculis tendere docta manus.
 Neve fidem præstes alienis credule dictis,
 Quam debes oculis sæpe negare tuis.

*Inscribendum Aviario hortorum Quirinalium,
 in quo Turtures.*

Respice quisquis ades, Regum qui vivis in Aula,
 Si cupis effigiem fortis habere tuæ.
 Cum pleræque trahant per mille pericula vitam
 Suetæ hyemem volucres, pauperiemque pati:
 Turturibus secura quies, & copia frugum
 Suppetit, & rivus, cum lare, jugis aquæ.
 Hic ver assiduum: hic vesci fas dulcibus auris:
 Præsentemque loci sæpe videre Deum.
 Quas illi debent, tali pro munere, laudes!
 Hic tamen æternos gutture dant gemitus.

In obitum fortissimi Viri

NICOLAI SERINII

ab Apro confecti.

Dum flet dente fero Mavors heroa peremptum,
 In quem Asiæ iratæ nil potuere manus;
 Dumq; hastâ premit ultor Aprum, & simul exprobrat illi
 Quò Veneri placeat funus, Adoni, tuum;

Quint

Quid mea, clamat Aper, benefacta in crimina vertis?
 Hæc mihi pro gemino munere, Dive, refers?
 Solliciti tibi materies erat alter amoris:
 Cura metusque tuis Thracibus alter erat.

A D

ALEXANDRUM VII. P. M.

Ineunte Pontificatus anno duodecimo.

HAnc celebrare diem Phœbi chorus, inclyte Prin-
 cept,
 Cùm merito nequeat carmine; vota facit.
 Et faustâ populis prece Divûm supplicat aris;
 Ut numeres Pylios, sed sine nube, dies.
 Ne paveant votum Agricolæ. Si nubila defunt;
 Principe Te, fruges aureus imber alit.

A D

ALEXANDRUM VII. P. M.

Ineunte Pontificatus anno quarto.

Non indigna Tui canerem nunc, Maxime Princeps;
 Sed cohibet justus me, retinetque pudor.
 Nam recolens lucem, Tibi quæ dedit Orbis habenas,
 Natalem celebrat nostra Thalia suum.

K 2

In-

Ineunte anno octavo Pontificatus

ALEXANDRI VII. P. M.

HÆC & ALEXANDRUM populis dare jura coëgit,
 Et Christi infandam lux fuit ausa necem.
 Quid faciam? sequar hunc lacrimis & carmine tristi?
 Illius an fortem, gaudia nostra, canam?
 Flere juvat. Fletu munus solvemus utrumque.
 Utraque res mœstum postulat officium.
 Nam tot ALEXANDER spinis inamabile Regnum
 Dum subit ut reparet, scandit & ipse Crucem.

I N O B I T U M

JOANNIS RHO S. J.

eruditione & eloquentiâ sacrâ clarissimi.

LUgeat ereptum passo te Roma capillo,
 Ereptum atratis lugeat Arnus aquis.
 Nec parcat lacrimis viduata Insubria tanto
 Lumine, nec linguâ Relligio orba suâ.
 Dumque dat illustri flores gens Itala busto,
 Affonet inferiis Tethys utroque mari.
 Publicus at postquam fatiarit lumina luctus,
 In laudes animum vertat & ora tuas.
 Par siquidem est, si te cuncti siluere loquente,
 Te cuncti incipient, Rhoë silente, loqui.

De Pomis ex cera affabrè fictis.

Naturæ invidiam, desideriumque palato
 Ista movent doctâ poma creata manu.
 Tam bene fraga rubent cum versicoloribus uvis,
 Tam bene cum pepone ficus hiante viret.
 Perfica jurares modò lecta ex arbore mala,
 Prunaque cum hirsutis cerea castaneis.
 Quid memores uvam volucres quæ picta fefellit?
 Auctorem hæc possunt fallere poma suum.

A D

ALEXANDRUM VII. P. M.

ineunte nono Pontificatus anno.

Vota libens facio, non carmina, Maxime Princeps;
 Hæc licet obsequium poscat utrumque dies.
 Nam facilè est pro te facientem vota probari:
 De te scribentem carmina difficile est.
 Nostra tamen quòd Musa tuis sit honoribus impar,
 Id mihi non culpæ, sed Tibi laudis erit.

K 3

A D

A D

ALEXANDRUM VII. P. M.

è morbo recreatum.

Turbine disjectam vario regnator A verni
 Contendit Latiam perdere sæpe ratem.
 Ast ubi securam pelagi Stygiæque procellæ,
 Præsïde Te, vidit pandere vela notis:
 In te omnes vertit furias, Ereboque Dolorem
 Suscitât, exitium qui Tibi triste ferat.
 Ille quatit pennas spe prædæ ingentis: & in Te
 Tortor Aloïdum, Tantalidumque ruit.
 Jamque sacros torquere ferox inceperat artus,
 Et nostras durâ spes laniare manu.
 Verùm ubi Te immotum sentit cruciatibus; hæsit
 Prodigio cedens, obstupuitque Dolor.

A D

ALEXANDRUM VII. P. M.

de horum temporum felicitate.

Hesperiam miseranda lues, ac tristitia nuper
 Vexabant populos bella comesque fames.
 At nunc læta salus, & pax bona temperat orbem,
 Ausoniosque ferax copia ditat agros.
 Tam licet inter se varii, Te Præsïde rerum,
 Inciderint anni, dissimilesque dies;
 Tempora declarant justos tamen utraque Divos:
 Illa hominum mores, hæc meruere tui.

*Adscribendum imagini Virgilii Poëta,
Rustici ex Apulia.*

Non impar ego Virgilio : si vel mihi Civem,
Aut illi nasci fors dabat Agricola.

A D

LEOPOLDUM MEDICEUM
S. R. E. CARDINALEM.

Crediderat famæ de te præclara loquenti
Indolis & generis conscia Roma tui.
Sed postquam sacro te fulgere vidit in ostro,
Et verti in te oculos undique & ora virum :
Sive vacas superis ; hominum seu commoda curas,
Res ubicumque tuam publica poscit opem :
Sive novas reperis , præficias seu protegis artes ,
Impiger ingenio, munificusque manu :
Seu renuis titulos, sceptrique insignis paterni ,
Fortunæ oblitus ut videre tuæ ;
Notus eras Medis , notus, Leopolde , Britannis :
Sed mihi adhuc , inquit , non bene notus eras.

K 4

A D

A D

CLEMENTEM IX. P. M.

*In funere caſorum Cretenſi bello, ejus juffu
apparatiffimè celebrato in Baſilica
Liberiana.*

DUm fortes lacrimis decoras & honore ſepulchri
Pro Latia extinctos Religionis duces;
Rumpitur invidiâ rupes Tarpeia, ſuperbam
Oppoſito cernens ſurgere colle pyram:
Majoresque dolet quòd nunc deſenſa triumphos
Creta dat Exquiliis, quàm ſibi victa dedit.

A D E U M D E M,

Ineunte Pontificatûs anno tertio.

Tertius ingreditur, populis plaudentibus, annus,
Ex quo Roma tuis oſcula dat pedibus.
Nefcia labis eat, vota inter læta precantum,
Et reſonet feſtis vocibus alma dies.
Neve illam nebulis offundat Creta laborans,
Quæ te curarum maxima diſcruciat.
Comprimet invictis Afiam Vincentius armis;
Inque tuum vertet noſtra pericla decus.
Auspice te magni ponunt odia aſpera Reges;
Et tibi ſe ſubdunt, & focia arma ferunt.
Europa in Cretam ruit omnis, & ultima Turcis
Fata per Ionium, Gallia claſſe vehit.
Moxque ſequens tua ſigna, novo ſub Rege, Polonus,
Arva triumphanti Thracia vertet equo.

Jam

Jam turpem, trans Bactra, fugam parat hostis, & omnis
 Ad nomen trepidat barbara terra tuum.
 Te multum ut timeat, non tam tamen illa timebit,
 Altera pars orbis quàm melioris amat.

A D

CLEMENTEM IX. P. M.

In funere Thomæ Rospigliosi.

Roma gemit, vellenque comam velut orba parente,
 Cum Thoma queritur spes obiisse suas.
 Nos animam egregiam lacrimis, ac thure piamus:
 Dum mors Exquilias polluit atra nives.
 Tu nihil hæc, veluti tua sint, non publica, sentis
 Damna: nec ad tristes ingemis inferias.
 Lumina (credo equidem) stillarent victa: sed illa
 Exhaustis lacrimis Creta redempta tuis.

A D

FRANCISCUM BARBERINUM
 S. R. E. CARDINALEM,
 EPISCOPUM OSTIENSEM,

*Cum in insula Creta esset à nostris
 improsperè pugnatum.*

Eheu furori cedere barbaro
 Coacta virtus! Occidit, occidit

K 5

In

Inviſta pubes: Galliaëque
Flos canibus data præda Turcis.
Jam Creta ferro diruta & ignibus
Procumbit. Illam tendere ſupplices
Jam penè palmas huc volentem
Odryſiæ prohibent catenæ.
Quo læta tollit cornua nuntio
Carthago, avitis effera cladibus,
Torvoque jam pridem tuetur
Italiam, Tiberimque vultu.
Videre noſtris jam videor truciſ,
Victum per æquor, vela Propontidis
Lunata, & Afrorum cruentas
Litoribus volitare puppes.
Non jam latronum more; ſed (heu pudor!)
Latè paventis nunc dominas maris,
Diram ferentes imparatæ
Urbibus Auſoniæ ruinam.
Fruſtra Garumnâ miſit ab ultimo
Clasſem & cohortes non timidus móri,
Mori ipſe promptus pro ſalute,
Pro Latiis Ludovicus aris.
Nil Italorum fortia pectora,
Nil præpotens Germania, claſſico
Excita Clementis per omnem
Heſperiam rapientis arma
Juvere: ab ipſo nil lacrimæ, nihil
Clemente fuſæ ſuppliciter preces,
Quibus Tonantis sæpe telum
Excudit è manibus triſulcum.
Non miles armis degener, aut Ducum
Culpandus error. Ipſe juvat Scythas,

Et tradit invisam Gelonæ,
Progeniem Deus ultor hastæ.
Hic barbarorum spicula dirigens,
Dat nostra ventis irrita: hic æthera
Infestat, Ægæasque nostrum
Armat in exitium procellas.
Illum exuentis frena licentiæ,
Luxusque pravi crimina, & ædium
Movere sacrarum querelæ.
Ipsa quidem simulacra, & ævo
Collapsa Divûm templa refecimus,
Astro tegentes marmore: sed tamen
Ut nomen, exclusis, profanum
Fronte ferant, titulumque, Divis.
Non thura desunt mascula, non apes
Præbere cessant lumen Hymettiæ:
Gemmâque collucent, & auro
Pallia cum pateris, Eöo.
Sed non probandis moribus inquinat
Aras Juventus: nec timet hostiam
Intonsus atrectare Diam
Sacrilegis manibus Sacerdos.
Et quas piorum prisca fides Patrum
Assueta duram pauperiem pati,
Famem inter & cædes paravit
Divitias, malefuada sæpe
Libido perdit. Te pia jugiter
Juvante bella, tecta que pauperum,
Francisce: semotamque Goam,
Quas & inops rigat Ister oras,
Cui nostra Patres si similes duos
Ætas tulisset, Romulea in toga;

Versis

Verfis videremus superbam
Flere Afiam Libyamque fatis.
Tu fata curas publica : tu viros
Ictu immerentes quos premit aspero
Fortuna , plebciusque livor ,
Erigis , exulibusque dextram
Musis fidelem porrigis , & lare
Foves benigno : tu Latio decus
Priscum reducis : tu sepulcro
Docta rapis monumenta Graiûm ,
Adeptus artes , queis stetit Itala
Hucusque gentis gloria , quas novâ
Urbanus auxit luce Princeps
Pieridum , columenque rerum :
Dircæa cujus barbitos admonet
Silere nostram : barbitos inclyta
Quæ sacra personabat alto
Par animo , Imperioque major.

O R A T I O
I N F U N E R E
A L E X A N D R I V I I . P . M .

H A B I T A
A B A U G U S T I N O F A V O R I T O ,

In Basilica Vaticana.

ARduam sanè provinciam suscepisse me video, Patres Eminentiss., laudandi Alexandri VII. Pontificis Maximi, cui in hac misera tristisque Romanæ Ecclesiæ viduitate iusta persolvimus: cùm ob argumenti ubertatem, cui facilè non sit parem eloquentiam invenire: tum ob meam in dicendo inopiam, cui hæc funeris pompa toti Christianæ Reipublicæ luctuosa, mihi verò etiam peracerba, lacrimas potiùs à dolore, quàm ab ingenio facundiam impetrarit.

Duo tamen sunt, quæ me ab hac animi perturbatione, ac justissimo metu liberant: Quòd & longè præstat, satisfacientem muneri suo, ac jussui vestro obtemperantem in conatu honesto deficere, quàm hominum reprehensiones nimis reformidantem, officio deesse: quòdque apud eos dicturus sum, quorum præclaris in Rempublicam meritis cùm sint Sanctissimi Pontificis merita, laudesque conjunctæ, necesse non habeo iis artibus, quibus Orator causæ suæ servire solet. Cùm enim alteri vestrùm cum, de quo verba facio, Pontificem Maximum, animo-
rum

rum consensione propè inauditâ, renuntiaveritis; alteri ab eo constituti in hac arce imperii & dignitatis, tamque illustribus ornamentis aucti fueritis; facilè intelligitis, etiam me tacente, optimi Principis gloriam, quasi certissimum virtutis, ac sapientiæ vestræ testimonium, in Vos omnes redundare.

Ac sanè, si alibi, quàm in hac Urbe ad dicendum accederem, verendum mihi fortassè esset, ne (quod ferè fit) inter præteritarum rerum odium, & spem futurarum, obstreperet orationi meæ infensa concionis admurmuratio, inveterato Aulæ more parum secundis auribus accipiendi, per Interregni tempus, quantumvis justas, debitæque laudationes.

Verumtamen ego hujusce timoris causas procul habeo, & apud propitias aures dicturum me spero, cum de Alexandro Septimo loquar in Urbe Roma, in qua prisca illi Quirites, quorum Vos patriæ, gloriæque heredes estis, inter tot domesticas, peregrinasque religiones nihil sanctius coluere, quàm acceptorum beneficiorum gratam recordationem. Quò enim oculos, mentemque circumferetis, ubi vestigia non extent eximia illius charitatis, quâ Vos Alexander, Urbemque vestram complectebatur? Non hîc ego loquor (neque ex amplissimo ejus laudum patrimonio leviora hæc depromere opus habeo) de foris viisque publicis, à rudi & incomposita vetustate, ad summam elegantiam nitoremque traductis: non de ædificiis commoditati civium, & Urbis ornamento, quâ instauratis liberalitèr, quâ magnificè excitatis: non de clarissimis veteris Latii monumentis, eodem animo, quo erecta sunt, ab interitu vendicatis: non de tot ædibus sacris, vel extructis à fundamentis, vel à situ, & squalore deterfis: non de hoc ipso tem-
plo

plo totius orbis maximo, sanctissimoque Beati Petri Cathedralæ augusto ornatu, & Porticibus usque ad miraculum sumptuosis in hanc amplitudinem, majestatemque perducto.

Alia sunt, in quibus multò eluxit clariùs Parentis amantissimi cura, & sollicitudo de incolumitate fortunifque vestris assiduò cogitantis. Verùm ne singula, quæ sunt infinita, consēcter; unum aut alterum in his temporis angustiis indicasse sufficiet.

Ac primùm quidem recordari potestis, quæ sub ejus Pontificatûs initium Urbem invaserit rei frumentariæ egestas, non ex illius tantùm anni; sed ex superiorum quoque annorum sterilitate collecta. Implorabant eodem tempore à communi Parente præsidium opemque in summum capitis discrimen adducta Regna & Provinciæ Christianæ, Polonia, Creta, Helvetia: apparebatque, ultimo Catholicæ religionis excidio nefaria arma proluere. Ærarii autem Apostolici inopia tanta erat, quantum satis notæ temporum calamitates necessariò invexerant. In his tamen rerum anfractibus Alexandri virtute ac providentiâ factum est, ut & exteræ gentes periculo ereptæ intelligerent, in Romani Pontificis ope, consilio, auctoritate, situm esse patrociniū orbis terrarum: & Vos, magno frumenti numero è remotissimis litoribus in Urbem repenti advecto, penè illi prius ut Liberatori vestro gratias, quàm ut Principi obsequium redderetis.

Famem excepit pestilentia, metuendum illud divinæ ultionis telum, cujus ne nomen quidem audiri potest sine horrore. Invasit Urbem, & adjacentes Urbi regiones id malum, quò nos gravius consternaret, cum jam penè sub oculis nostris exhauriebantur funeribus, nullo
ple-

plebis, aut nobilitatis discrimine, Urbes Italiae clarissimae, omnem magistratus, & medentium curam superante vi morbi. Parem igitur nos quoque fortem pari morbo correpti operiebamur. Sed brevi apparuit, non tam esse moribus nostris iratum Numen, quam promeritis Alexandri propitium; nec tam nobis iustae punctionis materiam, quam illi inusitatae gloriae campum paratum esse. Ita enim ejus incredibili vigilantia, & erga vos charitate, salubriter omnia disposita curataque sunt, suppeditata in omnes usus largè pecuniâ, & communicata cum viris usu rerum fideque praestantibus, tutelâ publicae incolumitatis: ut jam in Urbe esse videretur non pestilentia; sed imago quaedam & umbra pestilentiae: cum saepe nostrâ memoriâ longè acerbius grassati fuerint vulgares morbi ab aliqua caeli intemperie profectis; & nulla annonae caritas, nulla com meatuum difficultas, nulla negotiorum intermissio, nulla denique rerum turbatio tam propria hujus mali sit consecuta. Dixisses, eam morbi contagionem, quasi aliquod ex Africa monstrum saevum atque immane, magistri dexteritate mansuefactum, omnem feritatem pristinam, ac propè naturam exuisse: vel quasi fulmen quoddam ab ultore Deo vibratum in terras, alibi ruinam, hinc terrorem reliquisset. Quamobrem S. P. Q. R. ut aliquod salutis publicae Vindici & Liberatori Urbis rependeret grati animi monumentum; statuam ei in Capitolio decrevit, quo nullus major neque olim habitus, neque in praesens haberi honos solet iis, quorum extant in hanc Urbem merita propè divina. Eam tamen statuam optimus Princeps, honoris significatione contentus, exemplo ad hanc diem inaudito, erigi vetuit, probè intelligens, in alio gloriari oportere eos, qui in fortem Domini sunt vocati. Quo
facto

facto egit Alexander (meâ quidem sententiâ) de veterum Romanorum triumphis omnibus, ac penè dixerim, de ipso Capitolio triumphum amplissimum. Vicit enim cupiditatem mortalis gloriæ, cui victores illi gentium Consules, quorum referta erat imaginibus Tarpeia rupes, scèdissimè fervierunt, ignari, gloriam nullo egregio decore pulcriorem, quàm gloriæ contemptu parari.

Hanc tamen tantam animi æquitatem, ac modestiam, non usque ad eò mirabitur quicumque in memoriam revocavit ab Alexandro gesta in superioribus Comitibus, quæ sanè, nisi apud eos loquerer, qui toti negotio interfuerunt, jure vererem, ne ex declamatoria potiùs levitate, quàm ex vero dicta acciperentur. Sermo est mihi de magnanima illa audacia, quâ Alexander viam sibi ad Pontificatum maximum obstruere nitebatur eò constantius, quò vos studia in illum vestra ardentius proferebatis. Credo vos meminisse (& ego libentissimè recolo rem magnoperè pertinentem ad vestri memoriam nominis sempiternam) cùm de eo creando Pontifice aliquid moveretur, quæ illius fuerit oratio, qui vultus, quæ animi magnitudo. Intelligebat nimirum Vir maximus, & humanarum Divinarumque rerum consultissimus, quo in statu Christiana res esset: quàm corrupti sæculi mores: quàm multis in rebus collapsa vetus Ecclesiæ Disciplina: quot à civilibus discordiis mala, quæ ab Hæresi procella, quod periculum à barbaris immineret. Quid contrà præstari oporteret ab eo, qui Christi vices in terris gereret, à quo egeni opem, infirmi subsidium, oppressi patrocinium, omnes fidei morumque regulam, & omnis Christianæ exempla virtutis petero deberent: qui Græcis & barbaris, sapientibus, & insi-

L

pien-

piens debitor esset, & cui non solum omnium Ecclesiarum, sed etiam omnium, quantumvis barbararum, & à religione non minus, quam ab Urbe Romana diffitarum gentium sollicitudo, & cura incumberet. Intellegatis & Vos, quid tam necessario tempore expectare ab eo possemus, qui clarum à majoribus genus, clariorum à natura sortitus indolem, quique ab ineunte ætate optimis literis, & sanctissimis moribus institutus, omnes excellentis animi, atque ingenii sui vires, & præclaros conatus, cum in privata Disciplina, tum in publicis muneribus, quæ multa gravissimaque, egregia semper cum laude gesserat, ad rei Christianæ bonum, & ad felicitatem publicam contulisset.

Itaque tantam omnium Ordinum comprobatione & gaudio (sicuti memoriâ tenetis) exceptus est nuntius de creato Pontifice Alexandro, ut nulla post hominum memoriâ visa sit illuxisse Orbi Christiano lætior dies. Non tamen ille in tanto rerum humanarum fastigio positus quicquam remisit de prioris illius animi moderatione, de qua nunc sermo erat. Quæ sanè virtus cum maximè pertineat ad declarandam animorum celsitudinem atque præstantiam, multa hinc ego vobis in memoriâ revocarem illius in hoc genere facta præclara: compositos ad omnem modestiam atque humanitatem familiares suos: Palatii Pontificii sumptus ad antiquam frugalitatem reductos: addictam Apostolico Ærario pecuniam satis grandem, quæ ex vectigalibus sacris & Libitinæ quæstu redibat: percussam gravissimo edicto execrabilem illam Aulæ Romanæ pestem, largitiones negatos Adolescenti consanguineo (nostis quæ sit indoles, quibus moribus Adolescens) honores, qui illi totius Aulæ non opinione solum, sed etiam voto destinabantur: hæc in-

inquam, aliaque hujus generis multa commemorarem; nisi viderer mihi ipsum videre Alexandrum è superno illo beatarum mentium choro flectentem huc oculos tutelares, & præfides hujus Urbis, meque è medio Orationis cursu, quasi injectâ manu revocantem, monentemque, ne laudando virtutum suarum minimam, Vos ad rem omnium, quæ aguntur in terris, maximam properantes diutius morer.

Parebo itaque, ut parui semper, ejus nutibus. Nihil amplius dicam de Moderatione. Tacitus præteribo affinem Moderationi Tolerantiam, quæ æquo animo ferret, excludi se à præconio laudum suarum, ut hoc quoque adjungat tot aliis de se documentis in Alexandro editis, in eo præsertim morbo, qui supremus illi laborum mortalium fuit. Quo quidem in morbo, cum omni vivendi spe jam pridem conclamatâ, inter assiduos, acerbissimosque cruciatus quotidie moreretur, ita se gefit; ut nemo ex veteris Græciæ Sapiensibus contemptum mortis tam magnificè jactarit in scholis, quàm ille fortiter exercuit in arena. Mittam loqui de religione, de pietate, de vitæ sanctimonia, quæ in omnibus dictis ejus factisque publicè, privatimque elucebant. Nihil memorabo de ingenio, de eloquentia, de omnis generis doctrina, quibus Imperii ac fortunæ suæ fastigium adæquavit. Nihil de zelo Domûs Dei, quo religiosissimus Princeps magno assiduoque flagrabat, & qui præcipuè enituit in Sodalitate illa, quæ firmissimum Religionis Catholicæ propugnaculum semper est habita, in illas terras, unde subitâ quâdam procellâ, omni præcisâ spe relictis, depulsa fuerat, longo postliminio restituta: in profliganda recentiorum temporum hæresi, multis maximisque clientelis validâ & pertinaci, & in amplum

funestumque, nisi reprimebatur, incendium eruptura: in sedandis Doctorum Catholicorum contentionibus, quæ à Lugdunensis usque Concilii temporibus in Ecclesiam invec̄tæ, de Immaculata Conceptione, eò paulatim partium studio provec̄tæ erant, ut ingentes ex illis turbæ, & fortasse clades imminerent; nisi Alexander, sapientissimo diplomate, ita rem temperasset, ut omnis illicò tempestas conquiêrit, & non præsentem solum ea de re controversiam, sed etiam omnia futura certamina delêrit. Silebo invictam in summis periculis animi fortitudinem, & in retinenda dignitate constantiam. Indic̄tæ abibunt comitas, & humanitas, quæ tantæ ætatis propriæ illius fuerunt, ut eodem cum Alexandro funere elatæ viderentur, nisi eas in moribus, vultibusque vestris spirantes intueremur. Quibus ego ne videar aburi, eodem silentio involvam tot alia facinora inclyta, tot rerum eventus prosperos ad ejus maximam laudem & gloriam pertinentes; Helvetiam, Germaniam, Poloniam, Hungariam, Venetam Rempublicam, quæ ab hæreticorum furore, quæ à Barbarorum impetu, armisque Alexandri curâ, labore, consilio, liberalitate servata: Reginam indole ac virtute maximam, victricibus lætè gentibus terrâ marique imperantem, abdicato imperio, ad Romana Sacra, ritumque traductam: decretis Viris sanctitate eximiis cælestes honores: pacem publicam tot annos, à tot summis Pontificibus frustra expetitam, Alexandri tandem auspicio, fessis gentibus restitutam: Et alia hujus generis plura tacitâ veneratione transmittam.

Tu verò Sanctissime Pontifex (quando versa est in luctum cithara nostra, assueta tuis laudibus personare) veniam dabis dolori meo, si tua clarissima decora, rudi &

& incomptâ oratione infuscavi potiùs, quàm laudavi. Ad me quidem quod pertinet, cùm ego haberi malim debitor gratus, quàm Orator eloquens, faciliùs id assequar, omnem, si qua in me est, ingenii famam abjiciendo, ut supremum hoc, qualecùmque tandem est, cineri tuo munus exsolvam. Cæterùm, ut ad Vos redeam, supervacaneum est, apud Vos præsertim, qui Sanctissimi Pontificis in regendo Christiana Republica labores vigiliasque non solum inspexistis oculis, sed etiam virtute juvistis, plura de ipso dicere, de cujus præclaris laudibus (si verè incorruptèque de præteritorum Principum factis posteritas judicat) nulla temporis memoria, nulla gens, nulla præstantium ingeniorum, nulla nobilium artificum monumenta, nullæ denique literæ conticescent.

O R A T I O
I N F U N E R E
C L E M E N T I S I X. P. M.

H A B I T A
A B A U G U S T I N O F A V O R I T O,

In Basilica Vaticana.

Vix lacrymæ exaruerunt, quibus Alexandri VII. optimi, sanctissimique Pontificis mortem ex hoc ipso loco deflevimus, *Patres Eminentissimi*; cum facta iterum vidua, sedet in tristitia Domina gentium, & alia accepta clades, quasi rescissâ gravissimi vulneris cicatrice, cogit nos non tam novum suscipere dolorem, quàm pristinum continuare, erepto nobis, erepto Christianæ Reipublicæ amantissimo Parente, Principe vigilantissimo, CLEMENTE NONO Pontifice Maximo.

Infra dolorem nostrum sunt verba, cum supra omnem æstimationem sit calamitas, in qua & infaustos populi Romani amores, & nondum placatum terris numquam agnoscimus.

Verumtamen si rem perspicere attentius, & verum ferri volumus, non tam irasci nos decet nostro infortunio, quàm felicitati Ecclesiæ gratulari, cui illi Pontifices contigerunt, qui decedentes magnum Orbi Christiano desiderium, parem nominis gloriam posteris; huic autem Urbi, & præsertim mihi, uberem dolendi materiam, & triste hoc officium relinquere.

Not.

Non hîc ego de ornatu orationis, neque de componendo ad mœstitiâ vultu, sonoque vocis, magnopere laborabo: cùm nemo sit quantumvis eloquens ac disertus, qui vel ad tanti Pontificis gloriam addere dicendo, vel de nostra calamitate lugendo detrahere quicquam possit. Quamquam quodnam in funere Romani Pontificis laudationis genus illustrius, quàm fluentes per ora Quiritium lacrimæ, & miseri ejulatus passim per compita Urbis lamentantium, illum pauperum, illum calamitosorum Parentem; illum securitatis publicæ custodem; illum dignitatis Ecclesiasticæ vindicem; illum Apostolicæ charitatis reparatorem; illud Christianæ Reipublicæ columen; illas generis humani delitias, mutum, & extinctum jacere? Neque lamentantur solum, sed quando vota pro ejus incolumitate populariter suscepta in irritum cecidere; fruentem nunc æterno laborum suorum, sanctæque actæ vitæ præmio, debitis laudibus, & faustis precationibus prosequuntur.

Obversatur scilicet eorum oculis auræ illa dies, quâ vix Pontifex renuntiatus, sui in nos amoris impetum moræ impatientem effudit, laxatâ liberaliter annonâ; imminutis vectigalibus; novo instituto cœtu Patrum ad levanda onera populorum. Recurrunt animo subitæ illæ excursionés, quibus senex valetudinarius, turbido sæpe cælo, convolabat, vel ad Sanctorum Martyrum sepulcra, ut divinam bonitatem accuratis precibus, & largè profusis lacrimis populo Christiano propitiaret: vel ad ægrotorum hospitia, ut infirmaretur cum infirmantibus, dexteramque terrarum orbi regendo assuetam vilioribus officiis admoveret. Meminerunt, quo animi studio, ac ardore, non in Reip. solum, sed in singulorum quoque salutem, & commoda excubaret. Quàm esset aditu fa-

cilis; quàm cum infimis quoque humanus, & comis; quàm erga omnes liberalis! Quàm patientiâ, Vir animi magnitudine, fortunâque omnium maximus, abjectissimi cujusque de populo preces plerumque ineptissimas, molestissimasque stans diebus exciperet, ac vel re ipsâ impleret, vel, si hoc non posset, aliquâ ratione consolaretur. Quæ sanè eò gratiora in vulgus erant, quòd fieri à CLEMENTE constabat, non ad inanem ostentationem virtutis, neque cupiditate mortalis gloriæ; sed uno instinctu divinæ indolis suæ. Testis Edictum illud memorabile, quo vectigalis abrogationem, Alexandri præscripto nomine, suo suppresso, evulgavit. Testis etiam, ut alia hujus generis multa præteream, sumptuosa illa instauratio Pontis Ælii, in quo nullum nominis, vel gentis suæ monumentum permisit incidi: quod abstinentiæ genus de nullo alio Principe, quòd sciam, quantumvis magnanimo, quantumvis modesto, ac sapiente memoratur.

Neque verò his à me breviter indicatis de inaudita CLEMENTIS in hanc Urbem, & subjectos Urbis populos charitate, minora sunt, quæ in universæ rei Christianæ bonum patravit, si ea vel vobis otium esset audire, vel mihi necessarium commemorare.

Natus nobili Etruriæ Urbe, ex clara familia & locuplete, postquam sub sanctissima Parentum disciplina literis, & pietate egregiè imbutus adolevit, ad Urbem venit. Introductus in virorum præstantium amicitiam, brevi morum suavitate, & ingenii eruditione, omnium sibi amorem, plausumque conciliavit. Quamobrem invitatus in Aulam Pontificiam omnium bonarum artium hospitem, & patronam, eò paulatim, per varios honoratissimorum munerum gradus, incredibili virtute pervenit;

nit; ut egregius ille ingeniorum non modò fautor, sed etiam æstimator Urbanus Pontifex, ubi in difficultatibus rerum maximarum nodus aliquis vindice dignus incidisset, ejus explicandi rationem à CLEMENTIS consilio inprimis exquireret: cùmque ab immensa curarum mole aliquam remissionem animi quæreret, nulla in re magis, quàm in familiari CLEMENTIS consuetudine inveniret, delectatus præsertim mirâ illius ad sacram Poësim dexteritate, in qua se Gregorii Theologi aliorumque veterum Patrum exemplo aliquando exercebat, tantâ cum Romani Theatri, atque universæ Italiæ approbatione; ut in ea facultate sæculi sui facilè princeps & esset, & haberetur. Ejus autem in Latina facundia splendorem, & copiam, ac spectatam longo rerum usu prudentiam, fidemque tanti fecit; ut cùm hæc Aula ingenti virorum doctrinâ ingenioque præstantium copiâ floreret; illum tamen præ omnibus elegerit, qui epistolas ad Principes viros Pontificio nomine exararet. Quo quidem in munere tuendæ Pontificii nominis dignitati maximè opportuno, ita se gessit, adeòque demeruit animum illius Pontificis verè Maximi; ut is ad maturandos CLEMENTI, majore cum gloria, supremos Ecclesiæ honores, Tharsi Archiepiscopum creatum in Hispaniam legaverit Nuntium Apostolicum. Ubi quàm præclare functus officio suo fuerit, vel ex eo cognosci potest, quòd & de Sedis Apostolicæ auctoritate optimè meruit, & Philippus Rex Viri ingenio, moribusque mirificè captus, amplissimos illi reditus obtulit, clarissimas Insulas, & Regiam ad Romanam Purpuram commendationem. Quæ tamen ille, actis, ut par erat, tanto Regi gratiis, eadem virtute, quâ meruerat, recusavit. Ex Hispanica sanè legatione novum decus, & ante hanc diem

inauditum retulit in Italiam CLEMENS: quòd divitem Provinciam dives ingressus, pauper egrediens ditiorrem quodammodò reliquit. Visus est autem sibi referre etiam ad lares paternos opulentum patrimonium, derivato suis apud religiosissimum Regem officiis, perenni, atque uberi fonte auri Siculi, in Liberianam Basilicam, cujus erat Canonicus: Cui quidem Basilicæ rediens ex Hispania ita se totum addixerat, conductâ etiam propè eam domo, nihil ut haberet antiquius, more magnarum mentium, quàm ut è specula Esquilina decumanos hujus Aulæ fluctus securus despiceret, & prorsus abjectâ rerum humanarum curâ, in divinarum contemplatione tacitè confenesceret.

Verùm Innocentii Decimi mors, ejus desiderium & spem fefellit. Nam cùm sacrum Collegium vacantem Urbis præfecturam committere vellet alicui viro, qui ei, periculofissimo tempore, regendæ esset idoneus; concecit subitò oculos in Tharsi Archiepiscopum, cui integrum non fuit tam constanti de se judicio, ac tanti Senatûs voluntati resistere: coactusque est privatam suam quietem necessitati publicæ posthabere. Creato autem Pontifice, in ejus Interregni Comitibus, Alexandro Septimo, cùm is incredibili de se suâque virtute expectationi apud barbaras etiam gentes excitatæ, sub ipsum Pontificatûs initium, respondere vellet insigni aliquo facinore; eum illicò ad se invitatum muneri omnium difficillimo gravissimoque præfecit: ut cum eo ardua quæque Reipublicæ Christianæ negotia, & secretiora ejus benè gerendæ consilia communicaret. Quo in loco quàm cumulatè CLEMENS sapientissimo Alexandri judicio satisfecerit, delata illi intra biennium purpura declaravit.

Quid

Quid deinde in rerum publicarum tractatione, actum ab eo sit tum in Cardinalatu, tum in Pontificatu Maximo, ad quem non hominum solùm consensione, sed Dei ipsius iudicio usque ad miraculum manifesto evectus fuit, quoniam ipse spatiis disclusus iniquis exequi non possum, Vobis, qui & vidistis omnia, & probastis, contemplandum; gratæ verò posteritati æternis laudibus prædicandum relinquo.

Video, commoveri Vos, & iniquo animo ferre, tot res inclytas, quarum plenus est CLEMENTIS Pontificatus, à me tacitas præteriri, quæ in medium prolatae hujus funeris pompam augustiorem efficerent; ac vehementer mirari, cur, si ne verbum quidem facere volui de pace inter Reges alienissimo Reip. tempore decertantes conciliatâ; de nuper exceptâ Pastoralis charitate Lusitaniâ; de solemnî illâ apotheosi, in qua duo Ecclesiæ cælo nova fidera adjunxit; aliisque hujus generis; saltem non ingrediar campum, in quo ingenium Oratoris magna cum laude possit excurrere: Cretam nimirum, ad quam tuendam CLEMENS Christianos Principes, illos etiam, qui cum Romana Ecclesia nondum planè consentiunt, auctoritate, officiisque suis validè armavit. Quo quidem in argumento præ cæteris emereret Regis Christianissimi factum, quod omnium heroicorum temporum gloriam superavit. Dicam verè, quod sentio. Verebar, ne injectâ Cretæ mentione, acceptum in CLEMENTIS morte vulnus recrudesceret: cùm hanc illi Insulæ calamitatem debeamus. Adeò enim de Cretæ defensione sollicitus erat: adeò salutis nostræ causâ negligebat suam; ut nos penè magis amorem CLEMENTIS, quàm barbarorum odia timeremus. Ad ejus verò expugnatae nuntium ita concidit optimus Pontifex, ita

ita

ita oppressus est; ut eum paulò post morbum contraxerit, ex quo tandem multò majore cum rei Christianæ jacturâ, quàm Cretâ amissâ, decessit. Qui cum in proximo suo è vita discessu, nihil magis molestum experiretur, quàm interpellari cursum consiliorum à se pro incolumitate publica susceptorum; præclaram iniit rationem, quâ illa perducere ad exitum posset etiam mortuus; cooptatis in amplissimum ordinem Viris, quorum eximiâ probitate, atque excellenti humanarum Divinarumque rerum peritiâ, novum Apostolico Senatui ornamentum, novum præfidium accederet, ad Christianam Rempublicam benè sapienterque administrandam. Ipse interim ex illa æternæ beatitudinis arce oculos non deflectet ab ejusdem Rempublicæ tutelâ: utque ea summæ virtutis & sapientiæ viro, qualem rei magnitudo, & temporum conditio requirit, à Deo quamprimùm per vestra suffragia tradatur, faciliè impetrabit. Quæ sanè res propè est una, quæ viduatæ Ecclesiæ lacrimas possit abstergere, ac persuadere tandem nobis, ut spe futuri Pontificis, extincti desiderium leniamus.

Errata typographica.

Pag. 46. l. 19. leg. penitens p. 59. l. 1. dele S. D. N. ibid. lin. penult. leg. Sorores p. 96. l. 25. leg. prehensum, p. 96. l. 12. leg. pavere p. 100. l. 23. leg. Altera pars quorum p. 101. l. 9. leg. secuta quietem. p. 102. l. 23. leg. Iris p. 103. l. 3. leg. vulgi p. 104. l. 15. leg. Achaemeniasque ibid. l. 21. leg. Pietas p. 105. & 116. l. ult. leg. videre p. 107. l. 10. leg. pater, p. 108. l. 15. leg. Africa ib. l. 22. leg. Auxur p. 112. l. 6. leg. Apenninigenas ibid. l. 24. leg. lacus p. 113. l. 1. leg. Baccho ibid. l. 12. leg. Ixeta p. 117. l. 12. leg. Apennini p. 118. l. 5. leg. deorum, p. 124. l. 28. leg. Pyracmon p. 125. l. 17. leg. venientum p. 133. l. 5. leg. otia ibid. lin. 16. leg. dedere ib. lin. 17. leg. Scyro p. 135. l. ult. leg. Eneâ p. 139. l. 19. leg. Tethys p. 144. l. 17. leg. Fartoris p. 146. l. ult. leg. Quo Veneri placeat, p. 148. lin. ult. leg. incipient p. 149. lin. ult. leg. sed tibi gloriæ erit. p. 153. lin. 3. leg. multum p. 155. lin. 1. leg. Gelonæ ibid. l. 9. leg. movere.

P O E.